Ministerul Educației Naționale

Religie
CULTUL ORTODOX

Manual pentru clasa a VII-a

7

Cristina Benga
Aurora Ciachir, Niculina Filat
Mihaela Ghițiu, Ioana Niculae

Grupul editorial **Corint**

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației Naționale.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu *Programa școlară aprobată prin OM nr. 3393 din 28.02.2017.*

116.111 - numărul de telefon european de asistență pentru copii

Ministerul Educației Naționale

Religie
CULTUL ORTODOX

Manual pentru clasa a VII-a

7

Cristina Benga
Aurora Ciachir, Niculina Filat
Mihaela Ghițiu, Ioana Niculae

Grupul editorial **Corint**

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației Naționale prin ordinul de ministru nr. 5103/03.09.2019.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2019–2020.

Inspectoratul Școlar .....

Școala / Colegiul / Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni:* ***nou*, ***bun***, ***îngrijit***, ***neîngrijit***, ***deteriorat***.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Manualul a primit avizul Patriarhiei Române prin adresa nr. 4065 din 19.04.2019.

Date despre autori:

Cristina Benga – profesor gradul didactic I, Colegiul German „Goethe" din București, doctor în științele educației. Autoare a manualelor de religie – cultul ortodox pentru clasele III, V și VI.
Aurora Ciachir – profesor gradul didactic I, Școala Gimnazială „Leonardo da Vinci" din București. Autoare a manualelor de religie – cultul ortodox pentru clasele III, V și VI.
Niculina Filat – profesor gradul didactic I, Colegiul Național „Iulia Hasdeu" din București. Autoare a manualelor de religie – cultul ortodox pentru clasele III și VI.
Mihaela Ghițiu – profesor gradul didactic I, Colegiul Național „Ion Neculce" din București. Autoare a manualelor de religie – cultul ortodox pentru clasele III, V și VI.
Ioana Niculae – profesor gradul didactic I, Școala Gimnazială „Regina Maria" din București. Autoare a manualelor de religie – cultul ortodox pentru clasele III, V și VI.

Referenți:

Pr. prof. univ. dr. Emanoil Băbuș, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul", Universitatea din București.
Pr. asist. univ. dr. Georgian Păunoiu, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul", Universitatea din București.
Pr. dr. Ștefan Zară, profesor gradul didactic I, Seminarul Teologic „Sfântul Nicolae" din Râmnicu-Vâlcea.

Redactare: **Lia Decei**
Tehnoredactare computerizată: **Mihaela Ciufu**
Design copertă: **Dan Mihalache**

Ilustrații: **Maria Constantinescu**
Surse foto: **Shutterstock, Gabriel Motica**
Majoritatea icoanelor au fost reproduse după frescele pictorilor Ioan și Camelia Popa. Pe copertă: Mănăstirea Sucevița.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Religie - cultul ortodox : manual pentru clasa a VII-a /
Cristina Benga, Aurora Ciachir, Niculina Filat, ... - București :
Corint Logistic, 2019
ISBN 978-606-94476-5-9

I. Benga, Cristina
II. Ciachir, Aurora
III. Filat, Niculina

2

ISBN: 978-606-94476-5-9

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate EDITURII CORINT LOGISTIC, parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

Pentru comenzi și informații, contactați:
GRUPUL EDITORIAL CORINT
Departamentul de Vânzări
Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, București,
cod poștal 010517. Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20
Depozit
Str. Gării nr. 11, Mogoșoaia, jud. Ilfov
Tel.: 0758.053.416
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazin virtual: www.edituracorint.ro

Tiparul executat la:
EVEREST TIPOGRAFIA
DE 20 DE ANI PREGĂTIM VIITORUL

Icoana sfinților români

Cuvânt-înainte

Prieteni, cât de drag ne-a devenit acest cuvânt anul trecut, când am aflat că Mântuitorul ne numește și pe noi astfel: *Să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu... Voi sunteți prietenii Mei* (Ioan 15, 12;14).

Domnul și Învățătorul nostru, prin cuvânt și prin exemplul Lui personal, ne-a arătat puterea iubirii, a credinței și a rugăciunii, importanța recunoștinței, milei și iertării. El ne-a dat o chemare foarte înaltă, care motivează tot efortul nostru de schimbare a vieții: *Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt* (I Petru 1,16).

Anul acesta vom căuta să înțelegem mai bine cum Îi putem îndeplini chemarea. Pe lângă mărturiile din Sfânta Scriptură, avem și multe exemple din *Viețile Sfinților* care au realizat acest ideal și ne învață, precum Sfântul Serafim din Sarov, că scopul vieții creștine este dobândirea Duhului Sfânt. Ne vom apropia, pe cât este cu putință, de cea de-a treia Persoană a Sfintei Treimi, Duhul Sfânt, prin a Cărui pogorâre a fost întemeiată în chip văzut Biserica. Îl vom vedea insuflând curajul și cuvintele Apostolilor, mărturisitorilor și martirilor creștini din primele secole, vom gusta din înțelepciunea și dragostea sădite de El în sufletele sfinților, ne vom minuna de puterea și darurile Sale oferite nouă tuturor prin cele șapte Sfinte Taine. Sfințitorul, desăvârșind lumea creată de Tatăl și mântuită de Fiul, este și va rămâne veșnic împreună cu noi în Biserică.

Cu noi este Dumnezeu! Chipul Creatorului este de Tată, al Mântuitorului de Fiu, iar al Duhului Sfânt de Mulțime a Sfinților. Astfel, putem porni la drum cu încredere, păstrând în inimă gândul de a împlini idealul sfințeniei în viața noastră. În mod tainic, putem fi și noi parte din planul lui Dumnezeu, căci omul este chemat la îndumnezeire.

Acestei chemări să ne facem părtași!

Autoarele

Cuprins

Cuvânt-înainte 3
Ghid de utilizare a manualului 5
Competențe generale și specifice 6
Să ne amintim din clasa a VI-a 7

CAPITOLUL I – DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUT OMULUI 9
Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu . . . 10
Lucrarea Duhului Sfânt în lume 14
Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime 18
Sfintele Taine în viața creștinilor (I) 22
Sfintele Taine în viața creștinilor (II) 26
Darurile Duhului Sfânt 30
Lectură cu folos – Din *Viețile Sfinților* 34
Proiect educațional interdisciplinar: Cu noi este Dumnezeu. Duhul Sfânt în Biserică și în viața noastră 35
Recapitulare 37
Evaluare 38

CAPITOLUL II – IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI 39
Credința în primele comunități creștine 40
Comuniunea credincioșilor în Biserică 44
Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului 48
Biserica în istorie 52
Lectură cu folos – Faptele Apostolilor, cartea Duhului Sfânt 56
Proiect educațional interdisciplinar: Viața Bisericii. Prietenia în Hristos 57
Recapitulare 59
Evaluare 60

CAPITOLUL III – VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII 61
Manifestarea bucuriei în viața omului 62
Frumosul în viața creștinului 66
Prietenia și iubirea, valori pentru viață 70
Lectură cu folos – *Filocalia* sau iubirea de frumos 74
Proiect educațional interdisciplinar: Frumosul, punte către semeni. Galeria de artă 75
Recapitulare 77
Evaluare 78

CAPITOLUL IV – VIAȚA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE CREȘTINE 79
Praznicele împărătești 80
Sărbători închinate Maicii Domnului și sfinților 84
Lectură cu folos – Maica Domnului, ocrotitoarea Sfântului Munte Athos 88
Proiect educațional interdisciplinar: Sărbători în parohia mea. Voluntariat cu Dumnezeu 89
Recapitulare 91
Evaluare 92
Recapitulare finală 93
Evaluare finală 95
În loc de încheiere 96

Ghid de utilizare a manualului

Manualul cuprinde varianta tipărită și varianta digitală

Simboluri folosite în varianta digitală

- **Rezolvă**
- **Privește**
- **Vizionează**

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

LECȚIE

Titlul lecției

Înțelege textul

Textul lecției

Vocabular

Adună înțelepciune

Descoperă

Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu

Dobândește pricepere

Călător prin lume

Lucrează cu drag

De folos pentru minte și inimă

Îndemn pentru viață

RECAPITULARE

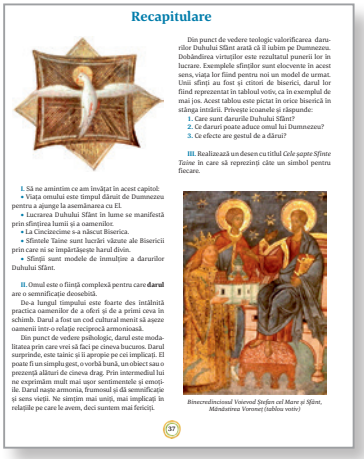
Recapitulare

EVALUARE

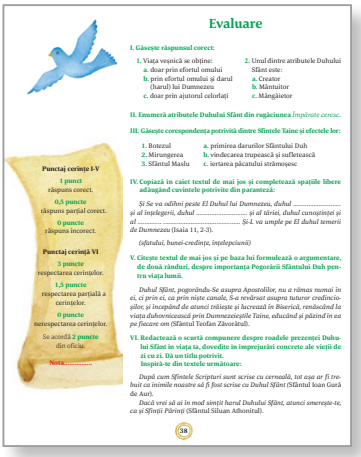
Evaluare

Competențe generale și specifice

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

1.1. Analizarea manifestării lucrării Duhului Sfânt în viața Bisericii și în devenirea spirituală a omului, pe baza unor texte religioase.

1.2. Compararea unor modalități diverse de manifestare a vieții religioase sau a unor aspecte de învățătură religioasă.

1.3. Analizarea unui mesaj moral-religios, comunicat în forme variate.

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

2.1. Identificarea de repere și modele dezirabile din punct de vedere religios, în plan personal și social.

2.2. Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice.

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

3.1. Argumentarea importanței respectului pentru diversitate și a comunicării între persoane / grupuri.

3.2. Manifestarea reflecției critice față de responsabilități asumate în viața proprie și a comunității, prin raportarea la valori moral-religioase.

3.3. Argumentarea importanței participării fiecărei persoane la viața spirituală a comunității, ca membru activ al acesteia.

Să ne amintim din clasa a VI-a

În anul școlar trecut ați învățat foarte multe lucruri despre viața și faptele Mântuitorului Hristos. Aceste informații vă ajută să înțelegeți iubirea jertfelnică a lui Dumnezeu față de oameni. Pentru a vă aminti temele studiate efectuați următoarele exerciții.

I. Dumnezeu Se face cunoscut omului

1. Dintre evenimentele importante din viața Mântuitorului Hristos studiate pe parcursul anului trecut amintim: Nașterea, Botezul, Jertfa pe Cruce, Învierea și Înălțarea la cer. Deschideți Noul Testament sau accesați pe telefon pagina www.biblia-ortodoxa.ro.

- Lucrați pe echipe. Alegeți un eveniment și alcătuiți un desen narativ. Realizați o expoziție cu viața ilustrată a Mântuitorului.

2. În ce a constat lucrarea de mântuire realizată de Mântuitorul Hristos?

3. Privește icoana de mai sus. Recunoaște pilda și răspunde la întrebări:

- Ca Învățător, cum a transmis Hristos învățătura Sa?
- Ce învățături se desprind din pilda rostită de El?

II. Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

1. Privește icoana de mai jos și răspunde:

- Ce minune este reprezentată în icoană?
- Joacă rolul celui care s-a întors la Mântuitorul. Ce credeți că I-a spus? De ce virtute a dat dovadă?
- Ce rol are această virtute în viața omului?

2. Citește fragmentul de mai jos și explică importanța mărturisirii binelui primit de la Dumnezeu:

Lăudați pe Domnul și chemați numele Lui; vestiți între neamuri lucrurile Lui. Cântați-L și-L lăudați pe El; spuneți toate minunile Lui (Psalmi 104, 1-2).

3. Realizează corespondența corectă între coloanele **A** și **B** din tabelul de mai jos. Căror sfinți le-a adresat Mântuitorul Hristos cuvintele?

A	B
1. Zaheu	**a.** *Adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios* (Ioan 20, 27).
2. Matei	**b.** *Îți voi da cheile împărăției cerurilor* (Matei 16, 19).
3. Toma	**c.** *Vino după Mine* (Matei 9, 9).
4. Petru	**d.** *Coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân* (Luca 19, 5).

III. Viața creștinului împreună cu semenii

1. Recapitulați învățătura cuprinsă în rugăciunea *Tatăl nostru* printr-o ștafetă pe bănci. Astfel, un elev din prima bancă începe cu invocarea, colegul său o explică, apoi din banca următoare se continuă cu prima din cele șapte cereri, colegul explică și se continuă astfel până la cuvântul de slavă. Apoi se reia rugăciunea, completând, după caz, explicațiile colegilor, până când participă toată clasa.

2. Privește icoana de mai sus și istorisește pilda ilustrată. Împarte foaia în două părți: *Așa Da*, respectiv *Așa Nu*. Scrie în cele două rubrici învățăturile despre rugăciune desprinse din pildă.

3. Citește textul de mai jos și amintește-ți de *Pilda celor doi datornici*. Apoi rezolvă cerințele.

Dumnezeu te-a făcut pe tine judecător: dacă ierți puține, puține ți se vor ierta; dacă ierți multe, multe ți se vor ierta; dacă ierți din inimă, la fel îți va ierta și Dumnezeu ție (Sfântul Ioan Gură de Aur).

- Ce așteaptă Dumnezeu de la noi pentru a ne ierta?
- Explică *ce, cum* și *de ce* a pierdut datornicul nemilostiv.
- Realizează un afiș cu proverbe despre iertare și așază-l la loc de cinste în clasă.

IV. Viața comunității și sărbătorile creștine

1. Realizează o expoziție cu fotografii personale sau din alte surse, care descriu tradiții și obiceiuri creștine legate de marile sărbători.

2. Identifică pe harta de mai sus sfinți români la care au loc mari pelerinaje.

- Care sunt cele mai importante locuri de pelerinaj care adună mii de oameni anual în țara noastră?
- Povestește impresii din pelerinajele la care ai participat.
- Ce alte locuri sfinte cunoști?

3. Privește icoana de mai jos.

- Care este rolul procesiunilor creștine?
- Dă exemple cu zone din țară unde au loc procesiuni cu sfintele icoane.
- Ce folos duhovnicesc au credincioșii în urma participării la pelerinaje și procesiuni?

Icoana Maicii Domnului
Lidianca de la Mănăstirea Neamț

I.
Dumnezeu Se face cunoscut omului

1. Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu
2. Lucrarea Duhului Sfânt în lume
3. Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime
4. Sfintele Taine în viața creștinilor (I)
5. Sfintele Taine în viața creștinilor (II)
6. Darurile Duhului Sfânt

Lectură cu folos
Proiect educațional interdisciplinar
Recapitulare
Evaluare

Și aceasta este făgăduința pe care El ne-a făgăduit-o: Viața veșnică.

I Ioan 2, 25

Raiul (frescă exterioară, Mănăstirea Voroneț)

Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu

Taină mare este viața omului! Ea începe de pe pământ, prin lucrarea lui Dumnezeu. Acesta dă părinților gândul bun de a aduce un nou om pe lume, iar pruncului ce se va naște, un suflet potrivit neamului din care provine și lumii în care va trăi.

Dumnezeu ne-a făcut după **chipul Său** și ne cheamă să devenim asemenea Lui întru sfințenie. Pe parcursul vieții pământești, trăind și lucrând împreună cu semenii, ne străduim să îndeplinim această chemare spre creștere și desăvârșire spirituală.

Mântuitorul ne învață prin Sfintele Evanghelii că aceasta este calea de a dobândi **viața veșnică**, pe care o dorește fiecare om.

Un învățător de lege L-a întrebat pe Mântuitorul: *Ce să fac ca să moștenesc viața de veci? Iar Iisus a zis către el: Ce este scris în Lege? Cum citești? Iar el, răspunzând, a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuți. Iar El i-a zis: Drept ai răspuns, fă aceasta și vei trăi* (Luca 10, 25-28). Mântuitorul ne arată că prin strădania continuă de a împlini poruncile putem să creștem în virtuți. Dintre acestea, cea mai mare este dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele, incluzând și dragostea față de vrăjmași. Această dragoste se manifestă în faptă prin iertare, răbdare, milostenie și cuvânt bun. Pe parcursul existenței noastre, în confruntarea cu împrejurări concrete ale vieții, putem încerca să ne asemănăm lui Hristos. Rugându-ne și cerându-I ajutorul cu inima deschisă și urmându-I exemplul, învățăm să trăim și să aplicăm credința în viața noastră personală.

Împlinirea poruncilor trebuie însoțită de împărtășirea cu Hristos după cuvântul Său: *Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el* (Ioan 6, 56).

Asemănarea cu Dumnezeu și viața veșnică se câștigă cu efort personal, dar și cu harul Său, prin Sfintele Taine. În Sfânta Scriptură avem îndemnul ca fiecare dintre noi să pornească în viață cu mult curaj: *Luptă-te lupta cea bună a credinței, cucerește viața veșnică la care ai fost chemat* (I Timotei 6, 12).

Vocabular

- **a încununa** = aici, a răsplăti cu onoruri.
- **epopee** = poem în versuri, de mari dimensiuni, în care se relatează fapte eroice, legendare sau istorice.

Înțelege textul

1. Cum ar fi bine să folosim timpul acestei vieți pentru a dobândi viața veșnică? Este suficient să împlinim poruncile Domnului?
2. Toți oamenii pot ajunge la asemănarea cu Dumnezeu? Explică de ce.
3. Ce învățătură de folos pentru viața ta personală ai descoperit în text?

Adună înțelepciune

Sfinții sunt cei care au dobândit veșnicia alături de Dumnezeu, pentru că au trăit viața pământească în duhul învățăturii lui Hristos. Ei și-au împlinit nevoia lăuntrică de creștere și împlinire spirituală, ajungând la asemănarea cu Dumnezeu: *După Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții. Că scris este: „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt”* (I Petru 1, 15-16).

Această chemare se adresează tuturor oamenilor, deci fiecăruia dintre noi. Găsim în cartea *Viețile Sfinților* o sursă de inspirație și multe exemple demne de urmat.

Rugăciunea tuturor sfinților (frescă exterioară, Mănăstirea Sucevița)

Însă prin „sfinți” înțelegem nu numai pe cei desăvârșiți în virtute, ci pe toți câți se străduiesc spre desăvârșire, chiar dacă n-au ajuns încă la ea. Nimic nu-i împiedică pe aceștia să se sfințească și ei prin împărtășirea cu Sfintele Taine și să devină sfinți (Sfântul Nicolae Cabasila).

Privește icoana, citește textele și răspunde la întrebări:

1. Cine sunt sfinții?
2. În pictura exterioară a bisericilor din Bucovina sunt reprezentate cetele sfinților. De ce crezi că aceștia ocupă un loc atât de vizibil?

Sfântul Ierarh Dosoftei (1624-1693)

Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitopolit al Moldovei, a avut multă dragoste față de sfinți, dar și față de semeni. Pentru a oferi modele de viețuire, a tradus în limba română și a tipărit cartea *Viața și petrecerea sfinților*, incluzând însemnări importante despre unii sfinți români.

Viața și petrecerea sfinților, *Iași, 1682-1686*

Descoperă

Caută pe internet aplicații ale calendarului creștin, în care poți citi viețile sfinților. Citește din viața sfântului tău ocrotitor sau din viețile sfinților prăznuiți în ziua în care te-ai născut. Gândește-te la o virtute pe care aceștia au avut-o și te reprezintă și pe tine.

Fiecare dintre noi este pictorul propriei vieți. Sufletul nostru este ca o pânză; virtuțile sunt culorile; Iisus Hristos este modelul pe care trebuie să-L pictăm.

Sfântul Grigore din Nyssa

În Evanghelie Mântuitorul Hristos ne arată că iubirea pusă în faptă este cel mai important criteriu pentru dobândirea vieții veșnice.

Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat.

Matei 25, 36-36

La slujba de Înviere,
Lăpuș, județul Maramureș

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Biserica ne oferă ajutor prin harul Sfintelor Taine în călătoria duhovnicească spre creșterea și desăvârșirea spirituală.

• Gândește-te că pictezi sfântul/sfânta din icoana alăturată. Notează în caiet corespondențele între locurile indicate (ochi, urechi, mâini, cap, umeri, piept) și virtuțile corespunzătoare (*curăția, ascultarea, credința, blândețea, hărnicia, milostenia, curajul, dragostea, nădejdea, înțelepciunea, cumpătarea, ospitalitatea*).

Exemplu: ochii – *curăția*

• Copiază icoana alăturată. Completează desenul și transcrie pe el virtuțile descoperite în locurile indicate.

2. Grupați-vă pe echipe de câte patru elevi. Fiecare echipă își alege un domeniu (matematică, fizică, biologie, sport, muzică, artă etc.) și alcătuiește o listă cu formule, cuvinte, semne, sunete, concepte sau alte elemente specifice domeniului, care pot simboliza viața pământească sau cea veșnică. Discutați semnificația alegerilor voastre pe echipe și centralizați tot ce ați obținut pe două planșe, una pentru viața veșnică și una pentru viața pământească. Folosiți desene, cuvinte, simboluri, culori, pe o hartă conceptuală, după modelul dat.

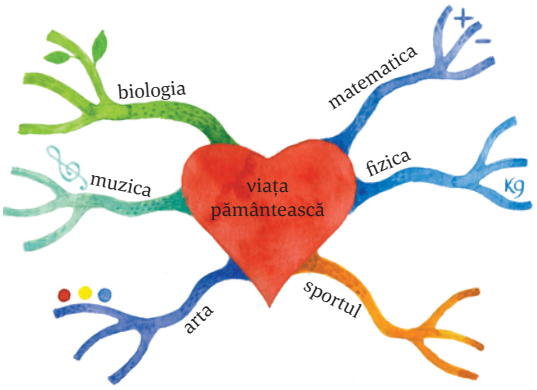

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

• Realizează un eseu sau o prezentare cu unul dintre titlurile: *Chemarea la sfințenie*; *Împărăția cerurilor.*

• Lumânarea sau candela simbolizează viața veșnică în lumina lui Dumnezeu și este în același timp o jertfă pe care o aducem Lui. Minunea coborârii Sfintei Lumini la Ierusalim întărește aceste înțelesuri, ne apropie de Hristos și ne dă nădejdea vieții veșnice fericite în Împărăția Sa.

Notează pe o fișă sau în jurnalul tău gândul pe care ți-l inspiră aprinderea lumânării în noaptea de Înviere. Împărtășește acest gând cu familia.

Călător prin lume

Căutarea nemuririi și a desăvârșirii spirituale a fost o preocupare a omului dintotdeauna. Toate religiile, până astăzi, au în centru căutarea vieții de dincolo de limitele vieții pământești.

• Vechii egipteni socoteau că viața continuă și după moarte, de aceea practicau mumificarea. Aceștia treceau de judecata zeului Osiris, unde inima, sediul faptelor bune sau rele, era cântărită, pe talerul opus fiind pana zeiței dreptății, Maat.

• În Mesopotamia, din *Epopeea lui Ghilgameș*, aflăm că acesta a găsit după multe fapte de vitejie planta nemuririi, dar apoi a pierdut-o.

• Grecii aveau imaginea unei împărății subterane, a umbrelor, sub stăpânirea zeului Hades, în care existau Câmpiile Elizee, ale fericiților, dar ele nu erau destinate muritorilor obișnuiți. Filosofii greci erau foarte interesați de dobândirea virtuților.

• În multe basme și legende populare românești adeseori eroul pleacă să caute tărâmul de dincolo, viața fără de moarte sau apa vie, toate simboluri ale veșniciei. (De exemplu: *Harap Alb* sau *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*.)

Judecata lui Osiris (papirus egiptean)

Citește textele alăturate, privește imaginea și răspunde la întrebări:

1. De ce erau atât de preocupați oamenii din Antichitate de căutarea nemuririi?
2. Notează în caiet virtuțile enumerate de către Platon.
3. Ce condiții, intuite în alte religii, există pentru a dobândi o viață veșnică fericită?

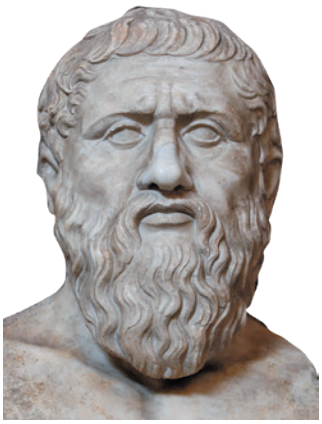

Filosoful grec Platon (427-347 î.H.)

Omul care, de-a lungul vieții, și-a luat rămas bun de la plăcerile și de la podoabele trupului, pe care le socotea străine de el și dăunătoare, omul care, dimpotrivă, și-a dat toată silința să învețe ceva, care, în loc de podoabe străine, a vrut pentru sufletul său podoabele cele adevărate: cumpătarea și dreptatea, curajul, libertatea și adevărul, omul acesta trebuie să aibă încredere în luminarea sufletului său.

Sufletul omului este nemuritor și etern.

Fericirea și virtutea sunt legate una de alta prin legături de fier și de diamant.

Să dați oamenilor orice, dar dacă nu le dați virtutea, nu veți fi făcut nimic pentru fericirea lor.

Platon

De folos pentru minte și inimă

• Omul este creat după chipul lui Dumnezeu și chemat spre asemănarea cu El în virtuți.

• Viața omului este un prilej de creștere și împlinire spirituală.

• Lucrarea duhovnicească a omului în viață are ca scop câștigarea desăvârșirii și a vieții veșnice în Împărăția lui Dumnezeu.

Îndemn pentru viață

Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină Dumnezeu.

Sfântul Atanasie cel Mare

Căci trei sunt care mărturisesc în cer:
Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh,
și Acești trei Una sunt.

I Ioan 5, 7

Sfânta Treime

Lucrarea Duhului Sfânt în lume

Când vorbim despre om, ne gândim la Dumnezeu, Izvorul vieții și al sfințeniei. Ne amintim de Tatăl nostru Cel din ceruri, Creatorul, de Fiul Său, Mântuitorul, pe Care L-a trimis să mântuiască lumea, și de **Duhul Sfânt, Sfințitorul**, a treia Persoană a Sfintei Treimi. În *Simbolul de credință* găsim formulată sintetic învățătura despre Persoana Duhului Sfânt, *Domnul de viață Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Care a grăit prin proroci*.

Despre lucrarea Duhului Sfânt aflăm încă de la începutul lumii, când *pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor* (Facerea 1, 2).

Prin **puterea Sa dătătoare de viață** El a însuflețit creația, iar apoi pe primii oameni, Adam și Eva. Mai târziu dreptul Iov mărturisea: *Duhul lui Dumnezeu este Cel ce m-a făcut* și *suflarea Celui Atotputernic este dătătoarea vieții mele* (Iov 33, 4). Duhul Sfânt a lucrat de la crearea lumii prin minunile și profețiile insuflate prorocilor din Vechiul Testament, pregătind Întruparea Domnului, *de la Duhul Sfânt* și *din Fecioara Maria* (Matei 1, 18). El S-a făcut văzut la Botezul Domnului în chip de porumbel, iar la Schimbarea la Față ca un nor luminos, arătând prin aceasta împreuna Sa lucrare cu Domnul Iisus Hristos în lume. Apoi a săvârșit minuni prin Sfinții Apostoli și i-a inspirat ce să mărturisească sau să scrie despre Mântuitorul Hristos, după făgăduința pe care Domnul le-a făcut-o: *Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul adevărului, pe care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște; voi Îl cunoașteți că rămâne la voi și în voi va fi!* (Ioan 14, 16-17).

De la Pogorârea Sa în lume până la sfârșitul veacurilor, prin Duhul Sfânt se împărtășește harul divin, energia necreată a lui Dumnezeu. Puterea sfințitoare a Duhului Sfânt se revarsă în Biserică prin Sfintele Taine, spre mântuirea și sfințirea oamenilor. De aceea, prima dintre rugăciunile începătoare rostite ori de câte ori ne rugăm pe parcursul unei zile, slujbe sau activități este *Împărate Ceresc*. Prin aceasta chemăm venirea Duhului Sfânt în viața noastră.

Vocabular

- **atribut** = aici, însușire.
- **mandorlă** = slava divină; lumina în formă de cerc sau elipsă ce iradiază din prezența divină.
- **nimb** = aureolă.

Înțelege textul

1. Cum a lucrat Duhul Sfânt asupra oamenilor de la crearea lumii?
2. Cum apare Duhul Sfânt în Sfânta Scriptură?
3. Ce învățătură din lecție poți pune în practică în viața ta?

Adună înțelepciune

Citește rugăciunea *Împărate Ceresc* de pe coloana alăturată. Din aceasta rezultă atributele Duhului Sfânt, după cum urmează:

Împărat: fiind Dumnezeu adevărat, a treia dintre Persoanele Sfintei Treimi, Împărăția lui Dumnezeu este și a Sa.

Mângâietor: prin El dumnezeirea este prezentă în lume și după Înălțarea Domnului. Este o mare mângâiere pentru sufletul omenesc să știe ca Dumnezeu este cu el, în toate încercările vieții.

Duhul Adevărului: a mărturisit dumnezeirea Fiului prin profeți, prin Sfinții Apostoli, martiri și mărturisitori creștini din toate veacurile. A inspirat adevărurile cuprinse în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

Atotprezent: este pretutindeni, fiind Dumnezeu.

Împlinitorul a toate: desăvârșește și sfințește oamenii și lumea. De aceea mai întâi ne curăță de întinăciune și, prin Sfintele Taine, ne ajută să ne însușim mântuirea realizată de Domnul Iisus Hristos. Ceea ce omul are nedesăvârșit, gol, neputincios, Duhul Sfânt umple cu harul său.

Vistierul bunătăților: prin harul divin, El oferă oamenilor toate darurile lui Dumnezeu.

Dătător de viață: prin El are viață toată făptura, de la începutul lumii și până în veșnicie.

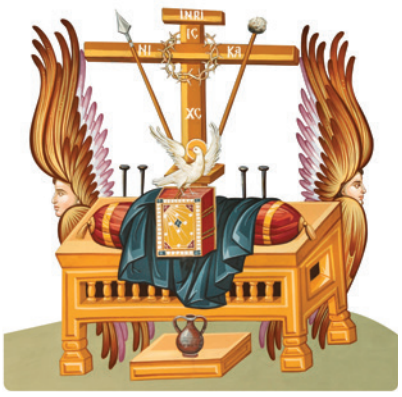

Tronul Hetimasiei, reprezentare simbolică a Sfintei Treimi

Privește icoana, citește textele alăturate și răspunde la întrebări:

1. În ce momente ai putea rosti rugăciunea *Împărate Ceresc*? Ce folos ai avea dacă ai învăța-o?
2. Identifică, din atributele prezentate mai sus, lucrări ale Duhului Sfânt în viața ta. Cum este Acesta reprezentat în icoană?

Rugăciune

Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Care pretutindenea ești și toate le plinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi, și ne curățește pe noi de toată întinăciunea, și mântuiește, Bunule, sufletele noastre. Amin.

Textul rugăciunii și notația muzicii psaltice

Binecuvântată este Împărăţia Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Binecuvântarea Mare de la Sfânta Liturghie

Descoperă

Caută pe internet alte reprezentări ale Tronului Hetimasiei.

Schimbarea la Față

Harul și ajutorul lui Dumnezeu sunt necesare omului în fiecare zi și în fiecare clipă.

Sfântul Ioan Casian

Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină.

I Timotei 2, 4

Căci în har sunteți mântuiți, prin credință, și aceasta nu e de la voi: este darul lui Dumnezeu.

Efeseni 2, 8

Imnurile dumnezeieștii iubiri

Uluit, cu mirare-l privesc
frumusețea, armonia,
necuprinsa Lui slavă,
dumnezeiască și plăcută.
Strălucește în adâncurile
inimii mele smerite
și luminează-mbelșugat
toată chilia.
M-au îmbrățișat, m-au umplut
negrăitul Său Har,
dragostea și dulceața,
frumusețea și desfătarea Sa.
Din lumină mă-mpărtășesc,
părtaș sunt strălucirii
și chipu-mi e străluminat
ca al Celui pe care-L doresc.

(fragment)

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. *Și S-a schimbat la față, înaintea lor, și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina* (Matei 17, 2).

Identifică în icoana alăturată cele trei modalități de reprezentare ale harului Sfântului Duh: foița de aur, nimbul și mandorla. Realizează corespondența dintre acestea și ceea ce simbolizează fiecare: sfințenia persoanei, prezența harului, Slava divină.

2. În echipe de câte patru, un elev va prinde cu ajutorul unei oglinzi o rază de soare și o va reflecta asupra colegilor. Aceștia se vor așeza astfel încât să beneficieze cât mai mulți de lumină.

- Enumerați efectele razei de soare asupra trupului și a sufletului vostru care coincid cu efectele harului.
- Explicați cu ajutorul profesorului, prin comparație cu raza de soare, însușirile harului: necesar, gratuit și universal. Folosiți și textele din coloana alăturată.
- Ce legătură este între poziția voastră față de raza de soare și faptul că harul divin nu încalcă libertatea omului de a-l primi sau nu?

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează o poezie sau un desen cu unul dintre titlurile: *Duhul Adevărului; Lumină și har.* Folosește pentru inspirație poezia alăturată.

Sfântul Simeon, Noul Teolog

- Sfântul Simeon Noul Teolog a trăit între anii 949 și 1022. A studiat la Constantinopol și apoi, în urma unei viziuni minunate a luminii dumnezeiești, a intrat de tânăr în mănăstire, căutând să dobândească desăvârșirea. Scrierile sale s-au axat pe lucrarea rugăciunii, despătimire și căutarea perfecțiunii duhovnicești. A scris imnuri de o mare frumusețe, din care se pot desprinde trăirile omului în lumina harului lui Dumnezeu. Citește imnul de pe coloana alăturată. Caută și pune în portofoliu alte imnuri ale acestui sfânt.

Călător prin lume

Pe Muntele Tabor, minunea arătării unui nor luminos are loc în fiecare an la 6 august, la sărbătoarea Schimbării la Față a Domnului. Minunea amintește de norul luminos sub forma căruia S-a arătat Duhul Sfânt la Schimbarea la Față. Alături de coborârea Sfintei Lumini la Ierusalim de Înviere și de întoarcerea Iordanului la Bobotează, este una dintre minunile de necontestat ale Ortodoxiei, ce se petrec în fiecare an.

Biserica ortodoxă de pe Muntele Tabor este considerată prima mare ctitorie românească din Țara Sfântă, piatra de temelie fiind pusă de monahii români ce au viețuit în sihăstrie pe acest munte în secolul al XIX-lea. Ea a fost începută din poruncă divină, în 1859, de arhimandritul Irinarh Rosetti și continuată de ucenicul său, Nectarie Banul, care a menținut rânduiala slujbelor în limba română până în anul 1890. Acum mănăstirea are viețuitori greci.

Mănăstirea Schimbării la Față, Muntele Tabor

Citește textele și răspunde la întrebări:

1. Ce arată minunile care se petrec la locurile sfinte an de an?
2. Cum poate conlucra credința cu știința din perspectiva mântuirii?

De folos pentru minte și inimă

• Duhul Sfânt este Dumnezeu adevărat, a treia Persoană a Sfintei Treimi.

• Prin lucrarea Duhului Sfânt în lume se manifestă puterea Sa sfințitoare și de viață dătătoare.

• Harul divin se împărtășește oamenilor prin slujbele Bisericii. Rugăciunea *Împărate Ceresc* invocă prezența Duhului Sfânt în viața noastră.

Muntele Tabor, Țara Sfântă

O echipă de meteorologi israelieni și ruși a analizat mai multe teme privind semnele miraculoase din Țara Sfântă. Omul de știință rus Serghei Mirov, unul dintre participanții la această cercetare, a dat publicității la începutul anului 2011 rezultatul cercetărilor lor, subliniind că norul apare numai în zona mănăstirii ortodoxe, doar în ziua praznicului Schimbării la Față. El a relatat că atunci „o sferă luminoasă de ceață îi înconjoară pe credincioși, după care norul apare deasupra crucii bisericii, crescând în dimensiuni, și coboară peste credincioși, acoperindu-i și înconjurându-i într-o umezeală”.

Cercetătorii au concluzionat că această ceață nu poate fi generată de aerul uscat și la o astfel de temperatură și, ca atare, fenomenul nu poate fi încadrat decât în categoria miracolelor.

Ziarul *Lumina*, 05.06.2011

Îndemn pentru viață

Omul are două aripi: harul și libertatea.

Sfântul Maxim Mărturisitorul

Nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, decât în Duhul Sfânt.

I Corinteni 12, 3

Pogorârea Duhului Sfânt

Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime

Iubirea lui Dumnezeu este nemărginită. Crearea lumii, venirea Fiului Său pe pământ, Jertfa Mântuitorului pentru noi ne arată câtă dragoste poate revărsa Tatăl ceresc peste creația Sa. Poate de aceea pe Duhul Sfânt Îl numim Mângâietorul, deoarece El are grijă de întreaga creație, ne „mângâie" pe toți spre desăvârșire, spre a fi mai aproape de Dumnezeu, chiar de aici, de pe pământ. El este cel ce desăvârșește lucrarea de mântuire a lumii, fiind alături de noi înainte de Pogorârea Sa pentru totdeauna.

Promisiunea Mântuitorului de trimitere a Duhului Sfânt în lume s-a împlinit la cincizeci de zile după Înviere. Atunci, Sfinții Apostoli au primit, prin Pogorârea Sfântului Duh asupra lor, darul grăirii în diferite limbi. Tot atunci **s-a întemeiat Biserica**, prin botezul celor 3 000 de oameni care au format prima comunitate creștină. Lor li s-a adăugat, apoi, și Saul din Tars, viitorul Apostol Pavel. Deși la început acesta nu credea în Hristos, Mântuitorul i s-a descoperit în drumul spre Damasc, localitate din Orient, astăzi capitala Siriei.

El a devenit apostolul care a realizat cele mai multe călătorii misionare, de răspândire a creștinismului în lume, și o călătorie la Roma, acolo unde a pătimit și a murit pentru credința sa. Datorită acestor călătorii misionare, Sfântul Pavel este numit Apostolul neamurilor.

Duhul lui Dumnezeu i-a întărit pe toți în credință pentru a întemeia Biserica, a răspândi în lume învățătura Domnului Iisus Hristos și a forma comunități creștine prin locurile în care **propovăduiau**, după cuvântul Mântuitorului: *Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine* (Ioan 15, 26).

Fiecare comunitate avea slujitorii săi: **episcopi**, **preoți** și **diaconi**, rânduiți de către apostoli prin Taina Preoției. Unul dintre aceștia, Sfântul Arhidiacon Ștefan, a devenit primul martir creștin. El a fost asuprit de cei ce nu credeau în Hristos, căci *Ştefan, plin de har şi de putere, făcea minuni şi semne mari în popor* (Faptele Apostolilor 6, 8).

Biserica, întemeiată la Cincizecime, este comunitatea în care credincioșii se sfințesc spre mântuire.

Vocabular

- **arhidiacon** = cel dintâi dintre diaconi.
- **convertire** = aici, transformare spirituală.
- **erudit** = învățat.

Înțelege textul

1. Când a fost întemeiată Biserica? Câți oameni au format prima comunitate creștină?
2. Cine a fost primul martir creștin?
3. Care este rolul Bisericii, întemeiată la Cincizecime?

Adună înțelepciune

Pogorârea Duhului Sfânt este ziua de naștere a Bisericii. Așa cum fiecare dintre noi am „renăscut" în Duhul Sfânt, prin Taina Botezului, tot așa s-a „născut" și Biserica. Duhul Sfânt a fost cel care i-a călăuzit mintea și inima către Dumnezeu și Sfântului Apostol Pavel. Astfel, deși el era un mare erudit pentru vremea sa, nu credea în Hristos ca Mântuitor. Însă, într-o zi când se îndrepta spre Damasc, s-a produs convertirea acestuia la credința creștină. Activitatea lui a fost impresionantă, scriind 14 Epistole din Noul Testament (dintr-un număr de 27 de scrieri) și întemeind biserici în localitățile în care a propovăduit. Locuitorilor acestor cetăți le sunt adresate și mare parte din scrierile sale din Biblie.

Convertirea și Botezul Sfântului Apostol Pavel

Privește icoana, citește textul și fragmentul din cartea Faptele Apostolilor, apoi răspunde la întrebări:

1. Ce legătură este între Pogorârea Duhului Sfânt, calitatea de membru al Bisericii și botezul omului?
2. De ce crezi că Sfântul Apostol Pavel apare în icoana Pogorârii Duhului Sfânt, deși el nu a fost prezent la acel eveniment?

Țara Sfântă

Dar pe când mergeam eu și mă apropiam de Damasc, pe la amiază, deodată o lumină puternică din cer m-a învăluit ca un fulger.

Și am căzut la pământ și am auzit un glas, zicându-mi: „Saule, Saule, de ce Mă prigonești?"

Faptele Apostolilor 22, 6-7

Urmărește pe hartă traseul pe care l-a urmat Sfântul Apostol Pavel spre Damasc. Ce țări sunt astăzi în această regiune?

Descoperă

Caută pe internet informații despre Sărbătoarea Rusaliilor, așa cum mai este numită Cincizecimea, și despre tradițiile legate de aceasta. Știai că denumirea are legătură cu sărbătoarea romană Rosalia, din timpul înfloririi trandafirilor?

Rugăciune

Împărate Ceresc

în limba engleză

Heavenly King
O Heavenly King, the Comforter, the Spirit of Truth, Who art everywhere and fillest all things; Treasury of Blessings, and Giver of Life – come and abide in us, and cleanse us from every impurity, and save our souls, O Good One.

în limba franceză

Roi du Ciel
Roi du ciel, Consolateur, Esprit de vérité, toi qui es partout présent et qui remplis tout, Trésor de biens et Donateur de vie, viens et demeure en nous, purifie-nous de toute souillure et sauve nos âmes, toi qui es Bonté.

Biserica Pogorârii Duhului Sfânt, Białystok (Polonia)

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Citește textul de mai jos și completează oral spațiile libere, după modelul dat, folosind cuvintele din paranteză:

Și când a sosit ziua ***Cincizecimii****, erau toți împreună în același loc. Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de ..... de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ..... ei. Și s-au umplut toți de ..... Sfânt și au început să vorbească în alte ....., precum le dădea lor Duhul a ..... Și erau în ..... locuitori iudei, bărbați cucernici, din toate neamurile care sunt sub ..... Și iscându-se ..... acela, s-a adunat ..... și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Și erau ..... toți și se .....* (Faptele Apostolilor 2, 1-7).

(***Cincizecimii****, uimiți, vuietul, Ierusalim, grăi, cer, suflare, ședeau, mulțimea, Duhul, minunau, limbi)*

2. Deschide pe telefon rugăciunea *Împărate Ceresc*. Folosește *Google translate* și tradu-o în cât mai multe limbi necunoscute.

- Citește-le cu voce tare.
- Crezi că, fără ajutorul cuiva, ai putea înțelege?
- Plecând de la această experiență, care crezi că a fost lucrarea Duhului Sfânt la Cincizecime?

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează un eseu sau un desen inspirându-te din textele următoare:

Dacă grăiește cineva într-o limbă străină, să fie câte doi, sau cel mult trei și pe rând să grăiască și unul să tălmăcească (I Corinteni 14, 27).

De aceea, cel ce grăiește într-o limbă străină să se roage ca să și tălmăcească (I Corinteni 14, 13).

- Adaugă în portofoliu imagini și informații despre biserici care au hramul Pogorârea Sfântului Duh.

Cea mai mare biserică ortodoxă din Polonia are hramul Pogorârii Duhului Sfânt și se află în orașul Białystok. A fost ridicată între anii 1982 și 1999. Turla principală Îl reprezintă pe Mântuitorul Hristos, iar celelalte 12 pe Sfinții Apostoli. Arhitectura acesteia are forma limbilor de foc care s-au pogorât la Cincizecime peste Apostoli.

Călător prin lume

Sfinții Apostoli au primit la Cincizecime darul grăirii în diferite limbi. Acesta i-a ajutat în lucrarea de propovăduire a credinței. Ei au fost un exemplu de iubire și de întărire a comunităților creștine pe care le-au întemeiat. De-a lungul istoriei se întâlnesc numeroase personalități puternice în credință, în faptă sau în cuvânt, care ne-au arătat cât de importantă este primirea Duhului Sfânt în viața fiecăruia. Un astfel de exemplu este celebrul actor american Jonathan Jackson, care s-a convertit la credința ortodoxă în urma unei călătorii pe care a efectuat-o în țara noastră, pentru a realiza anumite filmări. Premiul Emmy pe care l-a câștigat în 2012, anul convertirii sale, a fost oferit Mănăstirii Vatoped din Muntele Athos, în cinstea Maicii Domnului și în semn de recunoștință pentru rugăciunile neîncetate ale monahilor de acolo pentru întreaga lume.

Jonathan Jackson oferă Premiul Emmy starețului Efrem de la Mănăstirea Vatoped.

Citește textele și răspunde la întrebări:

1. Ce crezi că l-a impresionat pe Jonathan Jackson în călătoria întreprinsă în țara noastră, astfel încât a devenit creștin ortodox?
2. Mai cunoști și alte personalități care s-au convertit la creștinism? Dacă da, dă câteva exemple.

De folos pentru minte și inimă

• Duhul Sfânt a fost trimis de Tatăl în lume pentru a desăvârși lucrarea de mântuire realizată de Domnul Iisus Hristos.

• Prin Pogorârea Duhului Sfânt a fost întemeiată Biserica. Ea are ca scop mântuirea și sfințirea oamenilor.

• Întemeierea Bisericii a fost urmată de formarea comunităților creștine, unde Sfinții Apostoli au rânduit episcopi, preoți și diaconi.

Sfinții Împărați Vladimir și Olga

Așa cum am văzut în această lecție, există oameni care s-au convertit la creștinism în mod miraculos. Însă în istorie avem un exemplu în care un întreg popor s-a creștinat datorită credinței conducătorului său: poporul rus. Vladimir I (956-1015), zis și Cel Sfânt sau Vladimir cel Mare, cneaz al Novgorodului, a fost și mare cneaz al Kievului din anul 980 până a trecut la Domnul. În anul 988 a încreștinat poporul rus, însuflețit fiind și de bunica sa, Olga. Este prăznuit la 15 iulie, iar soția lui, Ana, și cei doi copii, Boris și Gleb, sunt trecuți și ei în rândul sfinților. Sfântul Vladimir este numit de Biserică „cel întocmai cu Apostolii" sau „noul Constantin". În anul 1988 a fost sărbătorit mileniul încreștinării rușilor, iar o delegație a Bisericii Ortodoxe Române a fost prezentă la acest grandios eveniment creștin.

Îndemn pentru viață

Duhul Sfânt nu e absent din nicio făptură și, mai ales, din cele ce s-au înnevrednicit de raţiune.

Sfântul Maxim Mărturisitorul

Prin har sunteți mântuiți!

Efeseni 2, 5

Sfintele Taine în viaţa creştinilor (I)

Duhul Sfânt este *Domnul de-viață-făcătorul* și pentru că dăruiește oamenilor viață duhovnicească, împărtășindu-le harul divin prin Sfintele Taine. Acestea au fost instituite de Mântuitorul Hristos și sunt lucrări văzute ale Bisericii, prin care credincioșii primesc harul nevăzut al Duhului Sfânt. **Sfintele Taine** sunt în număr de șapte. Harul divin este necesar pentru mântuire. Puterea sfințitoare a harului este pentru viața noastră asemenea luminii și căldurii Soarelui pentru viața lumii pe pământ.

Roadele primirii Sfintelor Taine de către credincioși sunt intrarea acestora în Biserică, iertarea de păcate și pregătirea pentru viața veșnică. Tainele se săvârșesc de către episcopi și preoți, dar prin puterea lui Dumnezeu.

Botezul este Sfânta Taină prin care omului, prin întreita afundare în apa sfințită, în numele Sfintei Treimi, i se iartă păcatul strămoșesc și păcatele personale. I se dăruiește capacitatea de a duce nu doar o viață trupească, ci și una duhovnicească. Botezul este a doua naștere, *din apă și din Duh* (Ioan 3, 5), și se mai numește și luminare pentru că atunci omul primește lumina lui Hristos. Prin botez se reface firea omului care s-a alterat prin căderea lui Adam. Nașii devin părinții spirituali ai celui botezat și trebuie să fie modele de viață creștină.

Mirungerea este Sfânta Taină prin care credinciosul botezat primește harul întăririi și creșterii în viața spirituală, prin ungerea cu Sfântul Mir, preotul rostind cuvintele: *Pecetea darului Sfântului Duh. Amin*. Așa cum trupul are nevoie de hrană spre creștere și întărire fizică, și sufletul are nevoie de această taină spre creștere și sfințire.

Sfânta Împărtășanie, numită și Sfânta Euharistie, este Taina prin care credincioșii se împărtășesc cu Trupul și Sângele Mântuitorului, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Aceasta reprezintă cea mai înaltă Taină, deoarece prin ea credincioșii se împărtășesc nu numai cu harul divin, ci se unesc cu Însuși Domnul Iisus Hristos, Izvorul vieții.

Vocabular

- **arvună** = aici, promisiune.
- **conexiune** = legătură, relație.
- **Euharistie** = împărtășanie, mulțumire.

Înțelege textul

1. Prin care Sfântă Taină devenim membri ai Bisericii?
2. Care sunt roadele primirii Sfintelor Taine de către credincioși?
3. De ce este Sfânta Împărtășanie cea mai importantă dintre Taine?

Adună înțelepciune

În **Taina Botezului** lucrarea văzută, săvârșită de preot, este întreita afundare în apa sfințită, în numele Sfintei Treimi. Pânza albă simbolizează curăția sufletească, iar lumânarea reprezintă datoria celui botezat de a trăi o viață creștinească. Așa cum nașterea trupească este unică, și botezul, ca o naștere în Hristos, este unic, de aceea Taina Botezului nu se repetă.

În **Taina Mirungerii** lucrarea văzută, săvârșită de preot, este ungerea cu Sfântul și Marele Mir a părților însemnate ale trupului (fruntea – a te gândi la Dumnezeu; ochii – a vedea frumusețea creației; urechile – a auzi cuvintele lui Dumnezeu; nasul – a căuta mireasma sfințeniei; gura – a-L slăvi pe Dumnezeu și a spune adevărul; pieptul – a iubi pe Dumnezeu și pe semeni; mâinile – a face fapte bune; picioarele – a merge pe calea cea dreaptă).

În timpul săvârșirii slujbei Sfintei Liturghii, la rugăciunea specială a preotului, numită epicleză, partea văzută a **Sfintei Împărtășanii**, pâinea și vinul, se prefac în chip tainic, nevăzut, în Trupul și Sângele Domnului. Dintre roadele Sfintei Împărtășanii fac parte primirea harului divin, creșterea și întărirea sufletească, unirea cu Hristos.

Sfântul și Marele Mir – slujba de sfințire

Citește textele, privește imaginile și răspunde la întrebări:

1. Care este semnificația ungerii cu Sfântul și Marele Mir?
2. Cum ne pregătim pentru Sfânta Împărtășanie?

Taina Botezului

Ale Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate pe Tine Te lăudăm, pe Tine bine Te cuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru.

Slujba Sfintei Liturghii
(fragment)

Taina Euharistiei

Sfântul și Marele Mir se prepară din ulei de măsline și vin, la care se adaugă 38 de esențe și plante aromatice. Acestea simbolizează mulțimea darurilor Duhului Sfânt.

Descoperă

Caută pe internet și vizionează documentarul despre pregătirea și sfințirea Sfântului și Marelui Mir.

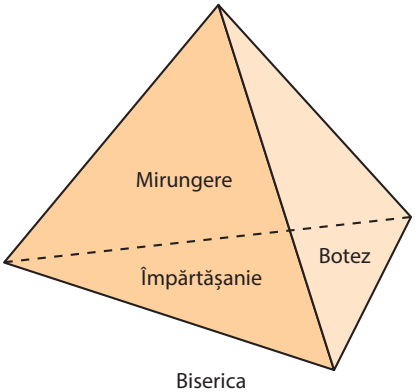

Biserica

Tetraedru regulat = figură geometrică alcătuită din patru fețe, triunghiuri echilaterale.

Taina Mirungerii

Luați, mâncați, acesta este trupul Meu (...)

Beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu (...)

Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea.

Slujba Sfintei Liturghii
(fragment)

Împărtășirea credincioșilor

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Lucrați pe echipe de câte patru elevi. Confecționați din carton un tetraedru regulat, ca în figura alăturată. Acesta are ca bază Biserica. Duhul Sfânt umple Biserica. Pe cele trei fețe laterale scrieți: Botez, Mirungere, Împărtășanie.

Aruncați tetraedrul pe rând, de la unul la celălalt. Fiecare elev prezintă, la alegere, una dintre fețele lui, pe baza următoarelor întrebări:

- Ce primești prin Sfânta Taină pe care ai ales-o?
- Care este materia folosită la săvârșirea acestei Sfinte Taine?

2. Copiază tabelul în caiet și completează-l, căutând temeiurile în Sfânta Scriptură.

Sfânta Taină	Temei scripturistic	Lucrarea văzută	Lucrarea nevăzută
Botezul	*De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu* (Ioan 3, 5).	Întreita afundare în apă sfințită a celui care se botează.	Ștergerea păcatului strămoșesc și a păcatelor personale săvârșite până atunci.
Mirungerea	Efeseni 1, 13		
Împărtășania	Matei 26, 26-28		

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează un eseu sau un desen cu unul dintre titlurile:
Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat;
Darul cel mai de preț.

- Copiază desenul în caiet.
- Așază în tetraedrul desfășurat câte o Sfântă Taină pentru fiecare triunghi.
- Adaugă câte două modalități de pregătire a creștinilor, corespunzătoare fiecărei taine.

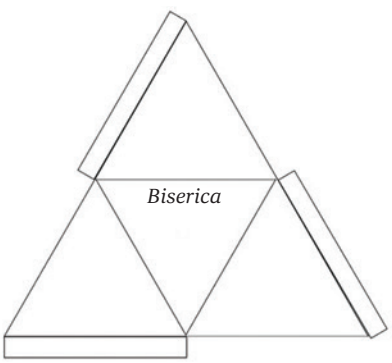

Călător prin lume

• În primele secole creștine, Botezul avea loc la Sfintele Paști și la Rusalii. Locul unde se botezau se numea *baptisteriu*. Mărturie despre participarea la Sfânta Împărtășanie, la începutul creștinismului, stă catacomba Priscillei din Roma. Unele fresce de acolo reprezintă femei care aveau mâinile ridicate la rugăciune sau participau la frângerea pâinii.

• Primul loc despre care avem mărturii legate de săvârșirea Botezului pe teritoriul țării noastre se află în Dobrogea. Aici Sfântul Apostol Andrei a botezat pe cei dintâi creștini dintre strămoșii noștri, într-un izvor care îi poartă numele și astăzi. Acesta se află în apropiere de Dervent. Locul a devenit plin de har și mii de creștini merg în pelerinaj la peștera și la izvorul Sfântului Andrei.

Izvorul Sfântului Andrei, Dervent, județul Constanța

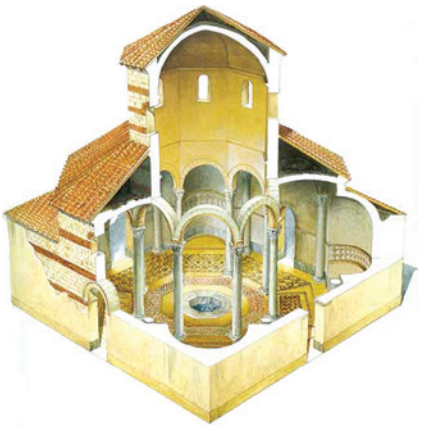

Baptisteriu

Baptisteriile erau construcții speciale, ridicate lângă biserici și destinate exclusiv Botezului. Acestea au devenit, în timp, mărturii tăcute ale unui obicei dat uitării. În zilele noastre copiii sunt botezați într-un vas special, numit cristelniță.

Fresce din Catacomba Priscillei, Roma (Italia)

Citește textele, privește imaginile și răspunde la întrebări:

1. Când și unde se săvârșea Botezul în primele secole creștine?
2. Unde i-a botezat Sfântul Andrei pe strămoșii noștri?

De folos pentru minte și inimă

• Cele șapte Sfinte Taine, instituite de Mântuitorul, sunt lucrări văzute ale Bisericii, prin care se oferă omului harul nevăzut al Duhului Sfânt.

• Taina Sfintei Împărtășanii este cea mai importantă deoarece Îl primim pe Însuși Hristos.

• Dintre roadele primirii Sfintelor Taine fac parte creșterea și întărirea sufletească, unirea cu Hristos și viața veșnică.

Îndemn pentru viață

Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele.

Psalmi 50, 11

Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute.

Ioan 20, 22-23

Împărtășirea Apostolilor

Sfintele Taine în viaţa creştinilor (II)

Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu (Romani 8, 28). Această lucrare se săvârșește, după Cincizecime, prin Sfintele Taine, de către Duhul Sfânt.

Botezul, Mirungerea și Sfânta Împărtășanie sunt numite și Tainele inițierii, ale intrării în Biserică și creșterii în Hristos. Spovedania și Maslul sunt considerate Taine restauratoare ale puterilor trupești și sufletești. Preoția este o Taină cu misiune specială, pentru care numai unii creștini au chemare.

Spovedania sau Mărturisirea este Sfânta Taină prin care credinciosul, mărturisindu-și păcatele în fața preotului duhovnic, primește, prin puterea Duhului Sfânt, iertarea păcatelor mărturisite.

Cununia este Sfânta Taină prin care un bărbat și o femeie primesc, prin rugăciunile preotului, binecuvântarea de a întemeia o familie creștină și harul divin care sfințește legătura dintre ei. Aceasta este precedată de slujba logodnei, care reprezintă făgăduința celor doi miri de a-și uni viețile. În cadrul acesteia se sfințesc inelele de logodnă. Soții sunt datori să-și păstreze credința și dragostea unul față de celălalt, să se respecte, să se ajute, să-și educe copiii în duhul dreptei credințe, călăuziți de nașii lor.

Preoția este Sfânta Taină prin care cei chemați de Dumnezeu și anume pregătiți pentru a sluji Bisericii Sale, primesc, prin punerea mâinilor și prin rugăciunile episcopului, harul divin.

Acesta este necesar pentru a-i învăța pe credincioși adevărul dumnezeiesc, pentru a le oferi Sfintele Taine și slujbele bisericești și pentru a-i călăuzi spre mântuire. Treptele Preoției sunt: diacon, preot și episcop.

Maslul este Sfânta Taină prin care credinciosul primește harul vindecării trupești și sufletești, iertare și înnoire, prin ungere cu untdelemn sfințit și prin rugăciunile preoților. Slujba Sfântului Maslu se săvârșește, de regulă, de către șapte preoți, în cazuri excepționale, de cel puțin doi preoți. Se citesc șapte fragmente evanghelice, urmate de șapte rugăciuni pentru întărire sufletească și iertare de păcate.

Vocabular

- **arhiereu** = ierarh.
- **canon** = rânduială pentru îndreptare, dată de preotul duhovnic.

Înțelege textul

1. Care este rolul Tainei Sfintei Spovedanii?
2. Care sunt datoriile soților unul față de celălalt?
3. Care sunt treptele Preoției?

Adună înțelepciune

Întâlnirea cu duhovnicul la **Taina Spovedaniei** are loc, de regulă, după împlinirea vârstei de șapte ani, înainte de Sfânta Împărtășanie. Partea văzută a Tainei este rugăciunea de dezlegare rostită de către preot, însoțită de semnul Sfintei Cruci pe capul credinciosului.

La **Taina Cununiei** (Nunții) în partea văzută preotul rostește rugăciunea de unire a mirilor și îi binecuvântează prin semnul Sfintei Cruci, ținând în mâna dreaptă cununia pentru mire, apoi pentru mireasă.

Taina Cununiei

Taina Preoției (Hirotoniei), este săvârșită doar de către episcopi, care au plinătatea harului, adică pot săvârși toate cele șapte Taine. Partea văzută a Tainei are loc în timpul Sfintei Liturghii prin rugăciunea de invocare a Duhului Sfânt și prin punerea mâinilor arhiereului pe capul celui chemat la Hirotonie.

Taina Sfântului Maslu are ca parte văzută ungerea cu untdelemn sfințit de șapte ori însoțită de rugăciune.

Citește textul de mai sus, citatele alăturate și răspunde cerințelor:

1. Cu ajutorul profesorului, descrie imaginea de mai sus.
2. Cine poate săvârși toate Sfintele Taine?

Taina Preoției

Și el a dat pe unii apostoli, pe alții proroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători.

Efeseni 4, 11

Taina Sfântului Maslu

Fiule! În boala ta, nu fi nebăgător de seamă, ci te roagă lui Dumnezeu și El te va tămădui. (...) Dar cinstește-l și pe doctor, că și pe el l-a făcut Domnul, și să nu se depărteze de la tine, că și de el ai trebuință.

Iisus Sirah 38, 9; 12

Descoperă

Caută pe internet imagini cu fini și nași de la slujba cununiei. Care este semnificația inelelor și a cununiilor?

Veșmânt preoțesc

Veșmintele liturgice au reprezentat dintotdeauna o formă de manifestare a respectului față de Dumnezeu. Pentru a arăta că preoția creștină simbolizează însăși slujirea dumnezeiască a Domnului, acestea sunt realizate din materiale alese, împodobite cu broderii strălucitoare și cu semnul Sfintei Cruci.

În fiecare parohie este un om al tuturor, un om pe care copilaşii se obişnuiesc a-l iubi, a-l venera, pe care chiar necunoscuții îl numesc părinte: un om care mângâie, un om care știe toate și al cărui cuvânt cade asupra inimilor tuturor. Acest om este preotul.

Arhimandrit Vasile Miron, *Chipul preotului ortodox*

Diacon cu Sfânta Evanghelie

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Lucrați pe echipe de câte doi elevi. Discutați despre importanța păstrării curăției trupești și sufletești. Așa cum hainele îmbracă și împodobesc trupul, dar, din când în când, sunt date la curățat sau înnoite, tot așa și sufletul prin Taina Spovedaniei și a Sfântului Maslu primește iertare, curățire, înnoirea gândurilor și a cugetului.

2. La ce interval de timp se curăță hainele? Dar sufletul cât de des ar trebui curățat?

3. Are legătură spovedania cu efortul permanent de schimbare a vieții?

4. Copiază tabelul în caiet și completează-l, căutând temeiurile în Sfânta Scriptură.

Sfânta Taină	Temei scripturistic	Lucrarea văzută	Lucrarea nevăzută
Spovedania	*Luați Duh Sfânt! Cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-23).	Rugăciunea de dezlegare și semnul Sfintei Cruci.	Iertarea păcatelor mărturisite.
Cununia	Ioan 2, 1-11		
Preoția	Ioan 20, 21-23		
Maslul	Iacov 5, 14-15		

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează un eseu sau un desen cu unul dintre titlurile: *Familia creștină; Preotul, învățător desăvârșit.*
- Așază în pătratul alăturat, delimitat de cruce, cele patru Sfinte Taine studiate în această lecție.
- Completează câte două modalități de pregătire a creștinilor, corespunzătoare fiecărei taine.
- Participă, atunci când ai ocazia pe parcursul semestrului, la Sfintele Taine studiate în această lecție și fotografiază cele mai importante momente ale acestora. Pune fotografiile în portofoliu.

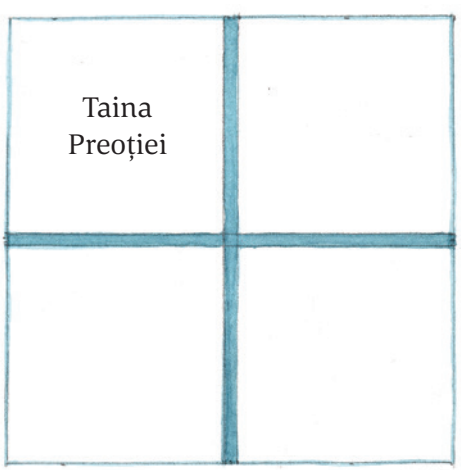

Călător prin lume

• În toate religiile, a existat o categorie aparte de oameni, preoții. Ei își dedicau viața slujirii divinității, ce consta în îngrijirea, curățarea și împodobirea statuilor zeilor, însoțite de ofrande de mâncare sau flori.

• În unele religii existau și preotese, spre exemplu, în Grecia antică era renumită Pythia, preoteasa de la templul lui Apollo.

• Preoții aveau rolul de a aduce jertfe vegetale, animale sau uneori umane, pentru îmbunarea zeilor sau pentru ispășirea unor păcate. Spre exemplu, în iudaism, de ziua ispășirii, arhiereul alegea doi țapi și prin tragere la sorți unul era sacrificat, ca jertfă pentru păcat, iar asupra celuilalt, socotit țap ispășitor, trecea păcatele poporului și apoi îl alunga în pustiu (Levitic 16, 7-10, 20-22, 26).

• Așadar, în toate aceste situații, animale nevinovate erau aduse ca jertfe, fără ca oamenii să se schimbe și să devină mai buni. Mântuitorul Hristos a fost cel mai mare Arhiereu, deoarece S-a adus pe sine jertfă pe Cruce, împăcând pe om cu Dumnezeu pentru totdeauna. Prin Preoția instituită de El, care va rămâne până la sfârșitul veacurilor, ne-a lăsat darul Sfintelor Taine, spre iertare, vindecare trupească și sufletească.

Oracolul din Delphi *(tablou de Camillo Miola, 1880)*

Cele șapte Sfinte Taine

- Taina Botezului
- Taina Mirungerii
- Taina Sfintei Împărtășanii
- Taina Spovedaniei
- Taina Cununiei
- Taina Preoţiei
- Taina Sfântului Maslu

Numărul șapte este simbolul desăvârșirii, semnul întregului, este numărul sfințit de Dumnezeu prin activitatea Sa. El a creat lumea în șase zile și S-a odihnit în ziua a șaptea (Facerea 2, 1-2), a creat timpul și a organizat trecerea lui în săptămâni de câte șapte zile.

Icoana creației

De folos pentru minte și inimă

• La Taina Spovedaniei creștinii primesc iertarea păcatelor mărturisite.

• Taina Cununiei sfințește unirea unui bărbat cu o femeie, întemeind familia creștină.

• La Taina Preoției se primește sfințirea necesară săvârșirii Sfintelor Taine, învățării și călăuzirii credincioșilor.

• Prin Taina Sfântului Maslu se oferă vindecare și înnoire sufletească.

Îndemn pentru viață

Dacă aș întâlni un preot și un înger, m-aș pleca întâi preotului până la pământ și i-aș săruta mâna sfințitoare și apoi m-aș pleca îngerului.

Sfântul Ioan Gură de Aur

Roada luminii este
întru orice bunătate,
dreptate și adevăr.

Efeseni 5, 9

Tronul Hetimasiei (frescă, Mănăstirea Antim, București)

Darurile Duhului Sfânt

În viața noastră avem câteodată trăiri pe care nu le putem explica. Este firesc să ne întrebăm de ce uneori reacționăm cu bucurie, cu nădejde sau cu înțelepciune. Privind în jur, contemplăm darurile lui Dumnezeu: animalele, natura, aerul etc. Simțim că noi înșine suntem ființe speciale în Creație. Această condiție aparte se datorează darurilor spirituale personale pe care le primim de la Duhul Sfânt în timpul Sfintei Taine a Mirungerii, daruri care nu pot fi oferite de părinți, rude sau prieteni. Ele nu se confundă cu darurile materiale și trecătoare.

Cunoscute ca darul înțelepciunii și al înțelegerii, darul sfatului și al tăriei, darul cunoștinței și al bunei-credințe și darul temerii de Dumnezeu, ele se vor manifesta în timp și vor contura caracterul nostru de creștini. Specifice fiecărei persoane în parte, încep să se facă simțite pe măsură ce creștem și tocmai de aceea trebuie să fim foarte atenți la anturajul nostru, care poate influența lucrarea darurilor.

Roadele darurilor Duhului Sfânt în viața noastră sunt: *dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Galateni 5, 22). Prin rugăciune, ele fac comunicarea noastră cu Dumnezeu și cu semenii mai ușoară.

În Sfânta Scriptură, *Pilda Talanților* (Matei 25, 13-30) atrage atenția asupra diversificării și înmulțirii darurilor sau **harismelor** primite de la Sfântul Duh, dar și a calităților sau talentelor diferite pe care Dumnezeu le oferă fiecărui om, spre slava Lui și folosul aproapelui. **Sfinții** au înțeles această chemare și s-au străduit să o împlinească. Astfel putem să devenim modele unii pentru ceilalți, să ne completăm sau să ne ajutăm reciproc. Darurile puse în lucrare ne ajută să dobândim virtuțile de care avem nevoie pentru a ne desăvârși. Învățătura creștină ne atrage atenția însă și asupra darului universal pe care l-a făcut Hristos prin trimiterea Sfântului Duh întregii omeniri la Cincizecime, și anume întemeierea văzută a Bisericii, pentru împărtășirea harului divin. Sfântul Irineu din Lyon spunea că *acolo unde este Biserica este și Duhul lui Dumnezeu și acolo unde este Duhul lui Dumnezeu este Biserica și tot harul Său.*

Vocabular

- **faimă** = renume.
- **predică** = cuvânt de învățătură.
- **pururea** = mereu, întotdeauna.

Înțelege textul

1. Care sunt darurile personale pe care le primim de la Duhul Sfânt?
2. Ce fel de roade dobândim după învățătura Sfântul Apostol Pavel?
3. Se poate vorbi și despre un dar universal?

Adună înțelepciune

În *Pilda Talanților* se istorisește că un stăpân a chemat la sine trei slujitori cărora le-a împărțit averea sa. Uneia i-a dat cinci talanți, alteia doi și celei din urmă unul, după puterea fiecăruia. Apoi Stăpânul a plecat de acasă. Sluga care primise cinci talanți i-a înmulțit muncind și strângând încă cinci. Cea de-a doua a mai câștigat încă doi, în timp ce a treia slugă a săpat o groapă și a ascuns argintul primit. La întoarcere, stăpânul a cerut socoteală de la slujitori. Prima și a doua slugă, care au înmulțit ce au primit, au fost răsplătite cu bucuria de a sta alături de el. Mare a fost supărarea stăpânului când a văzut că sluga leneșă nu a înmulțit talantul. A poruncit atunci să i se ia darul și să i se ofere altuia mai harnic. Această pildă ne învață că stăpânul, Dumnezeu, a dat fiecărui om daruri, calități și talente. Omul este liber să aleagă ce va face cu ele, dar și responsabil pentru rezultatul alegerilor lui. Dumnezeu îl va răsplăti pe fiecare pentru lucrarea sa.

Pilda Talanților

Citește textul, privește icoana de mai sus și răspunde la întrebări:

1. Ce semnificație are pentru omul contemporan această pildă?
2. Ce simbolizează talantul oferit în dar? Ce talant crezi că ai primit?

Amforă pentru măsurarea talanților

În Antichitate printre unitățile de măsură folosite pentru masă se număra și talantul. În Grecia antică un talant avea 26 kg, fiind echivalent cu masa de apă necesară pentru a umple o amforă. Exista și o monedă cu acest nume.

În Țara Sfântă, în vremea Mântuitorului un talant era echivalent cu 34,27 kg de aur sau 43,62 kg de argint.

Utilizarea acestui simbol în pildă ne arată cât de prețioase sunt darurile pe care le avem de la Dumnezeu. De aceea suntem datori, fiecare, după putere, să încercăm să descoperim care sunt darurile noastre. Este posibil să cântăm frumos, să socotim repede, să muncim cu drag sau să ne rugăm cu stăruință.

Descoperă

Caută în *Cartea de rugăcini* rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, care se citește în Postul Mare. Ea propune schimbarea noastră. Ce fel de daruri sau de virtuți sunt bineplăcute lui Dumnezeu și de folos omului?

Sfânta Muceniță Ecaterina (287-305)

Moaștele ei se găsesc la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai și este sărbătorită la 25 noiembrie.

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Organizați-vă pe echipe. Sunt necesare cinci minute pentru a realiza un lanț. Folosiți eșarfe, tricouri, curele, șireturi etc. După finalizarea lanțului, fiecare echipă va răspunde la următoarele întrebări:

- Care dintre obiectele folosite au întărit sau au slăbit lanțul?
- În ce fel se aseamănă lanțul cu un grup de oameni?
- Contează darurile și talentele care ne ajută să ne îndeplinim sarcinile comune? Notați în caiet ceea ce merită reținut.

2. Sfânta Ecaterina a fost fiică de principe. Era o tânără fecioară, foarte frumoasă și înțeleaptă. Cunoștea desăvârșit toată învățătura și știința grecească și latinească, filosofia vremii și stăpânea arta vorbirii în mai multe limbi. Prin darurile ei a reușit să convertească la creștinism foarte multe persoane învățate. Sfânta Muceniță Ecaterina este cinstită ca ocrotitoare a celor care iubesc învățătura.

Alege un model contemporan pentru tine și argumentează, pe rând, colegilor de clasă ce te fascinează la el. Identifică *talentele* sau *calitățile* pe care le au în comun modelele alese și aduse în discuție și ce anume au făcut pentru a pune în valoare darurile primite. Compară-le cu ale Sfintei Ecaterina. Scrie pe tablă concluziile.

Sfântul Voievod Mucenic Constantin Brâncoveanu și fiii săi, Constantin, Ștefan, Radu, Matei, precum și Ianache sfetnicul sunt prăznuiți la 16 august.

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează un colaj sau o compunere-caracterizare cu unul dintre titlurile: *Calitățile prietenului meu; Talent și efort – meseriile de azi.*
- Citește textul de mai jos și pune în portofoliu câteva gânduri pe care ți le inspiră modul în care Sfântul Constantin Brâncoveanu și-a înmulțit talanții.

Noi, cei de astăzi, primim oare un mesaj de la viața măritului Voievod Constantin? Considerăm că trei lucruri ar trebui să constituie bogăția cu care ar trebui să ne întoarcem la casele noastre: Voievodul Constantin a avut o familie cu mulți copii. Mai avem noi curajul să naștem prunci, pentru ca țara, Biserica și neamul să dăinuie? În al doilea rând: suntem noi, precum Voievodul Constantin, ctitori de biserici, de mănăstiri și de cultură creștină? În al treilea rând: avem noi curajul mărturisirii în fața atâtor „păgâni" de astăzi, în fața atâtor valuri și vânturi care se abat asupra fidelității noastre în credința pe care am moștenit-o și pentru care Voievodul Constantin Brâncoveanu și-a dat viața? (Preasfințitul Părinte Episcop Ambrozie).

Călător prin lume

Avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să prorocim după măsura credinței; dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sârguiască în învățătură; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună (Romani 12, 6-9).

Învățătura Sfântului Apostol Pavel este foarte actuală și poate fi asociată cu trăsătura specifică fiecărui popor al lumii: în Antichitate poporul grec era fascinat de filosofie, iar poporul roman de drept; poporul rus a cucerit prin literatură; poporul german s-a remarcat prin seriozitate și ordine; poporul japonez a considerat că respectul și meticulozitatea sunt calități deosebite, iar poporul român a transmis lumii o spiritualitate vie. Exemplele pot continua. Armonia lui Dumnezeu se reflectă în armonia creată de popoarele lumii, deși identitatea lor este diferită.

Primirea oaspeților cu pâine și sare, Libotin, județul Maramureș

Citește textele alăturate, privește imaginea și răspunde la întrebări:

1. Identifică darurile altor neamuri și compară-le cu ceea ce este specific poporului nostru.
2. Fiecare popor are o identitate. La ce conduce aceasta când vorbim despre relația dintre popoare?

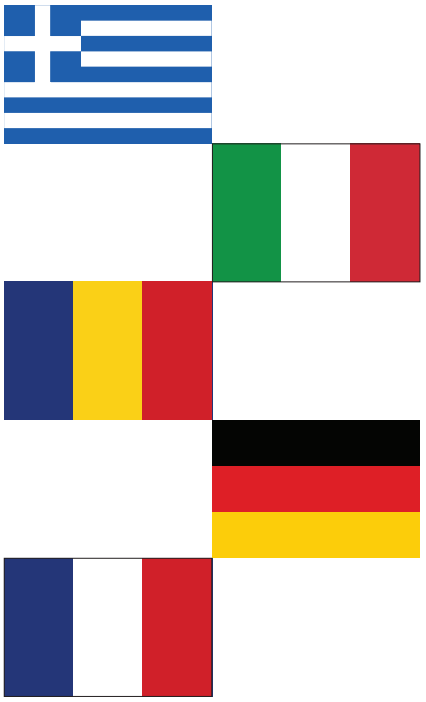

Prin Duhul Sfânt avem soboare de preoţi, avem cete de învăţători. Din izvorul acesta avem şi darurile descoperirilor şi harul vindecărilor. De aici îşi au obârşia şi toate celelalte cu câte se împodobeşte Biserica.

Sfântul Ioan Gură de Aur

Specificul neamurilor sau diferenţele dintre oameni sunt date de simboluri precum steagul, de calităţi, de bucurii, de calitatea şi stilul vieţii, de interese şi preocupări.

Audiază cântecele *Fraţi creştini din lumea-ntreagă* şi *Limba noastră*, pentru a descoperi alte daruri ale poporului român.

De folos pentru minte și inimă

- Dumnezeu oferă fiecăruia dintre noi daruri pe care să le transformăm în virtuți, spre slava Lui și folosul aproapelui.
- Lucrând darurile Sfântului Duh obținem mântuirea.
- Sfinții rămân modele de urmat pentru credincioșii de azi.

Îndemn pentru viață

Domnul iubește atât de mult pe om că îi dă darurile Sfântului Duh.

Sfântul Siluan Athonitul

Lectură cu folos

Din Vieţile Sfinţilor

Sfântul Serafim din Sarov

Vieţile Sfinţilor este una dintre cele mai îndrăgite cărți ortodoxe. Ea ne dezvăluie lucrarea minunată a harului Sfântului Duh, pe calea dobândirii sfințeniei. Alături de Sfânta Scriptură și de *Pateric*, ea a reprezentat întotdeauna un izvor de inspirație și de putere pentru creștini. Primele însemnări despre sfinți le avem chiar în Biblie. Sfintele Evanghelii, Faptele Apostolilor și Epistolele ne dezvăluie evenimente din viața ucenicilor Mântuitorului. Pe măsura trecerii timpului, oamenii au povestit și apoi au consemnat viețile altor sfinți pe care i-au cunoscut, pentru a fi pildă tuturor. Istorisirile minunate au încălzit sufletele credincioșilor și le-au aprins de râvnă pentru a le urma și a dobândi sfințenia.

Sfântul Serafim din Sarov a trăit în Rusia, între anii 1759 și 1833, și este unul dintre cei mai cunoscuți sfinți din lumea ortodoxă. Viața, minunile și învățăturile sale au făcut ocolul lumii. Citind despre rugăciunea lui stăruitoare, vreme de o mie de zile și de nopți pe o piatră în pădure, pentru a dobândi Duhul Sfânt, despre darurile de care s-a învrednicit, despre cuvintele „Bucuria mea” cu care întâmpina plin de dragoste orice om, mulți creștini s-au întărit în credință și au primit folos duhovnicesc.

Într-o convorbire cu un ucenic de-al său, Nicolae Motovilov, Sfântul Serafim i-a dezvăluit scopul vieții creștine și prin rugăciune l-a făcut să simtă prezența harului Duhului Sfânt.

– Părinte, am spus eu, vorbești tot timpul despre dobândirea harului Sfântului Duh drept scop al vieții creștine. Dar cum şi unde Îl pot vedea Eu? Lucrările lui Dumnezeu sunt vizibile, dar poate fi văzut Duhul Sfânt? Cum pot şti eu dacă El se află în mine sau nu?

(...) Atunci părintele Serafim mă apucă bine de umeri şi zise:

– Noi ne aflăm amândoi acum în Duhul lui Dumnezeu, fiule. De ce nu te uiți la mine?

Am răspuns:

– Nu te pot privi, părinte, fiindcă ochii tăi strălucesc ca fulgerul. Chipul tău e acum mai strălucitor decât soarele şi mă dor ochii privindu-te.

Părintele Serafim zise:

– (...) Harul lui Dumnezeu sălăşluieşte înlăuntrul nostru, în inima noastră, precum a spus Domnul: „Împărăția lui Dumnezeu se află înlăuntrul vostru” (Luca 17, 21). Prin împărăţia lui Dumnezeu, Domnul înţelege harul Sfântului Duh. Această împărăţie a lui Dumnezeu se află înlăuntrul nostru, iar harul Sfântului Duh străluceşte asupra noastră şi ne încălzeşte şi din afară. El umple aerul înconjurător de multe miresme binemirositoare, ne îndulceşte simţurile cu o cerească desfătare şi ne inundă inimile de o negrăită bucurie.

Sfântul Serafim din Sarov, *Scopul vieții creștine* (fragment)

• Ce efecte produce prezența harului lui Dumnezeu asupra oamenilor?

Proiect educațional interdisciplinar

Cu noi este Dumnezeu

Duhul Sfânt în Biserică și în viața noastră

Prin acest proiect vom încerca să înțelegem lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și în viața fiecăruia.

1. Stabilirea domeniului de interes

Toți ne dorim să trăim fericiți și am vrea ca această fericire să nu se termine niciodată. Trăind viața pământească în conformitate cu Evanghelia, făcând fapte bune și înmulțindu-ne darurile, putem ajunge la unirea cu Domnul Iisus Hristos, Mântuitorul nostru. Toate acestea le împlinim cu ajutorul Duhului Sfânt. Prin prezența Sa în Biserică, Dumnezeu este cu noi și ne oferă harul Sfintelor Taine. Acestea sunt esențiale în viața noastră, căci dobândirea Duhului Sfânt este scopul vieții creștine.

- Organizați o dezbatere cu tema *Dumnezeu este prezent în viața noastră*. Stabiliți rolul Bisericii în întâlnirea personală cu Dumnezeu și importanța participării la sfintele slujbe.
- Discutați importanța Sfintelor Taine în viața tinerilor.

2. Alegerea temei

Împreună cu profesorul de religie, invitați în clasă un preot, un asistent social, personalități deosebite din comunitatea voastră, care și-au înmulțit darurile primite de la Dumnezeu.

- Organizați o ședință de brainstorming pentru a alege tema proiectului.
- Puteți alege o temă pentru întreaga clasă sau câte una pentru fiecare echipă. Exemple: *Cu noi este Dumnezeu, Realizarea profesională și talentul, Sfintele Taine – putere și viață, Rugăciune și har, Duhul adevărului și viața dreaptă.*

3. Identificarea resurselor

Împreună cu profesorul de religie și persoanele invitate, identificați sursele de informare.

- Alcătuiți o listă de lucrări recomandate.
- Propuneți și voi alte surse în funcție de lecturile și experiențele voastre (Biblia, *Viețile Sfinților, Ghidul creștinului ortodox*, participarea la Sfintele Taine, paginile de web, vizionarea de documentare, filme tematice etc.).

Stabiliți resursele necesare: materiale (consumabile, calculator, imprimantă etc.) și de timp.

4. Precizarea elementelor de conținut

Cu ajutorul profesorului, întocmiți dosarul proiectului. Acesta va conține:

- *Pagina de prezentare*: autorul, școala, titlul, perioada elaborării, parteneri/colaboratori.
- *Introducerea*: argumentul (de ce faceți acest proiect) și prezentarea problemei studiate.
- *Elementele de conținut/fișe de proiect*: enumerați activitățile (de cercetare, de elaborare de materiale etc.) și elaborați fișele de activitate.
- *Concluziile* proiectului.
- *Bibliografia*; *Anexele*: fotografii, fișe de observație, produsele rezultate din activități.

5. Colectarea datelor

Documentați-vă. Folosiți sursele identificate.

- Utilizați tehnologia modernă.
- Participați la Sfintele Taine, vizitați personalități creștine etc.
- Implicați-vă personal. Folosiți orice prilej pentru a vă informa, cereți sprijin de la preot, părinți, bunici, profesori etc.

6. Realizarea produselor

Produsele finale rezultate în urma realizării proiectului pot fi depuse odată cu acesta în format fizic, digital sau mixt.

- Completați fișele pentru fiecare activitate.
- Realizați și alte produse adecvate temei (pliante, afișe privind rolul Sfintelor Taine în viața omului, clipuri de promovare a unor personalități cu viață creștină, fotografii, PowerPoint etc.).

7. Prezentarea rezultatelor/Evaluarea proiectului

- Autoevaluați-vă permanent proiectul.
- Stabiliți împreună cu profesorul cum se va face evaluarea finală a proiectelor (jurnal; film; expoziție; slide-uri; blog; site web; planșe; prezentare online; galerie virtuală, portofoliu).
- Realizați prezentarea rezultatelor. Invitați preotul paroh, profesorii și personalitățile implicate, pentru vizionarea și evaluarea proiectelor.

8. Diseminarea rezultatelor proiectului

Este foarte important ca rezultatele muncii voastre să fie cunoscute, ele pot fi de folos și altora. În același timp, vizibilitatea proiectelor în spațiul public poate spori prestigiul școlii în care învățați.

Implicați-vă în această activitate.

- Promovați proiectele pe pagina de Facebook sau pe site-ul școlii și al parohiei.
- Realizați și distribuiți afișe, pliante, flyere etc.;
- Popularizați proiectele în mass-media.

Conceperea şi realizarea unui asemenea proiect este o provocare.
Vă dorim succes!

Recapitulare

I. Să ne amintim ce am învățat în acest capitol:

- Viața omului este timpul dăruit de Dumnezeu pentru a ajunge la asemănarea cu El.
- Lucrarea Duhului Sfânt în lume se manifestă prin sfințirea lumii și a oamenilor.
- La Cincizecime s-a născut Biserica.
- Sfintele Taine sunt lucrări văzute ale Bisericii prin care ni se împărtășește harul divin.
- Sfinții sunt modele de înmulțire a darurilor Duhului Sfânt.

II. Omul este o ființă complexă pentru care **darul** are o semnificație deosebită.

De-a lungul timpului este foarte des întâlnită practica oamenilor de a oferi și de a primi ceva în schimb. Darul a fost un cod cultural menit să așeze oamenii într-o relație reciprocă armonioasă.

Din punct de vedere psihologic, darul este modalitatea prin care vrei să faci pe cineva bucuros. Darul surprinde, este tainic și îi apropie pe cei implicați. El poate fi un simplu gest, o vorbă bună, un obiect sau o prezență alături de cineva drag. Prin intermediul lui ne exprimăm mult mai ușor sentimentele și emoțiile. Darul naște armonia, frumosul și dă semnificație și sens vieții. Ne simțim mai uniți, mai implicați în relațiile pe care le avem, deci suntem mai fericiți.

Din punct de vedere teologic, valorificarea darurilor Duhului Sfânt arată că îl iubim pe Dumnezeu. Dobândirea virtuților este rezultatul punerii lor în lucrare. Exemplele sfinților sunt elocvente în acest sens, viața lor fiind pentru noi un model de urmat. Unii sfinți au fost și ctitori de biserici, darul lor fiind reprezentat în tabloul votiv, ca în exemplul de mai jos. Acest tablou este pictat în orice biserică în stânga intrării. Privește icoanele și răspunde:

1. Care sunt darurile Duhului Sfânt?
2. Ce daruri poate aduce omul lui Dumnezeu?
3. Ce efecte are gestul de a dărui?

III. Realizează un desen cu titlul *Cele șapte Sfinte Taine* în care să reprezinți câte un simbol pentru fiecare.

Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, (tablou votiv, Mănăstirea Voroneț)

Evaluare

I. Găsește răspunsul corect:

1. Viața veșnică se obține:
- **a.** doar prin efortul omului
- **b.** prin efortul omului și darul (harul) lui Dumnezeu
- **c.** doar prin ajutorul celorlați

2. Unul dintre atributele Duhului Sfânt este:
- **a.** Creator
- **b.** Mântuitor
- **c.** Mângâietor

II. Enumeră atributele Duhului Sfânt din rugăciunea *Împărate Ceresc*.

III. Găsește corespondența potrivită dintre Sfintele Taine și efectele lor:

1. Botezul	**a.** primirea darurilor Sfântului Duh
2. Mirungerea	**b.** vindecarea trupească și sufletească
3. Sfântul Maslu	**c.** iertarea păcatului strămoșesc

IV. Copiază în caiet textul de mai jos și completează spațiile libere adăugând cuvintele potrivite din paranteză:

Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul ..... și al înțelegerii, duhul ..... și al tăriei, duhul cunoștinței și al .... Și-L va umple pe El duhul temerii de Dumnezeu (Isaia 11, 2-3).

(sfatului, bunei-credințe, înțelepciunii)

V. Citește textul de mai jos și pe baza lui formulează o argumentare, de două rânduri, despre importanța Pogorârii Sfântului Duh pentru viața lumii.

Duhul Sfânt, pogorându-Se asupra Apostolilor, nu a rămas numai în ei, ci prin ei, ca prin niște canale, S-a revărsat asupra tuturor credincioșilor, și începând de atunci trăiește și lucrează în Biserică, renăscând la viața duhovnicească prin Dumnezeieștile Taine, educând și păzind în ea pe fiecare om (Sfântul Teofan Zăvorâtul).

VI. Redactează o scurtă compunere despre roadele prezenței Duhului Sfânt în viața ta, dovedite în împrejurări concrete ale vieții de zi cu zi. Dă un titlu potrivit.
Inspiră-te din textele următoare:

După cum Sfintele Scripturi sunt scrise cu cerneală, tot așa ar fi trebuit ca inimile noastre să fi fost scrise cu Duhul Sfânt (Sfântul Ioan Gură de Aur).

Dacă vrei să ai în mod simțit harul Duhului Sfânt, atunci smerește-te, ca și Sfinții Părinți (Sfântul Siluan Athonitul).

Punctaj cerințe I-V

1 punct
răspuns corect.

0,5 puncte
răspuns parțial corect.

0 puncte
răspuns incorect.

Punctaj cerință VI

3 puncte
respectarea cerințelor.

1,5 puncte
respectarea parțială a cerințelor.

0 puncte
nerespectarea cerințelor.

Se acordă **2 puncte** din oficiu.

Nota.....

II.
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului

1. Credința în primele comunități creștine
2. Comuniunea credincioșilor în Biserică
3. Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului
4. Biserica în istorie

Lectură cu folos
Proiect educațional interdisciplinar
Recapitulare
Evaluare

Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Matei 28, 19

Simboluri creștine (Mănăstirea Filoteu, Muntele Athos)

Credința în primele comunități creștine

Nașterea Bisericii, ca realitate văzută, a avut loc în anul 33, la Cincizecime, în Ierusalim, așa cum relatează și Faptele Apostolilor 2, 2-4: *Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a vorbi.* În urma acestei lucrări dumnezeiești mulți oameni, iudei sau de alte neamuri, s-au botezat.

Creștinismul este o religie monoteistă, care are la bază învățăturile lăsate de Fiul lui Dumnezeu întrupat, mort și înviat la Ierusalim, pentru mântuirea lumii, în urmă cu aproape 2 000 de ani. Termenul „creștinism" este derivat de la grecescul *Christos* („Cel uns"), nume dat Mântuitorului Hristos, care traduce cuvântul ebraic *Meșiah*. Prima comunitate creștină de ucenici ai lui Hristos s-a format la Ierusalim în ziua Cincizecimii prin Pogorârea Sfântului Duh. O primă caracteristică a vieții creștine în **primele comunități** a fost experiența lucrării și a prezenței Duhului Sfânt în viața lor, pe care Îl invocau în rugăciuni de fiecare dată când aveau ceva important de realizat, dar și în caz de primejdii.

Primii creștini, care au provenit dintre iudei, s-au diferențiat de compatrioții lor prin credința în Învierea lui Hristos din morți, pe care au mărturisit-o cu mult curaj, până la martiriu (Sfântul Arhidiacon Ștefan și Sfântul Iacob). De aceea, Sfântul Luca i-a numit *cei ce credeau* sau *cei ce au crezut* în Hristos și Învierea Sa (Faptele Apostolilor 2, 44; 4, 32).

Modul lor de viață se baza pe învățăturile Mântuitorului din Predica de pe Munte (Matei 5-7), având în centru iubirea lui Dumnezeu și a tuturor oamenilor. Faptele Apostolilor relatează că primii creștini stăruiau în *învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni* (Faptele Apostolilor 2, 42). Așadar aceștia trăiau în ascultare de cuvântul lui Dumnezeu, săvârșeau Sfânta Euharistie și trăiau în armonie, având *o inimă și un suflet* (Faptele Apostolilor 4, 32), ajutându-i pe săraci, pe văduve și pe orfani.

Vocabular

- **acronim** = cuvânt format din literele inițiale ale altor cuvinte.
- **frângerea pâinii** = aici, Sfânta Împărtășanie.

Înțelege textul

1. Care este etimologia cuvântului „creștin”?
2. Cum arăta viața primilor creștini?
3. Cum au fost numiți aceștia?

Adună înțelepciune

Din Ierusalim, Sfinții Apostoli au pornit în misiune și au vestit Evanghelia în Iudeea, Samaria și Galileea, întemeind apoi comunități creștine în toate regiunile pământului cunoscute la acea vreme. În misiunea lor au fost ajutați de Duhul Sfânt, care săvârșea prin ei nenumărate minuni, întărind prin aceasta credința celor din jur. Sfântul Apostol Petru a vindecat un olog în Ierusalim (Faptele Apostolilor 3, 2-11), a înviat-o pe tânăra Tavita din Iope (Faptele Apostolilor 9, 36-42) și l-a convertit la creștinism pe sutașul roman Cornelius din Cezareea Palestinei (Faptele Apostolilor 10).

În anul 50 a avut loc un sinod la Ierusalim, la care au participat Sfinții Apostoli și preoții din cetatea sfântă. Acolo s-a decis ca păgânii care doresc să devină creștini să nu treacă mai întâi la iudaism și abia apoi la creștinism, ci să fie primiți prin baia botezului în sânul Bisericii, fiindu-le cerut să se ferească de jertfele idolilor și de păcate mari (Faptele Apostolilor 15).

Sinodul de la Ierusalim

Citește cu atenție textele și răspunde la întrebări:

1. Cui s-a datorat extinderea comunităților creștine?
2. Ce a decis Sinodul de la Ierusalim?

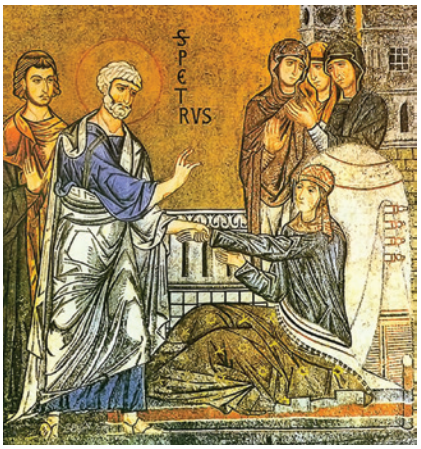

Minunea învierii Tavitei

Biserica, în toată Iudeea și Galileea și Samaria, avea pace, zidindu-se și umblând în frica de Domnul, și sporea prin mângâierea Duhului Sfânt.

Faptele Apostolilor 9, 31

Sfinții Apostoli Petru și Pavel sunt sărbătoriți la 29 iunie.

Descoperă

Caută și vizionează pe youtube filmul *Faptele Apostolilor*. Ce învățătură poți desprinde pentru folosul comunității din care faci parte?

Crucea Alfa și Omega

Simbolizează faptul că Mântuitorul Hristos este începutul și sfârșitul veacurilor.

Crucea cu ancoră

Simbolizează ancorarea credincioșilor în credinţă, nădejdea lor.

Crucea Botezătorului

Simbolizează viaţa veșnică. Peste litera X, de la numele lui Hristos, este suprapusă crucea greacă cu braţele egale.

Crucea trilobată

Simbolizează Sfânta Treime. Capetele crucii au forma frunzei de trifoi.

Crucea bizantină

Folosită și astăzi de Biserica Ortodoxă.

Crucea Patimilor, în trepte

Crucea latină, cu braţe inegale. Treptele amintesc de pătimirile lui Iisus Hristos, dar și de virtuţile fundamentale: credinţa, nădejdea și dragostea.

Crucea celtică, irlandeză

Este crucea celţilor creștinaţi pe teritoriul Marii Britanii și al Irlandei.

Crucea Sfântului Andrei

Ne aduce aminte de martiriul și suferința creștinilor din primele veacuri.

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Împărțiți-vă în două echipe. Aliniați-vă față în față de-a lungul pereților clasei. Aveți nevoie de o cutie de carton și o carte. Obiectele se vor purta pe cap până la peretele opus fără să fie atinse, apoi se vor preda următorilor din rând, până la final. Desprindeți morala cu ajutorul întrebărilor:

• Cât de greu sau cât de ușor este să-ți menții echilibrul ca să nu pierzi ceea ce ai? Poate fi la fel și cu credința?

• Cum i-ați ajutat pe colegii cărora le-ați predat ștafeta? Puteți face același lucru cu o persoană căreia i-ați împărtășit valorile creștine? Notați în caiet învățătura.

2. Punând în aplicare metoda *răspunsul prin rotație,* completați oral rândurile de mai jos. Propuneți și alte idei pentru continuarea exercițiului, plecând de la cuvintele-cheie rămase nefolosite în paranteză.

Primii care s-au convertit la creștinism au fost ***evreii***.

Creștinismul este o religie ..... și promovează ca virtute principală ..... Primii creștini erau denumiți ..... și au fost convertiți de către .....

(***evreii***, *monoteistă, politeistă, apostoli, ucenici, iubirea, păgâni, romani*)

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

• Realizează o planșă sau confecționează cu măiestrie un obiect pornind de la următoarele titluri: *Comunitățile creștine primare; Simbolul creștin şi logo-ul şcolii mele. Semnificație şi sens.*

• Adaugă în portofoliu reprezentările simbolului crucii din primele secole.

În bazilica paleocreștină de la Niculițel a fost descoperită o inscripție cu numele a patru martiri creștini: Zotikos, Attalos, Kamasis și Filippos. Identitatea creștină a acestora a fost marcată prin semnul Sfintei Cruci. Identifică-l în fotografia de mai sus.

Călător prin lume

În primele veacuri creștine au existat multe simboluri prin care oamenii se identificau drept creștini. De exemplu, imaginea peștelui, și nu numai, apare în picturile murale, pe pardoselile bazilicilor vechi, în catacombe sau în inscripțiile funerare rămase ca mărturie peste timp în întreaga lume. Creștinii purtau simbolul peștelui la gât și astfel se recunoșteau între ei, considerându-se frați și surori întru Hristos. El le-a fost de mare folos atunci când persecuțiile s-au pornit împotriva lor.

În greaca veche ἰχθύς (*ichthys*) înseamnă „pește”, iar cele cinci litere ale cuvântului (I-Ch-Th-Y-S) alcătuiesc un acronim care în limba română înseamnă *Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul (nostru)*. Din punct de vedere grafic, simbolul rezultă din unirea a două linii puțin curbate. În zilele noastre simbolul creștinului este crucea și amintește de suferința, dar și de Învierea Domnului Iisus Hristos.

Citește textele alăturate, privește imaginile și răspunde la întrebări:

1. Observă simbolurile alăturate și explică importanța lor pentru creștinismul primar.
2. Compară-le cu simbolurile personale care îți dau identitate. Desenează-le pe tablă și reflectează la tipul de ideal care îi preocupă pe tinerii de vârsta ta în viață. Are acesta legătură cu viața creștină?

Hristos Bunul Păstor (catacombele din Roma, secolul al IV-lea)

Pelicanul – simbol al jertfei Mântuitorului

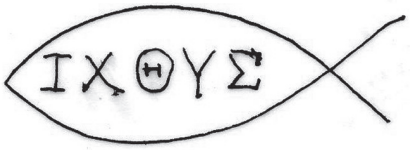

Monograma este un semn de identificare a primilor creștini, care reunește primele două litere grecești ale numelui Χριστός (Hristos).

De folos pentru minte și inimă

- Primele comunități creștine au apărut în Țara Sfântă (azi Israel).
- Creștinismul este religia iubirii întemeiată pe învățătura și jertfa Domnului nostru Iisus Hristos.
- În creștinism dificultățile sunt depășite cu ajutorul Duhului Sfânt.

Îndemn pentru viață

Credința este, până la urmă, puterea de a iubi.

Părintele Iustin Pârvu

Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor.

Matei 18, 20

Hristos împărtășește Apostolii

Comuniunea credincioşilor în Biserică

Mântuitorul a pus la temelia vieții creștine Sfintele Taine ale Bisericii și lucrarea Duhului Sfânt. Dacă prin Botez oamenii devin **membri ai Bisericii**, prin participarea la slujbe, în special la Sfânta Liturghie, ei intră în comuniune și dialog cu Dumnezeu. Duhul Sfânt plinește această puternică legătură, care arată unitatea celor care au aceeași credință și se împărtășesc din același Sfânt Potir. Ea se extinde asupra întregii comunități, în care fiecare credincios participă cu darul său, îndeplinindu-și chemarea pe care i-a oferit-o Mântuitorul Hristos, capul Bisericii.

Rugăciunea în comun, făcută în Biserică, îi apropie pe credincioși mai mult de Dumnezeu și îi unește în iubire frățească. Se naște astfel o legătură permanentă între aceștia. Ei devin mai apropiați de Hristos prin **comuniunea euharistică**, adică împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului. Credincioșii devin parte a acestui Trup tainic al lui Hristos, Biserica. Astfel, **parohia** este „familia” din biserică, iar familia este „biserica de acasă”.

Rugăciunea individuală nu este suficientă. Prin rugăciunea obștească ne mărturisim iubirea față de Dumnezeu și trăim sentimentul solidarității care ne întărește pe fiecare în credință și nădejde, trecând prin încercările vieții.

Mântuitorul Hristos i-a învățat pe oameni despre comuniunea cu El în Biserică, prin analogie cu realitatea vieții de zi cu zi. În *Pilda viței și a mlădițelor*, El ne arată că omul nu poate face singur fapte bune, ci numai cu ajutorul lui Dumnezeu. Vița-de-vie este una singură, iar mlădițele sunt multe. Toate înfrunzesc, cresc și aduc roade datorită sevei pe care și-o iau din vița cea una, de care sunt legate. Așa și oamenii, prin Sfintele Taine, devin mlădițe ale unei singure vițe, Mântuitorul Hristos.

În familie, părinții au această datorie sfântă: să se îngrijească în a-și crește copiii în credință statornică, și să se roage împreună cu ei, acasă. Astfel, **familia** devine **biserica de acasă**.

Condițiile și factorii necesari comuniunii depline a creștinilor în Biserică, și nu numai, sunt iubirea de Dumnezeu și de aproapele și împlinirea poruncilor Lui, care se arată prin faptele cele bune.

Vocabular

- **obștesc** = comun, pentru toată comunitatea.
- **plinește** = aici, desăvârșește.

Înțelege textul

1. Prin ce modalități se realizează comuniunea credincioșilor în Biserică?

2. Ce sentiment îi leagă pe creștinii din parohie?

3. Care sunt condițiile comuniunii depline cu Hristos?

Adună înțelepciune

În *Pilda viței și a mlădiței* (Ioan 15, 1-6) Mântuitorul ne învață că un adevărat creștin trebuie să aibă credință vie, lucrătoare, care să aducă roade, și să se facă folositor pentru ceilalți. Pe cei care lucrează și își folosesc darurile, Dumnezeu îi curățește prin puterea cuvântului, prin ascultare. Domnul Iisus Hristos este vița, iar creștinii sunt mlădițele care își trag seva din această viță, prin Sfânta Împărtășanie. Pe cei care nu aduc roade îi consideră mlădițe uscate. Creștinul rămâne în legătură cu Hristos prin Sfintele Taine și credință statornică, pentru că *fără El nu putem face nimic*.

Iisus Hristos – vița cea adevărată

Citește cu atenție textele și răspunde la întrebări.

1. Ce primesc de la Dumnezeu cei care își folosesc darurile?

2. Care este rolul ascultării în manifestarea credinței?

Iisus Hristos Euharistic (icoană pe sticlă)

Eu sunt vița cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă întru Mine, El o taie; și orice mlădiță care aduce roadă, El o curățește, ca mai multă roadă să aducă. Acum voi sunteți curați, pentru cuvântul pe care vi l-am spus. Rămâneți în Mine și Eu în voi. Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine.

Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic.

Ioan 15, 1-5

Descoperă

Caută în parohia sau în școala ta proiecte în care să te implici, să faci gratuit și necondiționat fapte bune pentru celălalt sau pentru mediu.

Participă la Sfânta Liturghie. Audiază cu atenție și/sau învață următoarele cântări care subliniază comuniunea în Biserică: *Heruvicul, Ca pe Împăratul, Am văzut lumina, Unul Sfânt.*

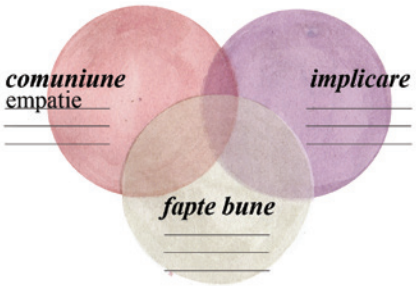

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Lucrați individual. Fiecare elev realizează schema alăturată. Își alege un coleg pentru care identifică trei calități corespunzătoare domeniilor prezentate și le înscrie în schemă după model. Fiecare elev citește cu voce tare ce a scris, iar ceilalți încearcă să recunoască persoana caracterizată.

- Ce simte fiecare elev? Se nasc noi prietenii sau grupuri de comuniune?
- Cum evoluează relațiile în grup după acest joc?

2. Completează jocul didactic *diamant* în caiet.

Realizează o schemă pentru elevul silitor și alta pentru omul bun, în care să precizezi cinci – șapte virtuți caracteristice fiecăruia.

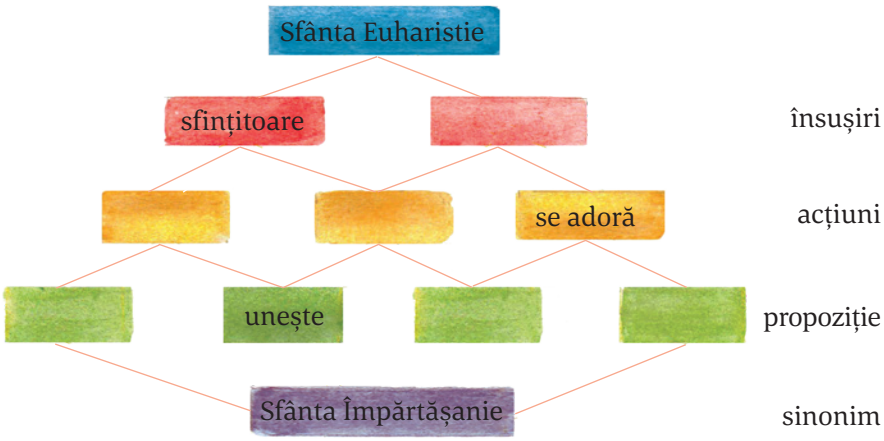

(se dăruiește, cu, ne, Hristos, vindecătoare, se primește)

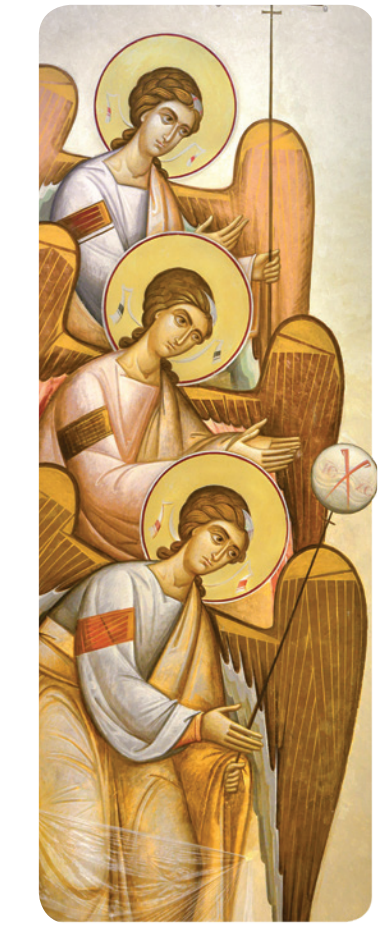

Cetele îngerești sunt un model de comuniune cerească. Elevii și creștinii, în general, o realizează rostind Tatăl nostru, rugăciunea păcii și a înfrățirii oamenilor pe pământ.

Mâinile la muncă, mintea și inima la Dumnezeu.

Sfântul Teofan Zăvorâtul

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează un eseu sau un desen cu unul dintre titlurile:
Familia – Biserica de acasă; Parohia – familia din biserică.
Te poți inspira și din citatele de mai jos:
În fapte se arată credința (Sfântul Simeon Noul Teolog).
Îi cinstim pe sfinți imitându-i (Sfântul Ioan Gură de Aur).

- Comuniunea într-o clasă de elevi se realizează plecând de la atenție, respect și implicare în acțiunile școlii. Realizează un proiect legat de păstrarea curățeniei în clasă sau a unui mediu cât mai curat. Pune în portofoliu imagini de la activitățile derulate.

Călător prin lume

• Capadocia este o regiune din centrul Asiei Mici, care avea în trecut capitala la Cezareea. Spiritul creștin al Capadociei, reprezentat strălucit de marile personalități ale secolului al IV-lea, se păstrează și astăzi. Au fost construite multe biserici, locuri de rugăciune, chilii ale unor comunități monahale, adevărate orașe subterane. Cei trei sfinți, numiți și capadocieni, au păstorit biserica acestei regiuni, denumită „metropolă a culturii" de către Sfântul Grigorie de Nazianz.

• Situl arheologic cel mai important din Capadocia este Göreme, care înseamnă „nu ne puteți vedea aici", locul unde se ascundeau creștinii pentru a scăpa de persecuții. Parcul Național Göreme (Turcia de azi) a fost trecut pe lista patrimoniului mondial UNESCO în anul 1985.

Parcul Național Göreme (Turcia)

Privește icoana, citește textele și răspunde la întrebări:

1. În ce mod au promovat Sfinții Trei Ierarhi comuniunea în Biserică?
2. Cum mai sunt numiți Sfinții Trei Ierarhi?

De folos pentru minte și inimă

• Comuniunea credincioșilor în Biserică se realizează prin rugăciunea în comun, participarea la slujbe și la Sfintele Taine.

• *Pilda viței și a mlădiței* ne învață că faptele bune oglindesc credința.

• Familia creștină, numită și „biserica de acasă", este model de comuniune și iubire.

Sfinții Trei Ierarhi

Sfinţii Trei Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan sunt modele de comuniune pentru creștini, fiindu-le atribuită denumirea de *treime de arhierei*. Ei au mărturisit prin cuvânt și faptă despre Treimea cerească, Sfinții Vasile și Ioan fiind și autori de Sfinte Liturghii. Pe acești sfinţi făcători de bine, stâlpi neclintiţi ai credinţei noastre, îi cinstim ca dascăli ai lumii, după Sfinţii Apostoli.

Biserica noastră îi cinstește în fiecare an la 30 ianuarie.

Bucurați-vă, treime de arhierei mult-lăudată!

Bucurați-vă, îngeri pământești și oameni cerești!

Bucurați-vă, marilor arhierei cei luminați la minte de Sfânta Treime!

Acatistul Sfinților Trei Ierarhi (fragment)

Îndemn pentru viață

Duhul însuși mărturisește împreună cu duhul nostru că suntem fii ai lui Dumnezeu.

Romani 8, 16

Cât de iubite sunt locașurile Tale,
Doamne al puterilor!

Psalmi 83, 1

Mănăstirea Sucevița

Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului

După întemeierea Bisericii, deși încă mai frecventau templul, Sfinții Apostoli au început să săvârșească Sfânta Împărtășanie în casele lor, după porunca Mântuitorului de la Cina cea de Taină: *aceasta să faceți spre pomenirea Mea* (Luca 22, 19). Primele lăcașuri de cult erau dreptunghiulare, cu absida altarului spre răsărit. Forma, asemănătoare cu arca lui Noe, simboliza **corabia mântuirii**, care purta credincioșii prin valurile vieții.

Apoi bisericile au fost realizate și în **formă de cruce**, arătând că Biserica s-a întemeiat pe Jertfa Mântuitorului.

Cu gândul la bolta cerească, arhitecții bizantini au îmbogățit lăcașurile de cult cu turle și cupole. Bisericile au, în general, trei încăperi: pronaosul, naosul și altarul, la care se poate adăuga, la intrare, un pridvor. **Pronaosul** simbolizează lumea veche, având pictate deseori scene din Vechiul Testament. **Naosul** simbolizează Biserica, lumea creștină, are înfățișate scene din viața Mântuitorului și sfinți. Turla simbolizează cerul, pe bolta ei fiind pictat Iisus Hristos Pantocrator înconjurat de cete îngerești. **Altarul** simbolizează Împărăția lui Dumnezeu, având pictate, ca teme principale, Maica Domnului și Împărtășirea Apostolilor. Acesta este locul cel mai sfânt, el dă bisericii numele de casă a lui Dumnezeu, deoarece pe masa de altar se păstrează Trupul și Sângele Domnului, în Sfântul Chivot. Tot pe Sfânta Masă se găsesc Sfântul Antimis, Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și Sfintele Vase: Sfântul Disc și Sfântul Potir.

Altarul este despărțit de naos printr-un perete de icoane, numit **iconostas** sau catapeteasmă. Icoanele acestea adună, laolaltă cu Dumnezeu, pe Maica Domnului, proroci, apostoli, evenimente importante din viața Mântuitorului și sfinții de hram. Pe ușile împărătești ale altarului se află scena Bunei Vestiri, prin care s-au deschis ușile Raiului.

Astfel, prin arhitectură și pictură, biserica oglindește Împărăția lui Dumnezeu, în care suntem chemați și noi să intrăm. *Iar eu, întru mulțimea milei Tale, voi intra în casa Ta, închina-mă-voi spre sfânt locașul Tău* (Psalmi 5, 7).

Vocabular

- **absidă** = nișă, încăpere semicirculară.
- **chivot** = aici, obiect din argint sau aur în formă de biserică.
- **Pantocrator** = Atotțiitor.

Înțelege textul

1. Cum au apărut primele biserici?
2. De ce biserica este casa Domnului și oglindește Împărăția lui Dumnezeu?
3. Ce învățătură din lecție este mai importantă pentru tine? De ce?

Adună înțelepciune

Masa de altar simbolizează mormântul Domnului. Ea are în colțuri icoanele Sfinților Evangheliști, iar în piciorul acesteia, la slujba de sfințire, se așază moaște de sfinți mucenici. Pe Sfânta Masă stau obiectele necesare săvârșirii sfintelor slujbe, iar în spatele acesteia se găsesc Sfânta Cruce și scaunul cel înalt, simbolizând prezența Mântuitorului Hristos.

Sfântul Antimis este un obiect fără de care nu se poate sluji Sfânta Liturghie. Acesta simbolizează giulgiul în care a fost pus Mântuitorul. Este realizat dintr-o pânză pictată cu scena Punerii în mormânt, iar în colțuri sunt patru evangheliști.

Sfânta Liturghie – rugăciunea epiclezei

Privește imaginile, citește textele alăturate și răspunde la întrebări:

1. Identifică, ajutat de profesorul de religie, toate obiectele sfinte menționate în lecție.
2. Ce simbolizează Sfânta Masă?

Rugăciune la intrarea în biserică

Intra-voi în casa Ta, închina-mă-voi în Biserica Ta cea sfântă, întru frica Ta, Doamne, povățuiește-mă pentru dreptatea Ta, pentru vrăjmașii mei, îndreptează înaintea Ta calea mea. Amin!

Sfânta Masă, pe care sunt așezate Chivotul, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce. Sub Sfânta Evanghelie se află Sfântul Antimis.

Sfântul Antimis ține locul Sfintei Mese atunci când Sfânta Liturghie se săvârșește în afara bisericii. El este semnat de episcopul locului, arătând prin aceasta apartenența la aceeași comunitate creștină.

Descoperă

Caută și urmărește pe youtube fragmentele semnificative din slujba de sfințire a mesei de altar de la Catedrala Mântuirii Neamului.

Iisus Hristos Pantocrator
(Mănăstirea Afteia, județul Alba)

Vizitează biserica din parohia ta. Observă împărțirea bisericii și modul în care sunt așezate marile teme iconografice.

Laudă şi frumuseţe este înaintea Lui, sfinţenie şi măreţie în locaşul cel sfânt al Lui.

Psalmi 95, 6

Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis mie: „În casa Domnului vom merge!"

Psalmi 121, 1

Maica Domnului Platytera
(Platytera = mai cuprinzătoare decât cerurile)

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Identifică în desenele de mai jos părțile componente și elementele caracteristice bisericilor ortodoxe.

(*altar, naos, pronaos; abside laterale, planul cruciform, cupola, turla*)

Indică locul potrivit pentru cele două fragmente de frescă prezentate în coloana alăturată.

(Maica Domnului Platytera, Iisus Hristos Pantocrator)

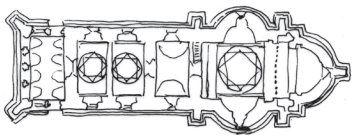

2. Lucrați pe echipe. Imaginați-vă că proiectați un palat pentru un împărat mare și foarte iubit de popor, care trebuie să reflecte măreția acestuia, dragostea și devotamentul supușilor. În fiecare echipă vor fi un arhitect, un constructor, un pictor și un decorator. Răspundeți la întrebări:

- De ce pentru construirea și împodobirea bisericilor se folosesc materiale trainice, frumoase și prețioase?
- La Sfânta Liturghie sunt prezenți și îngerii, și sfinții. Ce rol are pictura interioară în acest context? Exemplificați.
- Cum te pregătești să mergi la biserică?

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează o prezentare, un colaj sau o machetă cu unul din titlurile:

Biserici renumite din România; Altarul, cerul pe pământ; Iconostasul, sinteza istoriei mântuirii.

- *O biserică nouă în care intrăm s-o pictăm este ca un imens pustiu. Abia când apare chipul omenesc pe ea, chipul omenesc îndumnezeit – Iisus, Maica Sfântă, sfinți, îngeri, asceți, martiri – atunci abia* (...) *își capătă valoarea de biserică, de casă a lui Dumnezeu* (Arhimandritul Sofian Boghiu).

- Vizitează biblioteca școlii și descoperă în albumele de istoria artei mai multe informații despre bisericile din România. Întocmește o listă cu biserici pe care ai dori să le vizitezi, specificând ce au deosebit sau valoros fiecare dintre ele. Compară lista cu a colegilor și alegeți împreună obiectivele unei excursii. Pune lista în portofoliu și planifică excursia.

Călător prin lume

• În apusul Europei catedralele catolice și protestante au păstrat forma primelor biserici, de navă, inspirată din bazilica romană. Bazilica, sau casa împăratului, era o construcție dreptunghiulară. Aici aveau loc judecăți, procese și activități comerciale. Împăratul stătea în absidă, pe un loc mai ridicat.

• Din țara noastră amintim două monumente reprezentative: Biserica Neagră, unul dintre simbolurile orașului Brașov, și Catedrala Sfântul Mihail din Alba Iulia. Biserica Neagră, a cărei construcție a durat 100 de ani, a fost inițial catolică, cu hramul Sfânta Maria. Acum este luterană și are cea mai mare orgă din România. Catedrala romano-catolică Sfântul Mihail din Alba Iulia este cea mai veche catedrală din Transilvania. Cele două edificii au în plan o navă centrală și două laterale, separate de coloane, iar altarul este deschis. Pictura este restrânsă, cedând spațiul pentru sculptură și vitralii.

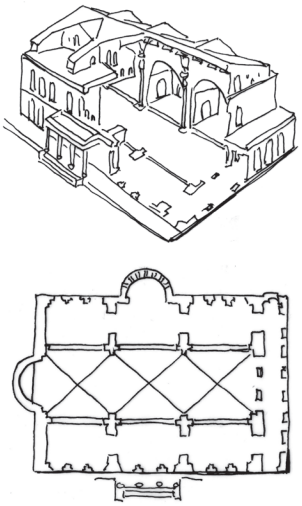

Bazilica împăraților Maxențiu și Constantin din Roma

Catedrala Sfântul Mihail din Alba Iulia (interior)

Biserica Neagră din Brașov

Privește imaginile și citește textul alăturat.

1. Ce legătură simbolică este între împărat și altar?
2. Care este rolul artelor în viața religioasă? De ce iconografia ocupă rolul principal în ortodoxie?

Altarele Tale, Doamne al puterilor, Împăratul meu și Dumnezeul meu.

Psalmi 83, 4

De folos pentru minte și inimă

• Biserica este lăcașul de cult creștin. Prin forma ei simbolizează corabia mântuirii și jertfa Domnului Iisus Hristos.

• Pictura bisericii ne amintește de Împărăția lui Dumnezeu.

• Pe Sfânta Masă se află obiectele necesare săvârșirii sfintelor slujbe.

Îndemn pentru viață

Lăcașul de cult este învelișul arhitectural al unei comunități creștine.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel

Căci toate câte s-au scris mai înainte
s-au scris spre învățătura noastră,
ca prin răbdarea și mângâierea,
care vin din Scripturi,
să avem nădejde.

Romani 15, 4

Sfântul Constantin cel Mare la primul Sinod ecumenic

Biserica în istorie

De-a lungul secolelor, în Biserică au avut loc evenimente istorice, sub călăuzirea Duhului Sfânt și prin lucrarea oamenilor special aleși să facă voia lui Dumnezeu în lume. Istoricii au reușit, cu ajutorul arheologilor și al lingviștilor, să răspundă la întrebări despre *cine*, *ce*, *când* și *unde* au avut loc anumite fapte din istoria Bisericii. Trecutul credinței creștine este la fel de important ca prezentul. Însuși Sfântul Apostol Pavel afirmă că numai cunoașterea trecutului poate oferi șansa unei trăiri autentice a credinței. În felul acesta creștinul este ferit de manipulare, de rătăți, de ignoranță, de erezie.

După întemeierea Bisericii la Ierusalim, Sfinții Apostoli au împlinit îndemnul de a face **misiune** în întreaga lume, spre a vesti Învierea lui Hristos tuturor neamurilor. Eusebiu din Cezareea, un mare istoric al Bisericii din secolul al IV-lea, menționează că fiecărui apostol i-a revenit pentru misiune o anumită regiune a pământului. Lui Toma i-a căzut la sorți Persia, lui Andrei Sciția, lui Ioan Asia Mică, unde și-a petrecut viața, murind la Efes. Petru a predicat evreilor răspândiți în Pont, Bitinia, Capadocia, iar în cele din urmă a ajuns la Roma și a fost răstignit cu capul în jos. Sfântul Pavel a vestit Evanghelia în toate regiunile din nordul Mării Mediterane, suferind martiriul la Roma sub Nero (Eusebiu din Cezareea, *Istoria bisericească,* III, 1, 1-3).

Vestind credința într-un singur Dumnezeu într-o lume politeistă, creștinii au fost persecutați de autoritățile Imperiului Roman, mulți dintre ei murind ca **martiri pentru Hristos**. Printre aceștia se numără și Sfinții Mari Mucenici Gheorghe și Dimitrie, Izvorâtorul de mir.

Sfântul Constantin cel Mare a fost primul împărat roman care a dat **libertate de credință** creștinilor, prin Edictul de la Milano din anul 313. În urma deciziei sale, viața creștină a cunoscut o dezvoltare fără precedent, prin construirea de biserici și instituirea de noi sărbători creștine. El a convocat și a prezidat adunarea tuturor episcopilor creștini la primul Sinod ecumenic din anul 325 de la Niceea (în Turcia de azi), unde s-au formulat primele șapte articole din *Simbolul de credință* (*Crezul*), o mărturisire succintă a învățăturii creștine.

Vocabular

- **edict** = decret imperial normativ.
- **persecuție** = urmărire nedreaptă a cuiva.

Înțelege textul

1. De ce este importantă cunoașterea trecutului istoric al Bisericii?
2. Unde au propovăduit Sfinții Apostoli?
3. Care este contribuția împăratului Constantin cel Mare la răspândirea creștinismului?

Adună înțelepciune

Sfântul Apostol Andrei a fost pescar, frate cu Simon Petru. Numele lui înseamnă în limba greacă curaj, bărbăție. Înainte de a-L urma pe Hristos a fost ucenicul Sfântului Ioan Botezătorul. Chemarea la apostolie este relatată în Sfintele Evanghelii: *Pe când (Iisus) umbla pe lângă Marea Galileii, a văzut doi frați, pe Simon ce se numește Petru și pe Andrei, fratele lui, care aruncau mreaja în mare, căci erau pescari. Și le-a zis: „Veniți după mine și vă voi face pescari de oameni”. Iar ei îndată, lăsând mrejele, au mers după El* (Matei 4, 18-20). A fost martirizat pe o cruce în formă de X, în localitatea Patras din Grecia. Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, numit și Ocrotitorul României, este prăznuit la 30 noiembrie, sărbătoarea lui având un caracter național.

Chemarea Apostolilor (mozaic, Palatul Patriarhal din București)

Privește imaginile, citește cu atenție textele și răspunde la întrebări:
1. Ce ne spune Sfânta Scriptură despre Sfântul Apostol Andrei?
2. De ce îl cinstesc românii și unde se află peștera lui?

Peștera Sfântului Andrei, Dervent, județul Constanța

Sfântul Apostol Andrei a fost primul propovăduitor al Evangheliei în ţinutul Dobrogei de azi, după cum amintește istoricul Eusebiu din Cezareea: *Când Sfinții Apostoli și ucenici ai Mântuitorului nostru s-au împrăștiat peste întreg pământul, lui Toma, după spusele Tradiției, i-a căzut la sorți ţara parților, lui Andrei Sciția (…) (Istoria bisericească,* III, 1, 1-3*).* Ca mărturii se păstrează peștera și izvorul care îi poartă numele, aflate în Dobrogea.

Sfântul Apostol Andrei vestește Evanghelia în Dobrogea

Descoperă

Caută și alte informații despre prezența Sfântului Apostol Andrei pe teritoriul țării noastre în diferite creații populare (colinde, balade și alte mărturii).

Biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol (miniatură din secolul al XI-lea)

Sfinții Mari Mucenici Gheorghe și Dimitrie

Acești sfinți au mărturisit credința creștină în timpul împăratului persecutor Dioclețian. Au suferit martiriul cu puțin timp înainte de Edictul de la Milano, Sfântul Gheorghe la 23 aprilie 303, și Sfântul Dimitrie la 26 octombrie 306.

Prin suferințele îndurate și prin minunile ce s-au făcut cu ei, i-au adus la credința creștină pe mulți dintre păgâni.

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Împărțiți-vă în două echipe. Prima echipă deține pahare de carton cu diferite denumiri: *teologia, istoria, arheologia, lingvistica* și alte științe. A doua echipă încearcă să aducă argumente privind contribuția fiecărei științe la consolidarea adevărului despre istoria Bisericii. Argumentele sunt scrise pe hârtie și adunate în pahare, în funcție de știință. După finalizare, echipele pot schimba rolul. Desprindeți concluziile cu ajutorul profesorului și răspunzând la următoarele întrebări:

- Care este rolul științei în descoperirea adevărului istoric?
- Ce putem face noi ca acest adevăr să nu se altereze în timp?

2. Citește textul următor, privește imaginea laterală și rezolvă cerința.

Împăratul Constantin cel Mare a ctitorit Biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol, astăzi dispărută. El a dorit să aducă în această biserică sfintele moaște ale celor 12 Apostoli spre cinstire. Această evlavie față de ucenicii Mântuitorului, precum și faptul că a acordat libertare religioasă și a sprijinit răspândirea și organizarea Bisericii i-au adus denumirea de *cel întocmai cu Apostolii*.

- Copiază în caiet organizatorul grafic de mai jos. Completează în fiecare casetă timpul, locul și personalitățile implicate în extinderea și consolidarea Bisericii. Ce legături se stabilesc între casete?

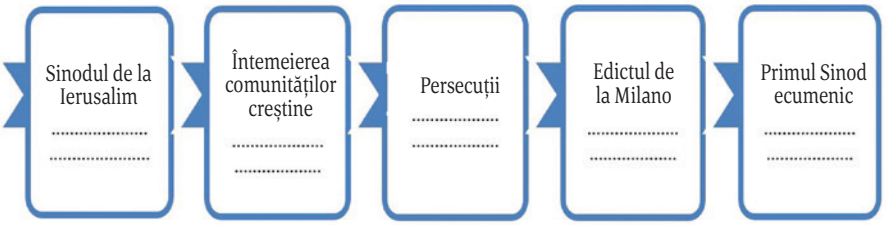

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează un colaj sau o prezentare PowerPoint cu titlul: *Răspândirea creștinismului în lume*. Pentru documentare vizionează pe youtube filmul *Constantin cel Mare*.
- Citește mai multe amănunte din viețile Sfinților Mari Mucenici Gheorghe și Dimitrie Izvorâtorul de Mir.

Notează pe o fișă câteva gânduri inspirate de tăria credinței acestora în fața prigonitorilor. Cum crezi că a lucrat Duhul Sfânt în viața lor?

Călător prin lume

• Amintirea lui Constantin ca împărat roman (306- 337) este păstrată și prin prezența Arcului de triumf construit la Roma. Biserica l-a numit *Constantin cel Mare* deoarece a luat decizii fundamentale în favoarea creștinismului: a mutat capitala la Constantinopol – „Noua Romă"; a instaurat ca zi de odihnă duminica (321); a construit biserici și a dat dreptul creștinilor de a deține funcții publice. Mama sa Elena a descoperit Sfânta Cruce la Ierusalim și, ca semn de recunoaștere a credinței creștine, fiul său Constantin a construit acolo Biserica Sfântului Mormânt, foarte vizitată astăzi de creștinii din întreaga lume. Alături de mama sa, Împărăteasa Elena, au fost trecuți în rândul sfinților, fiind prăznuiți la 21 mai.

Arcul de triumf al lui Constantin cel Mare, Roma (Italia)

Privește imaginile, citește textele și răspunde la întrebări:

1. Ce decizii importante a luat împăratul Constantin cel Mare în susținerea creștinismului?
2. Cum putem continua azi lucrarea Sfinților Împărați Constantin și Elena?

Constantin cel Mare a fost proclamat împărat de către armată în iulie 306, la Eburacum (azi orașul York, Marea Britanie). Acest eveniment este marcat printr-o statuie care îl reprezintă.

Biserica Sfântului Mormânt, Ierusalim (Israel)

Construită între anii 325 și 335, biserica adăpostește vârful colinei Golgota, pe care a fost răstignit Iisus Hristos, Piatra Ungerii, pe care trupul Mântuitorului a fost uns cu miresme și înfășurat în giulgiu, și Mormântul lui Iisus din centrul rotondei.

De folos pentru minte și inimă

• Cunoașterea trecutului istoric al Bisericii ne dă puterea de a ne păstra credința nealterată și curajul mărturisirii ei.

• Constantin cel Mare a dat libertate religioasă creștinilor.

• Sfântul Apostol Andrei este numit și Ocrotitorul României.

Îndemn pentru viață

Un popor care nu-și cunoaște istoria este ca un copil care nu-și cunoaște părinții.

Nicolae Iorga

Lectură cu folos

Faptele Apostolilor, cartea Duhului Sfânt

Mântuitorul Hristos și Apostolii

Noul Testament este cea de-a doua parte a Sfintei Scripturi și conține 27 de cărți: Sfintele Evanghelii, Faptele Apostolilor, Epistolele Apostolilor și Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul.

Informații foarte importante despre **istoria obârșiilor creștine** aflăm cu ajutorul Sfântului Evanghelist Luca, autorul cărții Faptele Apostolilor. Adresată lui Teofil, nobil roman convertit la creștinism, și scrisă în jurul anului 65 d.H. în cetatea Romei, această carte evocă întemeierea Bisericii lui Hristos, începuturile creștinismului și răspândirea acestuia prin intermediul Sfinților Apostoli. Sfântul Apostol Luca descrie în amănunt călătoriile misionare ale Sfântului Apostol Pavel, pe care l-a și urmat la Roma, atât în calitate de ucenic, cât și de medic.

Din cartea Faptele Apostolilor aflăm că Sfântul Apostol Pavel s-a convertit în chip minunat, pe drumul Damascului, după ce asistase la martiriul Sfântului Ștefan. Pătruns de harul Duhului Sfânt, el a pornit în trei călătorii misionare, care au însumat peste 4 000 de kilometri, în bazinul Mării Mediterane. El a propovăduit prin cuvânt și prin exemplul personal. Prima călătorie, în Cipru și pe coasta de sud a Asiei Mici, a avut loc în jurul anului 47. La a doua, între anii 49 și 52, Sfântul Apostol Pavel a pus temeliile creștinismului în Europa. A parcurs Grecia, trecând prin Amfipolis, Tesalonic, Berea, Atena, Corint, și a revenit la Antiohia. A treia călătorie a fost între anii 54 și 57, la Efes. De aici a vizitat toate bisericile întemeiate de el în Asia Mică și Grecia. El a cunoscut, prin harul lui Dumnezeu, că avea să sufere martiriul, de aceea *hotărâse să treacă pe apă pe lângă Efes (...). Și trimițând din Milet la Efes, a chemat la sine pe preoții Bisericii (...) și le-a spus: luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstrați Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său* (Faptele Apostolilor 20, 16-17; 28).

La întoarcerea la Ierusalim, a fost arestat și închis pentru doi ani, apoi a fost dus la Roma, unde a continuat să propovăduiască, atât cât îi permitea regimul de domiciliu forțat. Sfântul Apostol Pavel îi *primea pe toți care veneau la el, propovăduind Împărăția lui Dumnezeu și învățând cele despre Domnul Iisus Hristos, cu toată îndrăzneala și fără nicio piedică* (Faptele Apostolilor 28, 30-31).

Cartea Faptele Apostolilor se încheie la Roma, înainte de martiriul Sfântului Apostol Pavel, petrecut în anul 64. Această carte mai poate fi numită și *Cartea Duhului Sfânt* întrucât puterea de mărturisire a credinței și curajul Sfinților Apostoli nu puteau să ducă la înmulțirea comunităților creștine fără ajutorul Duhului Sfânt.

• Caută harta călătoriilor misionare ale Sfântului Apostol Pavel. Urmărește traseele acestor călătorii și identifică localitățile unde a întemeiat comunități creștine.

Proiect educaţional interdisciplinar

Viața Bisericii

Prietenia în Hristos

Prin acest proiect vom aprofunda cunoștințele despre Biserică, vom conștientiza importanța Bisericii în societate, ne vom dezvolta relațiile de prietenie duhovnicească și competențele de comunicare.

1. Stabilirea domeniului de interes

Relațiile interumane din Biserica primară reprezintă un model de conviețuire socială și spirituală. Frumusețea credinței, prietenia duhovnicească, manifestată prin fapte de milostenie și dragoste în numele Domnului Iisus Hristos, participarea la Sfânta Liturghie ca temei al comuniunii în Biserică s-au păstrat și transmis mai departe, pe parcursul veacurilor, până în zilele noastre. Parohiile sunt puncte pe harta spirituală, dar și socială a țării, în care se consolidează relațiile dintre oameni. Prin Sfintele Taine credincioșii trec printr-un proces de creștere spirituală și îmbunătățire morală. Cu ajutorul harului Duhului Sfânt, ei pot cultiva, în interiorul comunităților umane, prietenia, iubirea, frumosul, bucuria, armonia.

- Organizați o dezbatere cu tema *Biserica în societate, ieri și azi*. Descrieți rolul Bisericii în păstrarea armoniei în societate și în transmiterea valorilor morale și spirituale, de-a lungul istoriei, până astăzi.
- Discutați importanța Sfintelor Taine în viața tinerilor.

2. Alegerea temei

Împreună cu profesorul de religie, invitați în clasă un sociolog, un preot sau un reprezentant al comunității locale.

- Organizați o ședință de brainstorming pentru a alege tema proiectului.
- Puteți alege o temă pentru întreaga clasă sau câte una pentru fiecare echipă. Exemple: *Viața în Hristos, model de viață socială, Viața Bisericii, Reguli de viață în primele comunități creștine, Clasa noastră, parte a parohiei, Prietenia în Hristos, prietenie pe viață.*

3. Identificarea resurselor

Împreună cu profesorul de religie și persoanele invitate, identificați sursele de informare.

- Alcătuiți o listă de lucrări recomandate.

- Propuneți și voi alte surse în funcție de lecturile și experiențele voastre (Biblia, cărți despre istoria Bisericii, imagini, ziare și reviste actuale privind viața socială și viața Bisericii, vizitarea parohiei sau episcopiei, vizionarea de documentare, filme tematice etc.).

Stabiliți resursele necesare: materiale (consumabile, calculator, imprimantă etc.) și de timp.

4. Precizarea elementelor de conținut

Cu ajutorul profesorului, întocmiți dosarul proiectului. Acesta va conține:

- *Pagina de prezentare*: autorul, școala, titlul, perioada elaborării, parteneri/colaboratori.
- *Introducerea*: argumentul (de ce faceți acest proiect) și prezentarea problemei studiate.
- *Elementele de conținut/fișe de proiect*: enumerați activitățile (de cercetare, de elaborare de materiale etc.) și elaborați fișele de activitate.
- *Concluziile* proiectului.
- *Bibliografia*; *Anexele*: fotografii, fișe de observație, produsele rezultate din activități.

5. Colectarea datelor

Documentați-vă. Folosiți sursele identificate.

- Utilizați tehnologia modernă.
- Vizitați parohia, episcopia etc.
- Implicați-vă personal. Folosiți orice prilej pentru a vă informa, cereți sprijin de la preot, părinți, bunici, profesori, persoane din comunitatea locală etc.

6. Realizarea produselor

Produsele finale rezultate în urma realizării proiectului pot fi depuse odată cu acesta în format fizic, digital sau mixt.

- Completați fișele pentru fiecare activitate.
- Realizați și alte produse adecvate temei (pliante, afișe privind rolul Bisericii în istorie și în armonizarea relațiilor sociale, clipuri publicitare, fotografii, PowerPoint etc.).

7. Prezentarea rezultatelor/Evaluarea proiectului

- Autoevaluați-vă permanent proiectul.
- Stabiliți împreună cu profesorul cum se va face evaluarea finală a proiectelor (jurnal; film; expoziție; slide-uri; blog; site web; planșe; prezentare online; galerie virtuală, portofoliu).
- Realizați prezentarea rezultatelor. Invitați preotul paroh, profesorii implicați și membri ai comunității locale, pentru vizionarea și evaluarea proiectelor.

8. Diseminarea rezultatelor proiectului

Este foarte important ca rezultatele muncii voastre să fie cunoscute, ele pot fi de folos și altora. În același timp, vizibilitatea proiectelor în spațiul public poate spori prestigiul școlii în care învățați. Implicați-vă în această activitate.

- Promovați proiectele pe pagina de Facebook sau pe site-ul școlii și al parohiei;
- Realizați și distribuiți afișe, pliante, flyere etc.
- Popularizați proiectele în mass-media.

Conceperea şi realizarea unui asemenea proiect este o provocare.
Vă dorim succes!

Recapitulare

Peștele – simbol creștin

I. Să ne amintim ce am învățat în acest capitol:

- În primele comunități creștine, credința se manifesta prin iubirea aproapelui și era întărită de lucrarea Duhului Sfânt.
- Comuniunea credincioșilor în biserică se realiza prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului și rugăciunea în comun.
- Biserica este lăcașul destinat închinării și sfințirii omului.
- Creștinismul s-a răspândit prin predica Sfinților Apostoli și a primit libertatea de exprimare începând cu Edictul de la Milano.

II. Realizați, pe echipe, o hartă conceptuală cu titlul *Biserica primelor veacuri.* Puneți în centru conturul unui simbol pe care îl asociați acesteia și, în interiorul lui, titlul. Apoi desenați ramuri colorate pentru conceptele cheie: *credința, viața creștinilor, viața liturgică, răspândirea creștinismului, lăcașul de cult, persecuțiile*. Pe fiecare ramură adăugați informații și simboluri sau desene relevante. Expuneți lucrările și faceți turul galeriei. La final evidențiați cele mai ingenioase prezentări.

III. Așază corect pe coloanele A – *Cine?* și B – *Ce?* cuvintele care s-au amestecat:

Anul	A	B
	Cine?	Ce?
50	Sfinții Părinți	Frângerea pâinii
313	Sinodul de la Ierusalim	Constantin cel Mare
325	Sfinții Apostoli	Dioclețian persecută creștinii
303-306	Sfinții Mucenici Gheorghe și Dimitrie	Edictul de la Milano
34	Ucenicii Domnului	Primul Sinod ecumenic

IV. Recapitulează, cu ajutorul imaginii de mai jos, părțile componente ale lăcașului de cult și elementele arhitecturale specifice bisericilor ortodoxe. Discută simbolismul formei lăcașului de cult și al părților sale. Care este semnificația programului iconografic asociat?

V. Alege din șirul de mai jos obiectele ce se găsesc pe Sfânta Masă: icoana Pantocrator, Sfântul Chivot, Sfânta Cruce, Sfântul Antimis, Sfânta Evanghelie, veșmintele preoțești, Sfântul Disc și Sfântul Potir.

Mănăstirea Moldovița

Evaluare

I. Găsește răspunsul corect:

1. Primele comunități creștine au apărut în lumea:
a. elenă
b. romană
c. iudaică

2. Pictura altarului include tema:
a. Iisus Hristos Pantocrator
b. Maica Domnului Platytera
c. Scena Nașterii Domnului

II. Scrie în caiet două argumente care susțin originea apostolică a creștinismului pe teritoriul țării noastre.

III. Găsește corespondența potrivită dintre sfinți și lucrarea indicată:

1. Apostolul Andrei
2. Constantin cel Mare
3. Apostolul Pavel

a. a dat libertate creștinilor.
b. a participat la Sinodul de la Ierusalim.
c. a propovăduit credința în Sciția.

IV. Copiază în caiet textul de mai jos și completează spațiile libere adăugând cuvintele potrivite din paranteză:

Eu sunt ..... cea..... și Tatăl Meu este lucrătorul. *Orice ..... care nu aduce roadă întru Mine, El o taie; și orice ..... care aduce roadă, El o curățește, ca mai multă roadă să aducă. Acum voi sunteți ....., pentru cuvântul pe care vi l-am spus. Rămâneți în ..... și Eu în voi* (Ioan 15, 1-4).

(*curați*, *Mine*, *adevărată*, *vița*)

V. Citește textul de mai jos și pe baza lui formulează o argumentare, de două rânduri, despre importanța artei iconografice.

Iconograful își hrănește arta din Tradiția și din învățătura Bisericii. Personalitatea lui trebuie să se eclipseze în fața personajului reprezentat. Atitudinea ce se cuvine să o aibă trebuie să fie cea pe care a avut-o Sfântul Ioan Înaintemergătorul („Trebuie ca El să crească și eu să mă micșorez”, Ioan 3, 30), atitudine iubitoare și foarte atentă (Michel Quenot).

VI. Redactează o scurtă compunere despre comuniunea credincioșilor în Biserică. Dă un titlu potrivit.
Inspiră-te și din textele următoare:

După Liturghie ar trebui să rămânem cât de mult se poate în Biserică, pentru îngeri.

Când Îl avem mereu pe Dumnezeu în minte, Domnul Se gândește și El mereu la noi (Maica Gavrilia).

Punctaj cerințe I-V

1 punct
răspuns corect.

0,5 puncte
răspuns parțial corect.

0 puncte
răspuns incorect.

Punctaj cerință VI

3 puncte
respectarea cerințelor.

1,5 puncte
respectarea parțială a cerințelor.

0 puncte
nerespectarea cerințelor.

Se acordă **2 puncte** din oficiu.

Nota.....

III.
Viața creștinului împreună cu semenii

1. Manifestarea bucuriei în viața omului
2. Frumosul în viața creștinului
3. Prietenia și iubirea, valori pentru viață

Lectură cu folos
Proiect educațional interdisciplinar
Recapitulare
Evaluare

Mari lucruri a făcut Domnul cu noi: ne-a umplut de bucurie.

Psalmi 125, 3

Manifestarea bucuriei în viața omului

Bucuria este o stare sufletească de mulțumire și de împlinire pe care o trăim când ajutăm pe cineva sau realizăm ceea ce ne-am propus, când oferim sau primim daruri. Ea poate să cuprindă toate aspectele vieții noastre, unele trăite mai intens, altele mai simplu: împlinirea unui vis, întâlnirea cu cineva drag, participarea la o sărbătoare sau la un eveniment deosebit, precum botezul sau nunta. Frumusețea naturii, muzica, poezia sau bucuria altcuiva ne pot aduce multă bucurie. Libertatea și comuniunea cu toți ceilalți ne ajută să trăim și să împărtășim bucuria. La fel ca dragostea, ea se înmulțește atunci când se dăruiește și este deplină când **iertăm** sau suntem iertați.

Deși, din experiență, știm că bucuria nu este continuă, mereu sunt suișuri și coborâșuri, întâmplări plăcute sau neplăcute, în Sfânta Scriptură aflăm un îndemn care pare surprinzător: *Bucurați-vă pururea întru Domnul!* (Filipeni 4, 4), cu sensul de a ne bucura întotdeauna, în orice împrejurare. Iar bucuria aceasta la care suntem îndemnați vine din interior, nu depinde de ceea ce se întâmplă în exteriorul nostru. Mai mult, în ciuda tuturor greutăților, suntem îndemnați să ne păstrăm pacea în inimă și lumina în priviri, pentru că suntem cu Hristos. Când bucuria este intensă și deplină, spunem că suntem fericiți. Cea mai adâncă bucurie o descoperim în **armonia relațiilor** pe care le avem cu cei din jur, cu Dumnezeu și cu noi înșine. Adeseori vedem la televizor, în filme sau reclame oameni care zâmbesc mereu și care par să aibă de toate: bunuri, bani, succes, apreciere. Imaginea afișată de ei transmite o stare de împlinire, că ești fericit cu cât ai mai multe. Dar toate acestea aduc doar o satisfacție de moment.

În cele nouă *Fericiri* rostite de Mântuitorul Hristos în *Predica de pe Munte* aflăm cum putem ajunge la adevărata fericire. Niciuna dintre ele nu pune accentul pe **a avea** ceva, ci pe **a fi** într-un anume fel. Aflăm că fericirea înseamnă să fim smeriți, blânzi, curați cu inima, să iubim pacea și dreptatea. Dacă *Decalogul* ne arată ce nu trebuie să facem, *Fericirile* pun accentul pe ceea ce este bine să facem. Ele alcătuiesc o adevărată **scară a virtuților** pe care orice credincios este chemat să o urce spre desăvârșire. A trăi fiecare moment cu Dumnezeu înseamnă a învăța să fim fericiți cu adevărat.

Vocabular

- **faimă** = succes, renume.
- **pururea** = mereu, întotdeauna.

Înțelege textul

1. Ce ne învață Mântuitorul Hristos despre adevărata fericire?
2. Cum putem aplica în viața noastră îndemnul *Bucurați-vă pururea întru Domnul!* (Filipeni 4, 4)?
3. La ce se referă *Fericirile*?

Adună înțelepciune

Mântuitorul Hristos și-a început *Predica de pe Munte* (Matei, 5-7) cu nouă îndemnuri pentru dobândirea virtuților care ne pregătesc pentru viața sau fericirea veșnică. Împlinirea lor va fi răsplătită de către Dumnezeu. Aceste îndemnuri poartă numele de *Fericiri* și reprezintă Legea morală a Noului Testament.

Cele nouă *Fericiri* se cântă la fiecare Sfântă Liturghie.

1. *Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.* Scopul vieții noastre să fie virtutea și lucrarea smereniei.
2. *Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia*. Să căutăm în viață pocăința și plânsul duhovnicesc pentru păcatele noastre și vom primi mângâiere.
3. *Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul*. Să fugim de mânie, căutând blândețea și păstrându-ne calmul.
4. *Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura*. Să ne dorim să realizăm binele și dreptatea.
5. *Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.* Să dăruim în numele Domnului, din dragoste față de aproapele și nu din interes personal.
6. *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*. Să ne curățim inima de gânduri rele.
7. *Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema*. Să avem pace în inima noastră, pentru a o dărui și celorlalți.
8. *Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor*. Să nu ne temem să fim prigoniți pentru dreptate, pentru că aceasta înseamnă să fim asemenea lui Hristos, apostolilor și mucenicilor.
9. *Fericiți veți fi voi când vă vor ocărî și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minținд din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.* Să cerem harul lui Dumnezeu pentru a avea putere să îndurăm suferințele primite din partea celor ce ne prigonesc pentru credința în Hristos.

Citește cu atenție textul de mai sus și răspunde la întrebări:

1. De ce smerenia este începutul *Fericirilor*?
2. Ce înseamnă pentru tine fericirea?

Predica de pe munte

Scara virtuților

Virtuțile prezentate în *Fericiri* sunt asemănătoare treptelor unei scări ce urcă spre cer. Sfântul Ioan Scărarul descrie acest efort în lucrarea *Scara dumnezeiescului urcuș*. Ea este alcătuită din 30 de capitole, reprezentând cele 30 de trepte ale vieții creștine, care ne conduc către fericirea veșnică. Dintre acestea amintim: ascultarea, blândețea, tăcerea, curăția, rugăciunea, simplitatea, smerenia, credința, nădejdea și dragostea.

Scara virtuților este reprezentată iconografic în fresca exterioară a mănăstirilor din Bucovina și preia ca simbol scara din viziunea Patriarhului Iacob din Vechiul Testament pe care îngerii urcau și coborau.

Scara Patriarhului Iacob

Descoperă

Caută pe internet icoane cu *Scara virtuților* și cu sfinți renumiți pentru virtuțile enunțate în *Fericiri*. (Exemplu: Sfântul Nicolae – blândețea, Sfânta Filofteia – milostenia etc.).

Icoana Maicii Domnului „Bucurie neașteptată” este o mărturie a ajutorului pe care Împărăteasa cerurilor îl dăruiește tuturor celor ce i se roagă.

Bucură-Te, Cea care primești rugăciunea tuturor creștinilor!

Bucură-Te, că le dai lor bucuria neașteptată a mântuirii!

Acatist (fragment)

Treptele bucuriei

Bucuria de a fi în lume
Bucuria de a cunoaște
Bucuria de a crea
Bucuria de a fi curat
Bucuria de a fi împreună
Bucuria de a dărui
Bucuria de a ierta.

(după Ernest Bernea, *Îndemn la simplitate*)

În cărţile de cult s-a păstrat salutul „Bucură-te!”, în special în rânduiala slujbei Acatistului, înţelegând prin aceasta că suntem într-o continuă comuniune cu sfinţii, pe care îi lăudăm fericindu-i.

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Transcrie în caiet tabelul de mai jos și completează-l. Descoperă virtuțile corespunzătoare fiecărei *Fericiri*, cum putem să le dobândim în viața noastră și care este răsplata primită, sinonimă cu împărăția cerurilor.

Exemplu:

Textul *Fericirii*	Virtutea	Comportamentul	Răsplata
1. Fericiţi cei săraci cu duhul	smerenia	să fim modești	împărăția cerurilor
2. Fericiți cei ce plâng	pocăința		
3.			

2. Împreună cu trei colegi alcătuiți un clasament al celor mai frumoase bucurii pe care le-ați trăit, în funcție de următoarele criterii: bucurii mari sau mici, bucurii pentru valori spirituale sau materiale, bucurii pentru împlinirile proprii sau ale semenilor. Găsiți pentru fiecare o formă, o culoare și un gust anume. Lăsați imaginația să zboare! Vă puteți inspira și din textele alăturate.

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

Mântuitorul Hristos, după Înviere, a întâmpinat pe femeile mironosițe cu următoarele cuvintele: „Bucurați-vă!” (Matei 28, 9). Pe cei care îl vizitau, Sfântul Serafim din Sarov îi saluta cu: „Hristos a înviat, bucuria mea!” În Grecia se folosește și astăzi salutul *„Herete!”* (Bucurați-vă!).

• Notează pe o fișă, dintr-un dicționar de arhaisme, diferite forme de salut din cultura populară românească ce au legătură cu bucuria.

Călător prin lume

Bucuria este o stare sufletească care înfrumusețează sufletul omului, ne face să ne deschidem către ceilalți și ne vindecă tristețea. În unele zone ale lumii este întâlnită în manifestări deosebite.

• La San Francisco (SUA) există un muzeu al bucuriei, *The Museum of Joy*, care găzduiește expoziții, evenimente care celebrează și împărtășesc experiența bucuriei din diferite culturi.

• În regatul Buthan, situat în Munții Himalaya, din 1972 s-a introdus noțiunea de **fericire națională brută**. Adică bogăția țării se măsoară în fericire. Venitul intern brut este măsurat în bucurie, râsete, gânduri frumoase și spirit împăciuitor. Oamenii sunt atenți la nevoile celor din jur, se ajută reciproc, iubesc natura și sunt preocupați de păstrarea unui mediu curat. Ei caută să se bucure mai mult de sănătate și de viață așa cum este ea.

• Din 1985 imnul oficial al Uniunii Europene a devenit *Oda bucuriei*, un extras din Simfonia a IX-a, compusă în 1823 de Ludwig van Beethoven. El a transpus în limbajul universal al muzicii versurile poetului german Friedrich Schiller, redate în coloana alăturată.

Oda bucuriei din Simfonia a IX-a

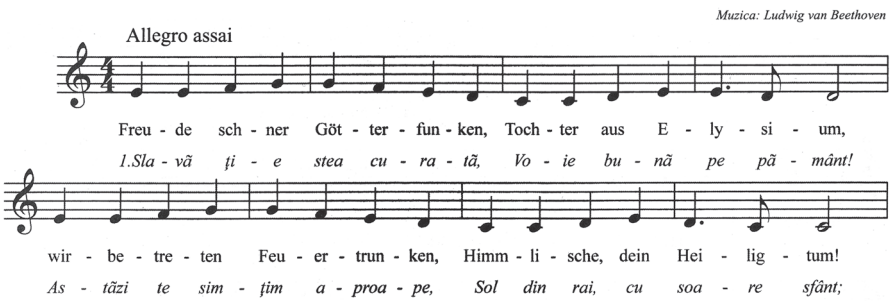

Privește imaginile, citește textele și răspunde:

1. Ascultă *Oda bucuriei*, urmărind și versurile. Ce sentimente îți trezește?
2. Cum poți păstra bucuria în viața ta cât mai mult? Muzica, arta, poezia, dansul pot avea vreun rol?

Friedrich Schiller (1759-1805)

Către bucurie

Slavă ție, stea curată,
Voie bună pe pământ
Astăzi te simțim aproape
Sol din Rai cu soare sfânt.

Vraja ta aduce iară
Pe popor lângă popor
Toți pe lume frați noi suntem
Când apari ușor în zbor.

Cine a avut norocul
De prieteni buni să dea,
Cine știe ce-i iubirea
Lângă noi cântând să stea.

Fericit un suflet drag
Te poate face pe pământ.
Cine n-a simțit iubirea
Plece dintre noi plângând.

Milioane strângeți rânduri,
Tot mai sus urcând spre cer,
urcând spre cer!

De folos pentru minte și inimă

• Bucuria este o stare sufletească de mulțumire și de împlinire împărtășită cu semenii.

• Mântuitorul ne-a arătat în *Predica de pe munte* calea de a dobândi fericirea.

• Virtuțile cuprinse în cele nouă *Fericiri* alcătuiesc o adevărată scară a desăvârșirii.

Îndemn pentru viață

Sufletul care a fost atins de iubirea de Dumnezeu mereu se bucură și este vesel.

Sfântul Nectarie din Eghina

Laudă și frumusețe este înaintea Lui, sfințenie și măreție în locașul cel sfânt al Lui.

Psalmi 95, 6

Frumosul în viața creștinului

Când vorbim despre Dumnezeu, spunem că este iubire, desăvârșire, bunătate, dar și însăși frumusețea supremă. Aceasta se oglindește în ordinea, echilibrul, armonia și **măreția creației Sale**. El este izvorul a tot ceea ce noi, oamenii, spunem că este frumos. Razele soarelui, bolta înstelată, înălțimea munților, întinsul mării, culorile toamnei, parfumul florilor sau cântecul păsărilor ne cheamă și ne atrag prin toate simțurile către El. Toate sunt frumoase doar pentru că participă la frumusețea divină.

Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și, iată, erau bune foarte (Facerea 1, 31), întreaga creație fiind icoana vie a lui Dumnezeu Cel frumos și bun.

Frumusețea lui Dumnezeu este descoperită și dăruită lumii cu voia Tatălui, cu lucrarea Fiului și cu desăvârșirea Duhului Sfânt. Omul, podoaba cea mai strălucitoare a creației, făcut după chipul lui Dumnezeu, are sădit în inima sa dorul după veșnicie: *Una am cerut de la Domnul, pe aceasta o voi căuta: să locuiesc în casa Domnului în toate zilele vieții mele, ca să văd frumusețea Domnului și să cercetez locașul Lui* (Psalmi 26, 7-8).

În om găsim și o altă dimensiune a frumuseții, care nu este doar exterioară, ci spirituală. Doar omul virtuos, omul cuminte, omul bun este cu adevărat frumos, iar **comportamentul** lui arată aceasta. Fără să fie însoțită și de frumusețe morală, frumusețea trupului nu este deplină.

Desăvârșirea frumuseții umane poate fi întâlnită la sfinți. Starea de har a sfinților constă în frumusețea darurilor spirituale ale Duhului: bucuria de negrăit, blândețea, pacea, înțelegerea, facerea de bine, care se exprimă în întreaga lor ființă. Harul lui Dumnezeu dăruiește frumosului uman o strălucire aparte, îl luminează și îl face mai puternic.

Frumusețea creației umane se inspiră din frumosul natural și se exprimă prin **artă**: arhitectură, sculptură, pictură, muzică, literatură, dans și film. Frumosul divin naște frumusețea creației, iar omul este chemat prin lucrările sale să reflecte lumina frumuseții dumnezeiești. De aceea, frumosul artistic îl ajută pe autor și pe cel care privește lucrările de artă să înainteze către Dumnezeu.

Vocabular

- **a contempla** = a privi îndelung, meditativ, cu admirație.
- **chilie** = locuința călugărului.
- **Filocalie** = iubirea de frumos.
- **monah** = călugăr.

Înțelege textul

1. Ce legătură este între frumusețea lui Dumnezeu și frumusețea omului?
2. Care este rolul frumosului natural?
3. Prin ce se exprimă frumosul artistic?

Adună înțelepciune

În greaca veche, *kalos* înseamnă atât „bun”, cât și „frumos”. Adeseori cele două înțelesuri pot fi simultane sau se pot inversa. Frumusețea este expresia văzută a binelui, așa cum binele este condiția frumuseții. Cine iubește frumosul nu rămâne doar în contemplarea acestuia, ci lucrează binele și trăiește virtutea.

Spiritualitatea răsăriteană a adunat această experiență a iubirii frumuseții divine și a virtuții într-o culegere de scrieri care poartă numele de *Filocalie*. Cuprinde texte scrise de Sfinți Părinți care au avut o profundă cunoaștere a sufletului omenesc și a relației acestuia cu Dumnezeu, dobândită în liniștea pustiei sau a chiliei. *Filocalia* este o carte esențială în viața creștinilor, în special a monahilor. Ea deschide calea către o lucrare personală prin care omul urcă treptele frumuseții duhovnicești către Izvorul acesteia. Viața monahală pune în practică învățăturile *Filocaliei*, *kalogeros* (din care provine cuvântul „călugăr”) însemnând în limba greacă „bătrân frumos”.

Preot călugăr la rugăciune

Citește cu atenție textele și răspunde la întrebări:

1. Care este relația dintre frumusețe și bunătate?
2. Ce înseamnă pentru tine un om frumos?

Maica Domnului cu Pruncul

Tu, Maica Domnului, ești locul tuturor harurilor, plinătatea a toată frumusețea și bunătatea, tablou și icoană însuflețită a tot binele și a toată bunătatea. (…)

Trebuie ca aceea care a născut pe cel mai frumos dintre fiii oamenilor să fie ea însăși de o frumusețe fără seamăn.

Sfântul Grigorie Palama

Monahul este cel care trăiește frumusețea lui Dumnezeu și se roagă pentru întreaga lume.

Sfântul Siluan Athonitul

Descoperă

Caută pe internet cele mai frumoase reprezentări iconografice ale Mântuitorului. Poți vedea lucrări ale sfinților iconari Teofan Cretanul și Andrei Rubliov sau icoane de la mănăstirile Hurezi și Govora.

Câtă frumuseţe e în lumea aceasta! Păcat că omul de azi nu mai are timp s-o vadă.

Ernest Bernea

O inimă îndrăgostită de frumos nu îmbătrâneşte niciodată.

Proverb turcesc

Frumuseţea fără bunătate este ca o casă fără uşă, ca o corabie fără cu-renţi, ca un izvor fără apă.

Proverb francez

Dobândeşte pricepere

Activităţi interactive

1. Transcrie în caiet citatele următoare, înlocuind cuvântul *bun* cu *frumos* şi invers. Rămâne acelaşi mesaj?

- *Ceea ce este bun trebuie să fie, cu siguranţă, şi frumos* (Socrate).
- *Orice pom bun face roade bune* (Matei 7, 17).
- *Iată acum ce este bun şi ce este frumos, decât numai a locui fraţii împreună!* (Psalmi 132, 1).
- *Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri* (Matei 5, 16).

2. Lucraţi pe echipe pro şi contra. Plecând de la citatul alăturat, realizaţi o dezbatere privind lucrurile care vă ajută şi cele care vă împiedică să vedeţi frumuseţea din lume. Aşezaţi-le pe două coloane, apoi identificaţi modalităţi de a evita ce vă împiedică şi de a aplica ce vă ajută. Notaţi ce aveţi de făcut.

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează o poezie sau un desen inspirându-te din textul de mai jos:

La om, totul trebuie să fie frumos: şi chipul, şi îmbrăcămintea, şi gesturile, şi ţinuta, şi sufletul, şi gândurile (Anton Pavlovici Cehov).

- Notează pe o fişă proverbe româneşti despre frumuseţe şi bunătate.

Călător prin lume

• Natura pare făcută anume pentru a ne uimi în fața înțelepciunii Creatorului ei. Închisă în taina unui număr irațional, adică a unui număr care nu poate fi scris ca fracție dintre două numere întregi, secțiunea de aur sau numărul de aur (φ = 1,618...) arată o proporție de o minunată armonie între segmente, suprafețe și numere. Această proporție este întâlnită în întregul univers, fie că vorbim de constelații, flori, cochilii de melc, chipul uman.

• Artiștii au remarcat în natură principiile estetice precum armonia, simetria și ordinea și le-au preluat, aplicându-le în artă. În Grecia antică, monumentele aveau la bază un canon, adică o măsură, raportată la dimensiunea omului (înălțime, lățime, pas, considerate invariabile), în funcție de care se calculau celelalte dimensiuni. Un exemplu remarcabil în acest sens este Partenonul, templu ridicat în cinstea zeiței Atena, ocrotitoarea cetății.

Partenonul, Atena (Grecia)

Privește imaginile, citește textele și răspunde cerințelor:

1. Ce principii estetice au descoperit oamenii în natură?

2. Caută și alte reprezentări în care să se observe șirul lui Fibonacci.

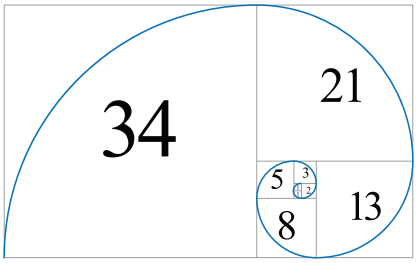

Aplicație geometrică a șirului lui Fibonacci

Șirul lui Fibonacci este constituit din numere a căror valoare este egală cu suma precedentelor două valori din serie: 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34... Aplicarea geometrică duce la o formă spirală armonioasă, des întâlnită în natură. De asemenea, numărul de petale al unor flori urmează acest șir extraordinar.

Cochilie de Nautilus

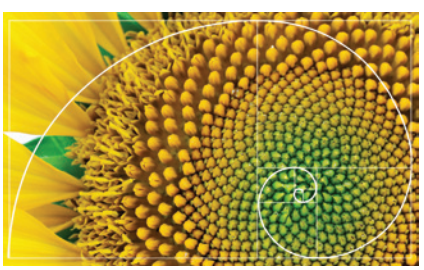

Floarea-soarelui

De folos pentru minte și inimă

• Dumnezeu este frumusețea supremă care se oglindește în creație.

• Sfinții sunt modele de frumusețe spirituală reflectată în comportament.

• Frumosul artistic se inspiră din frumosul natural.

Îndemn pentru viață

Frumusețea va mântui lumea.

F. M. Dostoievski

Dragostea nu cade niciodată.

I Corinteni 13, 8

Prietenia şi iubirea, valori pentru viaţă

Umanitatea a fost influențată de-a lungul timpului de valorile morale. Omenirea nu ar fi putut crește dacă valori ca **iubirea**, dreptatea, adevărul, sinceritatea, încrederea, bunătatea nu ar fi fost apreciate și cultivate. Ca ființe sociale, sensibile și înțelepte, oamenii s-au raportat mereu la iubirea față de Dumnezeu și la iubirea față de semeni. Modelele lor au fost Dumnezeu Tatăl, Domnul Iisus Hristos, Maica Domnului sau sfinții.

În istoria mântuirii lecțiile de iubire au fost concrete, adică au fost salvate vieți, au fost vindecați bolnavi, au fost întemeiate comunități creștine, au fost întărite norme moral-religioase, au fost uniți oameni.

Sfânta Scriptură dezvăluie iubirea necondiționată a lui Dumnezeu față de om și chiar sensul acesteia: *Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică* (Ioan 3, 16). De asemenea, ne relatează minunea pe care o face Mântuitorul la rândul Său cu un slăbănog adus la El de câțiva **prieteni**. A fost adus din iubire și a fost tratat cu iubire.

La orice vârstă, acest sentiment te înalță, îți dă un scop în viață, te face să fii prezent și atent la nevoile celorlalți. Tâlcuirea lui în sens spiritual, creștin îl face pe om liber de orice viciu, îi dă puterea să dezvolte prietenii frumoase, îl responsabilizează, deci îl apropie de Dumnezeu.

Sentimentul de iubire se învață în familie și din prezența lui în sufletul nostru se nasc înțelepciunea, cumpătarea, echilibrul sufletesc, încrederea în Dumnezeu și în semeni, mulțumirea de sine, nădejdea și puterea de a trece peste toate obstacolele vieții. Iubind și dăruind pace și încredere vom dobândi relații valoroase pentru viață, așa cum sunt prieteniile care se nasc încă din **adolescență**. Relațiile pe care ni le dorim nu sunt decât o trăire corectă și sinceră a iubirii, o tinerețe permanentă a Duhului lui Dumnezeu în om.

Vocabular

- **altruism** = dăruire față de aproapele.
- **empatie** = a simţi ce simte celălalt.
- **slăbănog** = aici, persoană care nu poate merge, paralizat.

Înțelege textul

1. Care sunt cele mai importante valori ale vieții?
2. De la cine a învățat omul să le prețuiască și cu ce scop?
3. Care sunt mărturiile Sfintei Scripturi despre iubire și prietenie?

Adună înțelepciune

Și au venit la El, aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inși. Și neputând ei, din pricina mulțimii, să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul. Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: „Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!” (Marcu 2, 3-5).

Manifestarea afecțiunii și sacrificarea timpului tău în favoarea celuilalt sunt dovezi de prietenie necondiționată. Această trăire au avut-o și prietenii slăbănogului, care nu au rămas indiferenți. Mântuitorul, impresionat de efortul, smerenia și credința lor, l-a vindecat pe cel care era incapabil să se descurce singur. Viața tuturor a luat o întorsătură neașteptată și s-au bucurat împreună cu recunoștință. Un simplu gest de empatie a salvat o viață. Egoismul a fost înlocuit cu altruismul și tristețea cu fericirea. Valoarea prieteniei și a iubirii a fost măsurată în faptă.

Vindecarea slăbănogului

Citește textul de mai sus și răspunde la întrebări:

1. Care au fost valorile care au salvat un om bolnav?
2. Cum este iubirea lui Iisus Hristos față de oameni? Ce înseamnă pentru tine atitudinea prietenilor tăi?

Rugăciune pentru prieteni

Doamne, binecuvântează-i pe toți prietenii mei.

Doamne, fă ca viața lor să fie plină de dragostea și puterea Ta.

Doamne, luminează-le sufletul, când au îndoieli.

Doamne, când suferă, oferă-le pacea și ocrotirea Ta.

Doamne, când se îndoiesc, trezește în ei credința.

Doamne, când au obosit, odihnește-i cu mângâierea Ta.

Doamne, nu-i lăsa să se supere pe Tine, nu-i lăsa să Te uite.

Doamne, ajută-i să simtă prezența Ta; poartă-le pașii ca să facă în toate voia Ta.

Descoperă

Caută, cu ajutorul profesorului, alte prietenii remarcabile prezentate în Sfânta Scriptură.

Caută exemple de prietenii celebre în istoria artei și a lumii.

Și precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi asemenea.

Luca 6, 31

Prietenie, floare rară

Din a Domnului lumină,
Plouă-n suflete cu flori,
Lumea noastră-i o grădină
Cu-ale cerului culori.
Floare rară, minunată,
Cu parfum de Rai frumos,
Ce-nflorește doar udată
Cu al dragostei prinos.
Așa e prietenia,
Gingașă și totuși tare,
Ea pare că e solia
Unei iubiri jertfitoare.

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Un prieten este bine să fie grabnic la ascultare, atent la vorbire, echilibrat la mânie.

Faceți un cerc. Pe spatele fiecărui elev va fi prinsă o coală de hârtie. Pe ea vor fi scrise cuvinte care să aducă în atenția colegilor de clasă calitățile, virtuțile și competențele fiecăruia. La final se va da citire aprecierilor. Se va discuta care sunt valorile care vă determină să fiți uniți în diferite situații de viață și ce rol joacă Dumnezeu în această relație. Desenați pe tablă o inimă și scrieți în interiorul ei aceste valori.

2. Realizați în caiet o pânză de păianjen și în centrul ei scrieți numele vostru. Pe razele ei adunați sentimentele pe care le trăiți într-o relație de prietenie, iar pe cercurile pânzei scrieți ce griji, ce nemulțumiri, ce temeri, generate, poate, de etichetare sau discriminare, aveți. Ce rol are comunicarea în depășirea problemelor? Cine vă stă alături și vă ajută să evoluați și să depășiți stările dificile cu care vă confruntați?

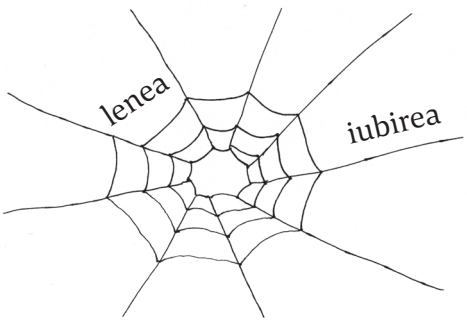

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

• Realizează un eseu sau o planșă alegând una dintre temele: *Adolescența și credința; Prietenia – șansa de a cunoaște oameni diferiți.*

La vârsta adolescenței valorile se schimbă în funcție de nevoile personale sau de mediul în care trăim. De aceea ne dorim în jurul nostru prieteni cu care să împărtășim gândurile, ideile și sentimentele. Adolescența este o perioadă de trecere către viața adultă, în care încercăm să empatizăm cu ceilalți și să ne asumăm responsabilități. Realizați un joc de rol cu tema *Părinte pentru o zi* și/sau *Profesor pentru o zi*. Pe baza acestuia alcătuiește o fișă pentru portofoliu cu concluzii legate de raportul dintre iubire, prietenie și responsabilitate în relația adolescent-adult.

• Ține un jurnal în care să notezi toate trăirile tale privind relația dintre prietenie și iubire. Fii consecvent!

Nu uita că prietenii buni sunt ca stelele, chiar dacă nu-i vezi, ei există mereu pentru tine!

Călător prin lume

Limpede nu poți vedea decât cu inima, ochii nu pot să pătrundă în *miezul lucrurilor* (Antoine de Saint-Exupéry).

Antoine de Saint-Exupéry este autorul unui roman minunat despre prietenie, iubire și singurătate: *Micul Prinț*. Valoarea deosebită a acestuia face să fie una dintre cele mai citite și traduse cărți ale lumii. Plin de învățături de folos spuse în cuvinte simple, dar de o mare profunzime, romanul se adresează copiilor de orice vârstă. Cartea extinde prietenia și asupra lumii necuvântătoarelor, arătând că omul este prieten cu întreaga creație, de la care are multe de învățat. Pentru a celebra această mare valoare umană, a fost instituită Ziua Internațională a Prieteniei, care aduce laolaltă popoare, culturi, țări, oameni care vor să împărtășească din identitatea fiecăruia și să se bucure împreună. Este sărbătorită la 30 iulie și acordă atenție tuturor celor ce cred în puterea comuniunii.

Dar nu trebuie să uităm că Domnul Iisus Hristos, care ne iubește necondiționat, indiferent de vârsta noastră, rămâne cel mai bun Prieten.

Micul Prinț (acuarelă de Antoine de Saint-Exupéry)

Privește imaginile, citește textele și răspunde:

1. Povestea Micului Prinț este despre prietenie, dragoste și frumos. Cum putem trăi frumos cu aceste valori?
2. De ce este așa importantă prietenia la orice vârstă?

De folos pentru minte și inimă

- Iubirea și prietenia sunt valori foarte importante pentru viața noastră.
- Fiecare om se bucură de iubirea necondiționată a lui Dumnezeu.
- Adolescența este perioada în care învățăm să ne prețuim prietenii.

Aristotel (384-322 î.Hr.)

Filosof grec, a studiat Academia lui Platon din Atena. El a fost remarcat pentru calitățile sale intelectuale deosebite, între maestru și ucenic fiind o fructuoasă relație de prietenie. La rândul său, Platon fusese ucenicul, dar și prietenul marelui filosof Socrate.

Rafael, Școala din Atena.
În centru: Platon și Aristotel.

Prietenia înseamnă un suflet în două trupuri; o inimă în două suflete.

Aristotel

Îndemn pentru viață

În prietenie nimeni nu este dator cu nimic.

Marc Levy

Lectură cu folos

Filocalia sau iubirea de frumos

Sfântul Antonie cel Mare

Filocalia este o antologie de texte care vorbesc despre desăvârșirea ființei umane. Etimologic, denumirea provine din limba greacă și înseamnă „iubirea de frumos”. Este o carte complexă, care cuprinde învățăturile părinților duhovnicești ai Răsăritului creștin din secolele IV-XIV. Sfinții Părinți, insuflați de Sfântul Duh, au scris despre **credință, ascultare, dragoste, bunătate, milă, rugăciune, post** sau alte teme care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși. Deși a fost scrisă în timpuri și în spații geografice diferite, *Filocalia* are același duh de smerenie și aceeași intenție de a-l învăța pe om să fie atent la obiceiurile și la deprinderile sale zilnice. Dar pentru a înțelege și a pune în aplicare învățăturile ei este nevoie de efort, voință, înțelepciune și de multă perseverență.

Existența acestei colecții se datorează Sfântului Nicodim Aghioritul (1749-1809) și apoi episcopului Macarie din Corint (1731-1805), care au simțit nevoia să adune aceste învățături cu caracter duhovnicesc și să le confere o unitate. A fost publicată pentru prima dată la Veneția în 1782.

În țara noastră *Filocalia* a fost tradusă din limba greacă, între anii 1946 și 1991, de către Părintele Dumitru Stăniloae, considerat cel mai mare teolog ortodox din secolul al XX-lea. Prin caracterul său didactic fiecare volum dezvăluie diferite modalități prin care omul se cunoaște pe sine și poate scoate la iveală frumosul pe care Dumnezeu l-a sădit în el.

Oriunde vei merge, să ai înaintea ta pe Dumnezeu. Orice vei face, să ai mărturie din Sfintele Scripturi.

Cugetând la cele despre Dumnezeu, fii evlavios cu prisosință, bun, cuminte, blând, darnic după putere, îndatoritor, necertăreț și cele asemenea. Căci aceasta este avuția sufletului care nu poate fi furată: să placi lui Dumnezeu prin unele ca acestea, și să nu judeci pe nimeni sau să zici: cutare este rău și a păcătuit; ci mai bine este să-ți cauți de păcatele tale și să privești în tine purtarea ta, de este plăcută lui Dumnezeu. Căci ce ne privește dacă altul este rău?

Iubește smerenia; ea îți va acoperi toate păcatele tale.

Sfântul Antonie cel Mare

• Ce învățătură desprinzi din cuvintele Sfântului Antonie cel Mare?

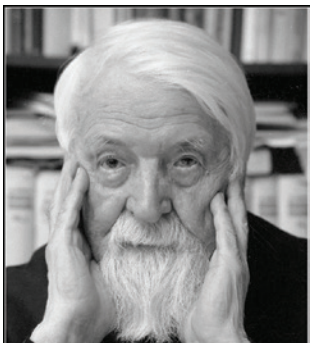

Părintele Dumitru Stăniloae (1903-1993)

Proiect educaţional interdisciplinar

Frumosul, punte către semeni

Galeria de artă

Prin acest proiect vom aprofunda cunoștințele despre Biserică, vom conștientiza importanța Bisericii în societate, ne vom dezvolta relațiile de prietenie duhovnicească și competențele de comunicare.

1. Stabilirea domeniului de interes

Frumosul a fascinat dintotdeauna omul. Platon unea frumosul și binele prin conceptul *kalokagathia*. Cugetând la frumusețea, perfecțiunea și armonia lumii, omul și-a înălțat sufletul către frumusețile cele de sus, ale lumii spirituale, pe care a încercat să le realizeze în propria persoană, ca desăvârșire morală. Din efortul de a o dobândi au izvorât scrieri ale Sfinților Părinți din *Filocalie*. Prin penelul pictorilor iconari, această frumusețe spirituală a coborât din nou în lume, pentru a inspira pe mai departe zborul omului către sfințenie. Frumusețea lui Dumnezeu, lumina negrăită a harului său așezată în sfinți ține încă lumea în existență.

- Organizați o dezbatere cu tema *Principii estetice și principii morale*. Stabiliți rolul armoniei, măsurii, simetriei, proporționalității, ritmului, echilibrului, ordinii, unității în viața spirituală.
- Discutați aportul artei religioase la realizarea frumosului moral.

2. Alegerea temei

Împreună cu profesorul de religie, invitați în clasă profesori de educație plastică, filosofie și istorie.

- Organizați o ședință de brainstorming pentru a alege tema proiectului asociată domeniului de interes.
- Puteți alege o temă pentru întreaga clasă sau câte una pentru fiecare echipă. Exemple: *Galeria de artă, Sfinți iconari, Echilibru și măsură în viața spirituală, Armonie și unitate în viața de familie, Ordine și măsură în adolescență.*

3. Identificarea resurselor

Împreună cu profesorul de religie și persoanele invitate, identificați sursele de informare.

- Alcătuiți o listă de lucrări recomandate.
- Propuneți și voi alte surse în funcție de lecturile și experiențele voastre. (*Filocalia*, albume de artă religioasă, vizitarea unor mănăstiri, a Muzeului Național de Artă, vizionarea de

documentare, filme tematice pe marginea scrierilor *Filocaliei* sau a unor sfinți iconari etc.).

Stabiliți resursele necesare: materiale (de pictură, consumabile, calculator, imprimantă etc.) și de timp.

4. Precizarea elementelor de conținut

Cu ajutorul profesorului, întocmiți dosarul proiectului. Acesta va conține:

- *Pagina de prezentare*: autorul, școala, titlul, perioada elaborării, parteneri/colaboratori.
- *Introducerea*: argumentul (de ce faceți acest proiect) și prezentarea problemei studiate.
- *Elementele de conținut/fișe de proiect*: enumerați activitățile (de cercetare, de elaborare de materiale etc.) și elaborați fișele de activitate.
- *Concluziile* studiilor sau cercetărilor efectuate.
- *Bibliografia*; *Anexele*: fotografii, fișe de observație, produsele rezultate din activități.

5. Colectarea datelor

Documentați-vă. Folosiți sursele identificate.

- Utilizați tehnologia modernă.
- Vizitați mănăstiri, muzee, instituții culturale, biserici etc.
- Implicați-vă personal. Folosiți orice prilej pentru a vă informa, cereți sprijin de la preoți, iconari, profesori de religie sau de alte discipline etc.

6. Realizarea produselor

Produsele finale rezultate în urma realizării proiectului pot fi depuse odată cu acesta în format fizic, digital sau mixt.

- Completați fișele pentru fiecare activitate.
- Realizați și alte produse adecvate temei (icoane, desene, picturi, piese de teatru scurt, filme, fotografii, PowerPoint, creații literare și muzicale etc.).

7. Prezentarea rezultatelor/Evaluarea proiectului

- Autoevaluați-vă permanent munca.
- Stabiliți împreună cu profesorul cum se va face evaluarea finală a proiectelor (galerie virtuală sau permanentă într-un spațiu special destinat din școala voastră, expoziție; slide-uri; fișier video; planșe; jurnal; prezentare online; portofoliu; spectacol).
- Realizați prezentarea rezultatelor. Puteți organiza o expoziție cu vânzare în galeria voastră de artă. Invitați colegii și profesorii la vernisajul expozițiilor, la spectacolele pregătite. Donați fondurile pentru o acțiune de binefacere.

8. Diseminarea rezultatelor proiectului

Este foarte important ca rezultatele muncii voastre să fie cunoscute, ele pot fi de folos și altora. În același timp, vizibilitatea proiectelor în spațiul public poate spori prestigiul școlii în care învățați. Implicați-vă în această activitate.

- Promovați proiectele pe pagina de Facebook, site-ul sau revista școlii.
- Realizați și distribuiți colegilor afișe, pliante, flyere etc.
- Popularizați proiectele în mass-media.

Conceperea şi realizarea unui asemenea proiect este o provocare.
Vă dorim succes!

Recapitulare

I. Să ne amintim ce am învățat în acest capitol:

• Bucuria și adevărata fericire le descoperim în viață în armonia relațiilor pe care le avem cu toți cei din jur, cu Dumnezeu și cu noi înșine. Cele nouă *Fericiri* alcătuiesc o adevărată scară a virtuților, pe care un bun creștin este chemat să urce spre desăvârșire.

• Dumnezeu este frumusețea supremă care se oglindește în creație și în frumusețea spirituală a omului.

• Prietenia și iubirea se descoperă în familie, treptat, consolidându-se în școală, în biserică și în societate. Din ele izvorăsc înțelepciunea, cumpătarea, echilibrul sufletesc, încrederea în Dumnezeu și în semeni.

II. Cele nouă *Fericiri* rostite de Mântuitorul Hristos în *Predica de pe Munte* ne invită să lucrăm virtuțile necesare pentru a dobândi Împărăția cerurilor. Despre aceste virtuți au scris mulți Sfinți Părinți, printre care și Sfântul Ioan Scărarul, care descrie progresul duhovnicesc treaptă cu treaptă, în lucrarea sa *Scara dumnezeiescului urcuș*. El a viețuit în secolele VI-VII la Mănăstirea Sinai și a fost renumit pentru viața lui duhovnicească plină de înțelepciune și smerenie. Cartea sintetizează principiile vieții creștine, trecute prin propria experiență duhovnicească de 40 de ani petrecuți în pustie ca monah, dar și ca stareț de mănăstire.

Realizați o ștafetă pe bănci, cu toți elevii din clasă, citind fiecare câte una din cele nouă *Fericiri*.

Apoi alcătuiți nouă grupe corespunzătoare fiecărei *Fericiri* citite. Pe rând, fiecare grupă va explica înțelesul textului din perspectiva învățăturii creștine și modalitatea prin care poate fi pusă în practică virtutea respectivă.

III. Alcătuiește un decalog al prieteniei. Apoi adaptează acest decalog pentru clasa din care faci parte. Realizează un poster cu aceste reguli și afișează-l. Decalogul prieteniei este aplicabil și celor dragi ție?

IV. Organizați-vă în trei echipe cu numele: Natură, Artă, Spiritualitate. Descoperiți frumosul în domeniul corespunzător echipei și detaliați-l. Confecționați un colaj din imagini care descriu frumosul din cele trei domenii.

V. Realizează cât mai frumos un desen cu o scară, pe treptele căreia să notezi, în ordinea pe care o consideri importantă, virtuțile amintite în acest capitol. Te poți inspira din textul și din desenul de mai jos. Împodobește desenul cu simboluri, semne asociate acestor virtuți, urmărind calitatea estetică a lucrării tale. Organizează o expoziție în clasă.

De iubești blândețea, rămâi în pace. Și de te vei învrednici de pace, te vei bucura în toată vremea. Caută înțelepciunea și nu aurul. Îmbracă-te în smerenie și nu în mătase. Caută să dobândești pacea și nu împărăția (Sfântul Ioan Scărarul).

Sfântul Ioan Scărarul

Evaluare

I. Găsește răspunsul corect:

1. Adevărata fericire pune accent pe:
- **a.** a avea ceva
- **b.** a primi ceva
- **c.** a fi într-un anume fel

2. Frumusețea morală a omului se reflectă în:
- **a.** aspectul exterior
- **b.** cuvintele lui
- **c.** comportamentul lui

II. Scrie o rugăciune pentru prietenul cel mai bun.

III. Găsește corespondența potrivită între textele *Fericirilor* și următoarele virtuți:

1. Fericiți cei săraci cu duhul.	**a.** pacea
2. Fericiți cei ce plâng.	**b.** smerenia
3. Fericiți făcătorii de pace.	**c.** pocăința

IV. Copiază în caiet textul de mai jos și completează în spațiile libere adăugând cuvintele potrivite din paranteză:

Au lăsat în jos patul în care zăcea ..... Și văzând Iisus ..... lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, ... îți sunt ..... tale. Ție îți spun: Ridică-te, ia-ți patul și ..... la casa ta! Și el de îndată s-a ridicat și, luându-și patul, a ieșit afară de față cu toți, încât toți erau ..... și-L slăveau pe Dumnezeu (Marcu 2, 4-5, 11-12).

(*mergi, slăbănogul, uimiți, păcatele, credința, iertate*)

V. Citește textele de mai jos și pe baza lor formulează o argumentare, de două rânduri, despre frumusețea Maicii Domnului.

Tu, Maica Domnului, ești locul tuturor harurilor, plinătatea a toată frumusețea și bunătatea, tablou și icoană însuflețită a tot binele și a toată bunătatea (Sfântul Grigorie Palama).

Maica Domnului în rugăciune reprezintă Biserica, iar Hristos este viața Bisericii (Preafericitul Părinte Patriarh Daniel).

VI. Redactează o scurtă compunere despre prietenia adevărată. Dă un titlu potrivit.
Te poți inspira și din textele de mai jos:

Puține cuvinte, multă dragoste către toți. Oricine ar fi ei.

Trei lucruri sunt de trebuință: întâi, dragostea; cel de-al doilea, dragostea; și al treilea, dragostea.

Dacă ai dragoste pentru toată lumea, întreaga lume este frumoasă. (Maica Gavrilia).

Punctaj cerințe I-V

1 punct
răspuns corect.

0,5 puncte
răspuns parțial corect.

0 puncte
răspuns incorect.

Punctaj cerință VI

3 puncte
respectarea cerințelor.

1,5 puncte
respectarea parțială a cerințelor.

0 puncte
nerespectarea cerințelor.

Se acordă **2 puncte** din oficiu.

Nota.....

IV.
Viața comunității și sărbătorile creștine

1. Praznicele împărătești
2. Sărbători închinate Maicii Domnului și sfinților

Lectură cu folos
Proiect educațional interdisciplinar
Recapitulare
Evaluare

Învierea Domnului

Praznicele împărătești

Sărbătoarea este un timp al bucuriei și al petrecerii împreună cu Dumnezeu și cu toți cei dragi. Dar, în același timp, trebuie să fie și un prilej de înnoire sufletească, de curățire și creștere duhovnicească. Denumirea de *praznic* provine din limba slavă și se referă la celebrarea, solemnă și profundă, a unui eveniment. Praznicele împărătești sunt cele mai importante sărbători din timpul anului, unele au **dată fixă**, iar altele au **dată schimbătoare**.

Acestea sunt legate de Persoanele Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, iar cele mai multe sunt rânduite în cinstea Mântuitorului Hristos. Astfel, **Praznicele împărătești** ne amintesc de viața pământească a Mântuitorului, începând cu *Nașterea Sa* (25 decembrie). *Tăierea împrejur* (1 ianuarie) și *Întâmpinarea Domnului* (2 februarie) se referă la aspectele ce țineau de împlinirea legii și ritualurile care aveau loc în tradiția iudaică. *Botezul Domnului* (6 ianuarie) marchează începutul activității publice și de propovăduire a Mântuitorului, la vârsta de 30 ani, așa cum prevedea Legea lui Moise. *Schimbarea la Față* (6 august) este un prilej minunat de a descoperi legătura dintre **Vechiul și Noul Testament**. Prin prezența celor trei apostoli, Petru, Ioan și Iacov, pe care Mântuitorul i-a luat cu Sine pe Muntele Tabor, și a celor doi profeți, Moise și Ilie, se întărește ceea ce ne-a arătat, de atâtea ori, Hristos: împlinirea Legii vechi prin descoperirea Fiului lui Dumnezeu.

Centrul praznicelor și sărbătoarea sărbătorilor este *Învierea Domnului* sau Sfintele Paști. *Intrarea Domnului în Ierusalim*, cu o săptămână înainte de Înviere, și *Pogorârea Duhului Sfânt*, la 50 de zile după Sfintele Paști, se sărbătoresc duminica. Luni, a doua zi de Rusalii, prăznuim *Sfânta Treime*, cinstind pe *Dumnezeu, Cel Unul în ființă și întreit în persoane*: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. *Înălțarea Domnului* marchează finalul activității pământești a Mântuitorului și este sărbătorită, mereu, în a șasea joi după Înviere. Tot între Praznicele împărătești este considerată și *Înălțarea Sfintei Cruci* (14 septembrie), rânduită în amintirea altarului de jertfă al Mântuitorului.

Vocabular

- **a celebra** = a sărbători un eveniment însemnat.
- **iconografie** = descrierea icoanelor bisericești.
- **osana** = laudă, preamărire.

Înțelege textul

1. Ce sunt Praznicele împărătești?
2. Care este sărbătoarea ce marchează începutul activității publice a Mântuitorului?
3. Care este cel mai mare Praznic împărătesc?

Adună înțelepciune

Reprezentarea iconografică a Praznicelor împărătești are la bază aspectele biblice legate de locul și timpul întâmplării evenimentelor descrise. Astfel, în icoana Nașterii Domnului sunt pictate și persoanele biblice despre care ne vorbesc Sfintele Evanghelii: Dreptul Iosif, îngerii, păstorii și magii.

În icoana Întâmpinării Domnului sunt reprezentați Dreptul Simeon și Proorocița Ana, cei care L-au așteptat pe Mântuitorul la Templul din Ierusalim. Aici a fost adus Domnul Iisus Hristos, la 40 de zile după Nașterea Sa, cum prevedea Legea lui Moise.

Duminica Floriilor ne amintește de momentul triumfal al Intrării Mântuitorului în Ierusalim. Acolo, întreaga cetate L-a primit ca pe un mare Împărat, strigând: *Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israel!* (Ioan 12, 13). Sărbătoarea Floriilor marchează intrarea în Săptămâna Mare.

Intrarea Domnului în Ierusalim

Privește icoanele, citește textul alăturat și rezolvă cerințele:

1. Numește două Praznice împărătești cu dată schimbătoare.
2. Cine L-a întâmpinat pe Mântuitorul Hristos când a fost dus, la 40 de zile, la Templul din Ierusalim?

Întâmpinarea Domnului

Praznicele împărătești se mai numesc și sărbători domnești. Ele sunt împărțite în funcție de datele, fixe sau schimbătoare, când se prăznuiesc. Astfel, cinci dintre acestea au legătură directă cu data de prăznuire a Sfintelor Paști. Biserica a rânduit ca Învierea Domnului să se sărbătorească în duminica ce urmează lunii pline de după echinocțiul de primăvară (21 martie). Așadar, Duminica Floriilor, Înălțarea la cer, Pogorârea Sfântului Duh și Sfânta Treime sunt sărbători cu dată schimbătoare.

Descoperă

Vizitează biserica împreună cu profesorul de religie și colegii. Observă și discută particularitățile reprezentărilor iconografice ale Praznicelor împărătești.

Participă la pelerinajele organizate în parohia ta, de exemplu, de Florii.

Ramuri de finic

Mântuitorul a fost întâmpinat de popor, la intrarea în Ierusalim, cu ramuri de finic. Acesta este un arbore exotic, fiind mai cunoscut sub numele de curmal. În țara noastră, credincioșii aduc la biserică, în ziua de Florii, ramuri verzi de salcie.

Apoi, din salcia sfințită se fac, de obicei, coroniţe care se păstrează la icoane. În unele zone ale țării, oamenii de la sate se încing cu ramurile de salcie, deoarece se spune că acest ritual îi apără de boli și îi face mai puternici.

Tot în ziua de Florii, există tradiţia ca șnurul de la mărţișor să fie agăţat într-un copac înmugurit sau înflorit, pentru a avea sănătate și belșug în anul ce va urma.

Puterea Crucii se arată în slava Învierii.

Preafericitul
Părinte Patriarh Daniel

Dobândește pricepere

Activități interactive

1. Scrie pe un bilețel sărbătoarea preferată, din cele studiate în lecție, precum și modul în care ai vrea să o sărbătorești. Schimbă apoi bilețelul cu un coleg și descoperiți împreună cum ați putea petrece ziua praznicului cât mai aproape de Dumnezeu. Împărtășiți gândurile voastre și clasei.

2. Realizează desenul de mai jos, completând pe ramura de finic Praznicele împărătești, cu dată fixă și cu dată schimbătoare, după model.

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează un desen despre Praznicele împărătești, inspirându-te și din textele alăturate.
- Adaugă în portofoliu imagini de la celebrarea marilor sărbători creștine.

Împodobirea porților cu flori de tei la Pogorârea Sfântului Duh

Călător prin lume

• Sărbătoarea *Înălțarea Sfintei Cruci* a fost instituită ca urmare a aflării și a cinstirii acesteia cu mare solemnitate, la 14 septembrie, anul 335 d.H., descoperirea ei fiind datorată Sfintei Împărătese Elena.

• Cea mai mare bucată din lemnul Sfintei Cruci se păstrează la Mănăstirea Xiropotamu, din Sfântul Munte Athos (Grecia). Însă fragmente din aceasta se găsesc în numeroase biserici și mănăstiri din lume, ca de exemplu: Biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, Biserica Sfânta Cruce din Liège (Belgia), Capela din localitatea franceză La Vraie-Croix (Morbihan, Bretania) sau Biserica Sfânta Cruce de la Ierusalim din Roma. Și la București, la Biserica Sfântul Vasile cel Mare, numită și a Sfintei Cruci, se păstrează o părticică din aceasta.

Sfânta Cruce de la Mănăstirea Xiropotamu din Sfântul Munte Athos

Biserica Sfânta Cruce de la Ierusalim, Roma

La biserica ortodoxă românească Sfântul Dimitrie cel Nou din Denver, Colorado, SUA, se află un fragment din lemnul Sfintei Cruci.

Privește imaginile, citește textele și răspunde:

1. Unde se găsește cea mai mare bucată din lemnul Sfintei Cruci?
2. Pe care dintre lăcașurile de cult unde se păstrează fragmente din Sfânta Cruce a Mântuitorului ți-ar plăcea să le vizitezi?

De folos pentru minte și inimă

• Praznicele împărătești sunt cele mai importante sărbători.

• Din Sfânta Scriptură aflăm despre evenimentele pe care le celebrăm în cadrul acestor sărbători.

• Cel mai mare Praznic împărătesc este Învierea Domnului.

Îndemn pentru viață

Umplutu-ne-am dimineața de mila Ta, Doamne, și ne-am bucurat și ne-am veselit în toate zilele noastre.

Psalmi 89, 16

Domnul este cu tine.
Binecuvântată ești tu între femei.
Luca 1, 28

Buna Vestire

Sărbători închinate Maicii Domnului și sfinților

Maica Domnului este model de credință, de rugăciune și de smerenie pentru toți creștinii. Ea a fost cea aleasă de Dumnezeu pentru a-L naște pe Fiul Său. Este cea mai cinstită dintre toți sfinții și îngerii, iar cultul său se numește **preacinstire** sau supravenerare. Sărbătorile în cinstea Maicii Domnului sunt numite și ele Praznice împărătești și sunt pictate pe iconostas, alături de cele în cinstea Persoanelor Sfintei Treimi.

Cele mai importante sărbători în cinstea Fecioarei Maria sunt *Nașterea Maicii Domnului* (8 septembrie), *Intrarea în biserică a Maicii Domnului* (21 noiembrie), *Buna Vestire* (25 martie) și *Adormirea Maicii Domnului* (15 august). Dintre acestea, Buna Vestire este menționată și în **Sfânta Scriptură**, iar despre celelalte trei avem mărturii din **Sfânta Tradiție**. Biserica întărește prin cultul Fecioarei Maria ceea ce ea însăși a spus: *Iată, de acum mă vor ferici toate neamurile* (Luca 1, 48).

Dacă pe Maica Domnului o preacinstim, pe sfinți îi cinstim sau îi venerăm, doarece ei sunt mijlocitori între Dumnezeu și oameni. Biserica a rânduit sărbători ale celor care s-au distins prin virtuți și o viață bineplăcută lui Dumnezeu. Pe unii îi numim mucenici, mărturisitori, cuvioși sau ierarhi, amintindu-ne de faptele lor pline de evlavie. Din Noul Testament aflăm că *mult poate* înaintea lui Dumnezeu *rugăciunea stăruitoare a dreptului* (Iacov 5, 16), iar Apostolul Pavel trimite harul și pacea Domnului *celor iubiți de Dumnezeu, chemați și sfinți* (Romani 1, 7).

Sinodul al VII-lea ecumenic, din anul 787, întărește **venerarea sfinților** și a icoanelor. Calendarul creștin are rânduite multe sărbători; le amintim pe cele ale sfinților prăznuiți în toate Bisericile Ortodoxe: *Sfântul Mare Mucenic Dimitrie* (26 octombrie), *Sfântul Ierarh Nicolae* (6 decembrie), *Sfântul Ahidiacon Ștefan* (27 decembrie), *Sfântul Ierarh Vasile cel Mare* (1 ianuarie), *Soborul Sfântului Ioan Botezătorul* (7 ianuarie), *Sfinții Trei Ierarhi* (30 ianuarie), *Sfântul Mare Mucenic Gheorghe* (23 aprilie), *Sfinții Împărați Constantin și Elena* (21 mai), *Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul* (24 iunie), *Sfinții Apostoli Petru și Pavel* (29 iunie), *Sfântul Proroc Ilie* (20 iulie).

Vocabular

- **cult** = totalitatea slujbelor Bisericii.
- **maforion** = văl cu franjuri ce acoperea părul femeilor.
- **venerare** = cinstire.

Înțelege textul

1. De ce o preacinstim sau supravenerăm pe Maica Domnului?
2. Care sunt praznicele în cinstea Maicii Domnului?
3. Ce ne spune Sfânta Scriptură despre cinstirea sfinților?

Adună înțelepciune

Pe toți sfinții îi cinstim în ziua în care au trecut la Domnul, acesta fiind momentul trecerii lor spre viața cerească, alături de Dumnezeu. Doar pe Maica Domnului și pe Sfântul Ioan Botezătorul îi sărbătorim și în ziua lor de naștere în viața pământească.

Maica Domnului, așa cum spunem în rugăciunea *Cuvine-se cu adevărat*, este mai cinstită și decât cetele îngerești, fiind Născătoare de Dumnezeu. De aceea, în decursul anului îi sunt dedicate mai multe sărbători.

Alături de ea este și Sfântul Proroc Ioan Botezătorul, a cărui vrednicie deosebită a fost recunoscută de Însuși Mântuitorul Hristos. Aceștia sunt pictați alături de Iisus Hristos în icoana numită *Deisis*. Cuvântul provine din limba greacă și înseamnă „rugăciune”, „mijlocire”, denumind o temă fundamentală în iconografia creștină. Arătăm astfel întâietatea lor în raport cu toți sfinții, inclusiv ca mijlocitori înaintea lui Dumnezeu.

Deisis: Mântuitorul cu Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul

Privește icoanele, citește textele și răspunde la întrebări:

1. De ce Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul au în calendar mai multe sărbători?
2. Cine a dus-o pe Maica Domnului la templu și cine a primit-o acolo?

Intrarea în biserică a Maicii Domnului

Bucură-te, Sfântă Pruncă, ce astăzi ești adusă în Sfânta Sfintelor;

Bucură-te, că Sfinții tăi Părinți astăzi împlinesc făgăduința;

Bucură-te, că ai fost binecuvântată de marele arhiereu Zaharia;

Bucură-te, că tu începi mântuirea noastră.

Acatistul Intrării în biserică
a Maicii Domnului (fragment)

Rugăciune către Maica Domnului

Cuvine-se cu adevărat să te fericim, (pe tine) Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și prea nevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Cea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.

Descoperă

Caută în albume de artă reprezentări iconografice ale Maicii Domnului și ale sfinților. Observă în biserică și pe iconostas aceste picturi.

La cules de sânziene

Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul mai este numită, în tradiţia populară, *Sânzienele* sau *Drăgaica*. Sânzienele mai sunt cunoscute şi sub alte denumiri: *Frumoasele*, *Zânele* sau *Drăgaicele* (această denumire păstrându-se, în special, în sudul ţării). În unele zone se întâlneşte tradiţia ca fetele să culeagă flori de sânziene de pe câmp şi să le împletească în cununi. Iar în alte zone, florile legate în coroniţe, sub formă de cruce, sunt duse la biserică pentru a fi sfinţite.

Tot în luna iunie, pe 2, este prăznuit şi *Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava*.

Flori de sânziene

Dobândeşte pricepere

Activităţi interactive

1. Citeşte textul de mai jos şi completează oral, în poziţia corectă, cuvintele scrise cu altă culoare care s-au rătăcit în alt loc al frazei:

Sfânt poate fi tot ***popor****. Avem sfinţi rugători din pustie, avem sfinţi mărturisitori din* ***domeniile*** *romane, avem sfinţi din catacombe şi* ***elite****, avem sfinţi împăraţi şi eroi, atleţi ai lui Hristos, avem sfinţi ai milosteniei, avem sfinţi clerici şi laici, şi din* ***omul*** *şi din* ***temniţe****. Toţi oamenii, în toate* ***arenele*** *de viaţă, sunt chemaţi la sfinţenie, adică la o viaţă trăită în lumina Duhului Sfânt* (Valeriu Gafencu).

2. Grupaţi-vă în trei echipe, numite *Răbdare*, *Milostenie* şi *Curaj*. Fiecare echipă va interpreta o mică scenetă, în care să reprezinte câteva fapte de răbdare, de milostenie şi de curaj. Celelalte două echipe vor da apoi câteva exemple de sfinţi cunoscuţi mai ales pentru aceste virtuţi.

Lucrează cu drag

Portofoliu interdisciplinar

- Realizează o scurtă prezentare PowerPoint despre viaţa unui sfânt cinstit, în mod deosebit, în zona în care locuieşti.
- Adaugă în portofoliu şi alte imagini cu sfinţi de origine română sau ale căror moaşte se află pe teritoriul ţării noastre.

Sfinte prăznuite şi la nivel local

Călător prin lume

Teritoriul Turciei adăpostește numeroase vestigii creștine, ca mărturie a vieţuirii pe aceste meleaguri – Asia Mică în Antichitate – a nenumăraţi sfinţi. Ele au devenit extrem de căutate în pelerinajele credincioșilor. Între acestea, la loc de mare cinste se află Casa Maicii Domnului din Efes. Fecioara Maria a fost dată în grija Apostolului Ioan de către Mântuitorul Hristos, când pătimea pe Cruce. În marea Sa dragoste față de întreaga lume, nu o putea lăsa pe Maica Sa fără un sprijin. Astfel, aceasta l-a urmat pe Apostolul Ioan în teritoriile în care el a propovăduit. Tradiția Bisericii ne spune că Maica Domnului s-a întors la Ierusalim când a simțit că va părăsi lumea aceasta pământească pentru a merge la cea cerească.

Casa Maicii Domnului de la Efes (Turcia)

Acoperământul Maicii Domnului, Mănăstirea Govora, județul Vâlcea

Dintre sărbătorile închinate Fecioarei Maria face parte și cea numită Acoperământul Maicii Domnului, prăznuită la 1 octombrie. Această sărbătoare amintește de o minune petrecută în Biserica din Vlaherne, unde se păstrau un fragment din maforion și brâul Maicii Domnului. Aici, Preacurata i s-a arătat Sfântului Andrei Criteanul, acoperind cu maforionul ei slujitorii bisericii. Una dintre cele mai frumoase reprezentări ale acestei minuni se găsește la noi în țară, la Mănăstirea Govora. Aici Maica Domnului este reprezentată cu aripi, ca semn al curăției îngerești pe care a avut-o.

Privește imaginile, citește textele și răspunde cerințelor:

1. Dă exemple de alte locuri în care a vieţuit Fecioara Maria.

2. Ce alte reprezentări iconografice ale Maicii Domnului mai cunoști?

De folos pentru minte și inimă

- Maica Domnului este cea mai cinstită dintre toți sfinții și îngerii.
- Sărbătorile închinate Maicii Domnului sunt pictate între Praznicele împărătești de pe catapetesmă.
- Sfinții sunt mijlocitori între Dumnezeu și oameni și sunt prăznuiți în ziua trecerii lor întru veșnicie.

Îndemn pentru viață

Maica Domnului este model pentru toți cei care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și îl fac roditor.

Preafericitul
Părinte Patriarh Daniel

Lectură cu folos

Maica Domnului, ocrotitoarea Sfântului Munte Athos

Maica Domnului este ocrotitoarea Muntelui Athos. Aici viețuiesc monahi de naționalități diferite, în 20 de mănăstiri, alcătuind o republică monahală situată pe teritoriul Greciei.

Conform tradiției, Maica Domnului a ales acest loc pentru propovăduirea credinței, însoțită de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan. În clipa în care a pus piciorul pe aceste meleaguri, toți idolii au început să strige și să îndemne locuitorii să îi iasă în întâmpinare și să se închine Mariei, Maica lui Dumnezeu. Ea a fost primită cu cinste de localnici și le-a vorbit despre Taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu, având darul de a le grăi în limba greacă. În rugăciunea de mulțumire pe care Maica Domnului a adus-o lui Dumnezeu pentru acest tărâm pe care I l-a dăruit, ea a cerut între altele: *Preaslăvește acest Munte mai mult decât oricare alt loc și fă-l să strălucească prin tot felul de minuni. Umple-l pe el de nevoitori din toate neamurile de sub cer, care cheamă numele Tău, și înmulțește locașurile de la un capăt la celălalt.* Maica Domnului a auzit glasul cel iubit al Fiului său, numind acest loc *Grădina Maicii Domnului, Rai* și *liman de mântuire* pentru toți cei ce caută sfințenia.

Pe parcursul secolelor, au fost ctitorite mănăstiri și s-a organizat viața acestora. Denumirea de Sfântul Munte și interzicerea intrării femeilor în Muntele Athos datează din anii 1045-1046. Mănăstirile au fost ajutate de domnitorii români, prin danii însemnate, ctitorii și refacerea unor lăcașuri deteriorate. Dar Muntele Athos strălucește în mod deosebit prin prezența icoanelor Maicii Domnului.

Icoana Maicii Domnului de la Schitul Prodromu, prezentată alături, a fost realizată în anul 1863 de pictorul român Nicolae Iordache din Iași, la cererea monahilor Nifon și Nectarie de la Muntele Athos. Ea a fost pictată cu multă evlavie, post și rugăciune, curăția trupului și împăcare. După ce a pictat veșmintele, a început să lucreze Sfintele Chipuri, dar strădania sa timp de două zile a fost în zadar, nicidecum nu ieșeau bine. Neputând să o isprăvească, cei doi monahi au decis să o ia așa cum era în ziua următoare. Dimineața, când pictorul a ridicat pânza de pe icoană, pentru a continua lucrul, a văzut că Sfintele Chipuri erau pictate desăvârșit, pline de frumusețe și har. În arhiva Schitului Prodromu se păstrează relatarea minunii scrisă chiar de mâna pictorului.

Adaptare din albumul *Sfântul Munte Athos,*
Chilia Buna Vestire, Schitul Sfântul Dimitrie,
Sfântul Munte Athos

• Caută informații despre alte icoane făcătoare de minuni ale Maicii Domnului din Sfântul Munte Athos.

Proiect educaţional interdisciplinar

Sărbători în parohia mea

Voluntariat cu Dumnezeu

Prin acest proiect ne vom dezvolta calitatea umană, implicarea, competențele de comunicare și vom pune în lucrare credința, puterea de muncă și dragostea.

1. Stabilirea domeniului de interes

Voluntariatul este o cale din ce în ce mai recomandată de societate pentru dezvoltarea personală și profesională. S-a observat că prin muncă dezinteresată tinerii învață, se descoperă, trăiesc bucuria de a dărui și a se dărui, își pot găsi vocația, își exersează abilitățile sociale și de comunicare și se simt mai împliniți. Voluntariatul, ca formă de activitate în folosul altora, fără a urmări un beneficiu material, a existat dintotdeauna în viața Bisericii, ca manifestare a ajutorului și iubirii față de aproapele, sub numele de *filantropie*. Dacă voluntariatul social aduce atât de multe beneficii, filantropia, sau altfel spus voluntariatul cu și în numele lui Dumnezeu, pe lângă toate celelalte oferă în plus putere, bucurie duhovnicească și pregătirea unei veșnicii fericite.

• Organizați o dezbatere cu tema *Voluntariat sau filantropie*.

• Stabiliți rolul voluntariatului și al filantropiei în viața omului.

• Discutați importanța implicării active a tinerilor în activitățile parohiei.

2. Alegerea temei

Împreună cu profesorul de religie, invitați în clasă un asistent social, un preot, un psiholog și un profesor de economie sau educație antreprenorială.

• Organizați o ședință de brainstorming pentru a alege tema proiectului asociată domeniului de interes.

• Puteți alege o temă pentru întreaga clasă sau câte una pentru fiecare echipă. Exemple: *Voluntar în biserică, Sunt ghid la biserica mea, Sfintele sărbători printre cei nevoiași, Flori și hărnicie în curtea bisericii* sau *Pregătiri pentru Sfintele Paști.*

3. Identificarea resurselor

Împreună cu profesorul de religie și persoanele invitate, identificați sursele de informare.

• Alcătuiți o listă de lucrări recomandate.

• Propuneți și voi alte surse în funcție de lecturile și experiențele voastre. (Biblia, cărți, imagini, vizitarea parohiei, vizitarea unor centre cu persoane aflate în dificultate, vizionarea de documentare, filme tematice etc.).

Stabiliți resursele necesare: materiale (consumabile, calculator, imprimantă etc.) și de timp.

4. Precizarea elementelor de conținut

Cu ajutorul profesorului de religie, întocmiți dosarul proiectului. Acesta va conține:

• *Pagina de prezentare*: autorul, școala, titlul, perioada elaborării, parteneri/colaboratori.

• *Introducerea*: argumentul (de ce faceți acest proiect) și prezentarea problemei studiate.

• *Elementele de conținut/fișe de proiect*: enumerați activitățile (de cercetare, de elaborare de materiale etc.) și elaborați fișele de activitate.

• *Concluziile* studiilor sau cercetărilor efectuate.

• *Bibliografia*; *Anexele*: fotografii, fișe de observație, produsele rezultate din activități.

5. Colectarea datelor

Documentați-vă. Folosiți sursele identificate.

• Utilizați tehnologia modernă.

• Vizitați parohia, centre de asistență socială, ONG-uri de profil etc.

• Implicați-vă personal. Folosiți orice prilej pentru a vă informa, cereți sprijin de la preot, părinți, bunici, asistenți sociali, profesori etc.

6. Realizarea produselor

Produsele finale rezultate în urma realizării proiectului pot fi depuse odată cu acesta în format fizic, digital sau mixt.

• Completați fișele pentru fiecare activitate.

• Realizați și alte produse adecvate temei (pliante, afișe de promovare a activităților filantropice ale parohiei, clipuri publicitare, fotografii, PowerPoint etc.).

7. Prezentarea rezultatelor/Evaluarea

• Autoevaluați-vă permanent munca.

• Stabiliți împreună cu profesorul cum se va face evaluarea finală a proiectelor (jurnal; film; expoziție; slide-uri; blog; site web; planșe; prezentare online; galerie virtuală, portofoliu).

• Realizați prezentarea rezultatelor. Invitați preotul paroh și câțiva membri ai parohiei pentru vizionarea și evaluarea proiectelor sau realizați prezentarea în cadrul bisericii, invitând directorul școlii și profesorii implicați.

8. Diseminarea rezultatelor proiectului:

Este foarte important ca rezultatele muncii voastre să fie cunoscute, ele pot fi de folos și altora. În același timp, vizibilitatea proiectelor în spațiul public poate spori prestigiul școlii în care învățați. Implicați-vă în această activitate.

• Promovați proiectele pe pagina de Facebook sau site-ul școlii și al parohiei.

• Realizați și distribuiți afișe, pliante, flyere etc.

• Popularizați proiectele în mass-media.

Conceperea şi realizarea unui asemenea proiect este o provocare.
Vă dorim succes!

Recapitulare

I. Să ne amintim ce am învățat în acest capitol:

• Praznicele împărătești sunt cele mai importante sărbători creștine, rânduite în cinstea Persoanelor Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Ele au reprezentări iconografice bazate pe texte din Sfânta Scriptură și din Sfânta Tradiție (Sfinții Părinți ai Bisericii).

• Creștinii au o evlavie deosebită față de Maica Domnului, în cursul anului fiindu-i închinate mai multe sărbători. Sfinții sunt mijlocitori între Dumnezeu și oameni.

II. Copiază în caiet tabelele următoare și completează, după model, elementele care lipsesc din dreptul Praznicelor împărătești cu dată fixă și cu dată schimbătoare:

Sărbătoarea	Data	Sfinți participanți/ Simbol
	25 decembrie	
Tăierea împrejur		Maica Domnului și Dreptul Iosif
	6 ianuarie	
		Maica Domnului, Dreptul Iosif, Dreptul Simeon, Proorocița Ana
Schimbarea la Față		
	14 septembrie	

Sărbătoarea	Data/ Timpul sărbătoririi	Sfinți participanți/ Simbol
		Finic
Învierea Domnului		
		Sfinții Apostoli
	La 50 de zile după Înviere	
	Luni, după Rusalii	Tatăl, Fiul, Sfântul Duh/ cifra 3

III. Crucea reprezintă semnul creștinului și ne amintește de iubirea infinită a lui Dumnezeu, Care S-a jertfit pentru noi. El așteaptă răspunsul nostru în faptele bune și înnoirea spirituală a fiecăruia.

Realizează o scurtă caracterizare a unui creștin care îi răspunde Mântuitorului Hristos, așa cum așteaptă El, folosind exemple din viața de zi cu zi.

Evaluare

Punctaj cerințe I-V

1 punct
răspuns corect.

0,5 puncte
răspuns parțial corect.

0 puncte
răspuns incorect.

Punctaj cerință VI

3 puncte
respectarea cerințelor.

1,5 puncte
respectarea parțială a cerințelor.

0 puncte
nerespectarea cerințelor.

Se acordă **2 puncte** din oficiu.

Nota.....

I. Găsește răspunsul corect:

1. Dintre sărbătorile cu dată schimbătoare fac parte:
- **a.** Schimbarea la Față
- **b.** Învierea Domnului
- **c.** Sfânta Treime

2. Dintre sărbătorile cu dată fixă fac parte:
- **a.** Pogorârea Duhului Sfânt
- **b.** Botezul Domnului
- **c.** Nașterea Domnului

II. Așază în ordine cronologică sărbătorile Maicii Domnului.

Intrarea în biserică, Nașterea, Buna Vestire, Adormirea.

III. Găsește corespondența potrivită dintre sărbători și elemente specifice asociate lor în iconografie, conform relatărilor scripturistice:

1. Pogorârea Duhului Sfânt	**a.** Porumbel
2. Botezul Domnului	**b.** Norul luminos
3. Schimbarea la Față	**c.** Limbi de foc

IV. Copiază în caiet textul de mai jos și completează spațiile libere adăugând cuvintele potrivite din paranteză:

Mărește sufletul meu pe ..... și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, ... meu, că a căutat spre ..... roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ..... toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și ..... este numele Lui (Luca 1, 46-49).

(ferici, Mântuitorul, Domnul, smerenia, sfânt)

V. Citește textul de mai jos și pe baza lui formulează o argumentare, de două rânduri, despre Praznicele împărătești.

Dacă iubești, e sărbătoare în fiecare zi.

VI. Redactează o scurtă compunere despre rolul sfinților în viața credincioșilor. Dă un titlu potrivit.
Te poți inspira și din textul următor:

Există o anume identitate între sfințenie și luminare. În realitate, cultura înseamnă luminare, luminare prin sfințenia în Duhul Sfânt, Care este purtătorul sfințeniei și al lumii și al cunoștinței. Și, întrucât sunt sfințiți și luminați de Duhul Sfânt, sfinții sunt și adevărați învățători și pedagogi.

Sfinții Apostoli sunt cei dintâi dumnezei-oameni după har. În toată viața lor, fiecare dintre ei, urmând Apostolului Pavel, zice despre sine: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20) (Sfântul Iustin Popovici).

Recapitulare finală

I. În acest an am învățat despre Duhul Sfânt, cel Care aduce lumea la desăvârșire. Lecțiile parcurse ne-au adus:

- O mai bună înțelegere a vieții, cu precădere a celei duhovnicești, a relației cu Dumnezeu și a rostului nostru pe pământ (Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu, Lucrarea Duhului Sfânt în lume, Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime, Sfintele Taine în viața creștinilor, Darurile Duhului Sfânt).
- Cunoașterea istoriei Bisericii – comunitate și lăcaș (Credința în primele comunități creștine, Comuniunea credincioșilor în Biserică, Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului, Biserica în istorie).
- Valori fundamentale în relația cu semenii (Manifestarea bucuriei în viața omului, Frumosul în viața creștinului, Prietenia și iubirea, valori pentru viață, Praznicele împărătești).
- Bucuria sărbătorilor (Sărbători închinate Maicii Domnului și sfinților).

Biserica Sfânta Treime, Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii „Grigore Alexandrescu" din București (interior)

II. Sfântul Duh lucrează în Biserică, spre mântuirea și sfințirea credincioșilor, fiind numit Sfințitorul lumii.

Din Sfânta Scriptură mai multe pasaje arată că numărul șapte este simbolul desăvârșirii, semnul întregului. Acest număr este sfințit de Dumnezeu prin activitatea Sa.

În *Predica de pe Munte*, Mântuitorul ne învață *Fericirile* și cele șapte cereri din rugăciunea Tatăl nostru. Apoi ne cere să iertăm de 70 de ori câte șapte. Domnul Iisus Hristos a instituit cele șapte Sfinte Taine spre mântuirea și sfințirea credincioșior. După întemeierea Bisericii, au fost aleși șapte diaconi pentru a ajuta lucrarea acesteia. În rugăciunea *Împărate Ceresc*, Duhul Sfânt are șapte atribute.

Așezați-vă în rânduri de câte șapte. Pe fiecare rând recapitulați în ștafetă:

1. Cele șapte daruri ale Sfântului Duh.
2. Cele șapte atribute ale Duhului Sfânt.
3. Cele șapte Sfinte Taine.

III. Copiază în caiet și completează literele lipsă din careul de mai jos cu roadele prezenței harului divin și vei găsi izvorul tuturor darurilor. Folosește cuvintele din paranteză:

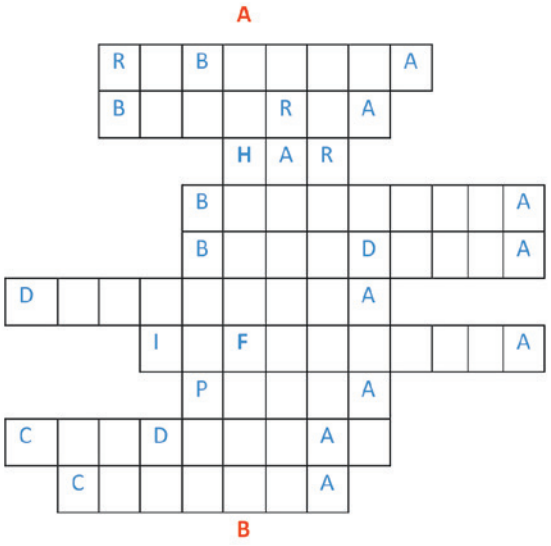

(bunătatea, răbdarea, bucuria, pacea, blândețea, dragostea, curăția, înfrânarea, credința)

IV. Citește textul următor:

Dar voi, iubiților, zidiți-vă pe voi înșivă, întru a voastră prea sfântă credință, rugându-vă în Duhul Sfânt. Păziți-vă întru dragostea lui Dumnezeu și așteptați mila Domnului nostru Iisus Hristos, spre viață veșnică (Iacov 1, 20-21).

Explică rolul Duhului Sfânt, al Bisericii și al Sfintelor Taine în dobândirea vieții veșnice.

V. Citiți textul următor și răspundeți la întrebări:

Târziu de tot Te-am iubit, o, Tu, Frumusețe atât de veche, și totuși atât de nouă, târziu de tot Te-am iubit. Și iată că Tu Te aflai înlăuntrul meu, iar eu în afară, și eu acolo, în afară, Te căutam și dădeam năvală peste aceste lucruri frumoase pe care Tu le-ai făcut, eu, cel lipsit de frumusețe. Tu erai cu mine, dar eu nu eram cu Tine; mă țineau departe de Tine acele lucruri care, dacă n-ar fi fost întru Tine, nici n-ar fi existat. M-ai chemat și m-ai strigat și ai pus capăt surzeniei mele. Ai fulgerat și ai strălucit, și ai alungat orbirea mea; ai răspândit mireasmă și eu am inspirat, și acum Te urmez cu înfocare; am gustat din Tine și acum sunt înfometat și însetat după Tine; m-ai atins doar și m-am și aprins de dor după pacea Ta (Fericitul Augustin, *Confesiuni*).

1. Ce rol are frumusețea lui Dumnezeu oglindită în creație?
2. Ce stări sufletești experimentează omul care a gustat din frumusețea lui Dumnezeu?
3. Cum lucrează harul Sfântului Duh asupra omului luminat de El?

Biserica de lemn din Libotin, județul Maramureș, 1671

VI. Așezați-vă în grupe și țineți-vă de mâini. Fiecare va spune colegului din dreapta sa un motiv pentru a se bucura în fiecare zi și a-I mulțumi lui Dumnezeu pentru acest dar. Încercați să nu repetați ce a spus colegul precedent. Continuați jocul până se închide cercul.

VII. Așezați-vă în cerc. Formulați întrebări cu privire la istoria Bisericii, aplicând metoda R.A.I. (Răspunde – Aruncă – Interoghează). Fiecare elev răspunde la întrebarea primită și aruncă mingea mai departe, formulând întrebarea următoare. Elevul care nu cunoaște răspunsul iese din joc, iar răspunsul va veni din partea celui care a pus întrebarea.

VIII. Copiază în caiet și completează rebusul de mai jos, pentru a recapitula Legea morală a Noului Testament și ce propune aceasta credincioșilor:

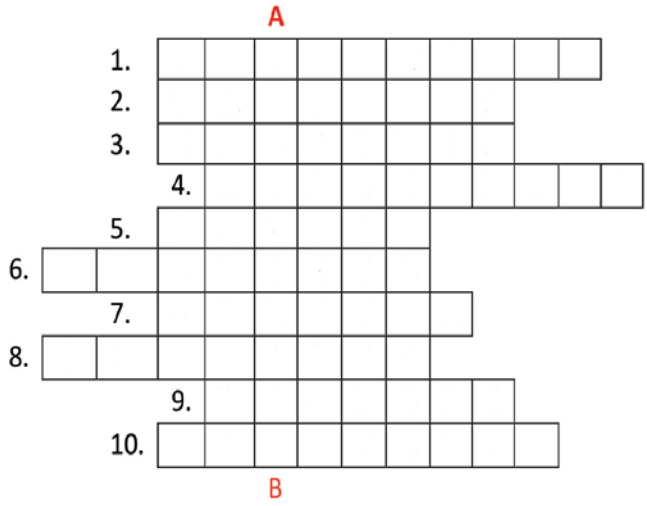

1. Cumpătarea, modul de a o dobândi.
2. Sărăcia cu duhul.
3. Curajul.
4. Ajutorarea celor aflați în suferință.
5. Virtutea celor ce se vor chema fiii lui Dumnezeu.
6. Plânsul pentru care ne mângâie Dumnezeu.
7. Virtutea celor ce vor vedea pe Dumnezeu.
8. Este mărturisită de creștini prin fapte.
9. Virtutea celor ce vor moșteni pământul.
10. Virtutea celor ce împlinesc în toate Legea lui Dumnezeu.

IX. Așezați-vă pe două rânduri. Enumerați, în ordine cronologică, pornind de la un elev, Praznicele împărătești. Continuați până când fiecare a rostit numele unei sărbători. Apoi reluați exercițiul, fiecare rostind data praznicului sau un obicei legat de acesta.

Evaluare finală

I. Găsește răspunsul corect:

1. Sfintele Taine au fost instituite de:
- **a.** Sfinții Apostoli
- **b.** Mântuitorul Hristos
- **c.** Maica Domnului

2. Sfântul Apostol Andrei a fost ucenicul:
- **a.** Apostolului Pavel
- **b.** Apostolului Petru
- **c.** Sfântului Ioan Botezătorul

II. Scrie rugăciunea către Maica Domnului *Cuvine-se cu adevărat*.

III. Găsește corespondența potrivită dintre numele sfinților și datele lor de prăznuire:

1. Sfinții Constantin și Elena	**a.** 6 decembrie
2. Sfântul Nicolae	**b.** 27 decembrie
3. Sfântul Ștefan	**c.** 21 mai
4. Sfântul Dimitrie Izvorâtorul de mir	**d.** 23 aprilie
5. Sfântul Gheorghe	**e.** 16 august
6. Sfinții Brâncoveni	**f.** 26 octombrie

IV. Copiază în caiet textul de mai jos și completează spațiile libere folosind cuvintele potrivite din paranteză:

Iar când va veni ....., pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, ..., Care de la Tatăl ....., Acela va mărturisi despre ..... (Ioan 15, 26).

(purcede, Mine, Mângâietorul, Duhul Adevărului)

V. Alcătuiește o poezie despre prietenie, inspirându-te sau continuând versurile de mai jos:

Trainica prietenie
Este a Domnului dar,
Viețuiește-o veșnicie,
Cu lumină și cu har.

VI. Citește textul de mai jos și pe baza lui redactează o compunere despre importanța Bisericii, ca lăcaș de închinare. Dă un titlu potrivit.

*Lăcașul de cult arată legătura dintre cult și cultură, dintre persoană și comunitate, dintre comemorare și conlucrare, dintre credință și filantropie, dintre trecut, prezent și viitor (*Preafericitul Părinte Patriarh Daniel).

Punctaj cerințe I-V

1 punct
răspuns corect.

0,5 puncte
răspuns parțial corect.

0 puncte
răspuns incorect.

Punctaj cerință VI

3 puncte
respectarea cerințelor.

1,5 puncte
respectarea parțială a cerințelor.

0 puncte
nerespectarea cerințelor.

Se acordă **2 puncte** din oficiu.

Nota.....

În loc de încheiere

Dragi elevi, am călătorit împreună până aici. Luați cu voi tot ceea ce este folositor din acest manual, din cuvânt sau din imagine. Sădiți în inima voastră, cu ajutorul Duhului Sfânt, dragostea de frumos și bucuria de a dărui.

Rugăciune

Vino, Lumină, și Viață, și Dar,
Duhule Sfinte, în sufletul meu,
Ți-am pregătit loc frumos, de altar,
Așază-Te-aici în pace, mereu.

Vino iar, Duhule Sfinte, și stai,
Nicicând să nu pleci, deși Îți greșesc,
Te rog Viață vieții mele să-i dai,
Ajută-mă drumul să mi-l găsesc.

Tu taci în cuvinte pline de har
În sufletul meu ivite ascuns,
Mi-e ruga tămâie pentru altar
De roua iubirii de Tine pătruns.

Cu Sfintele Taine cuminecat
Trăiesc bucuria harului Tău,
Mă curăță Tu de orice păcat
Și biruie-n mine orișice rău.

Vino! În veci întru mine rămâi!
Și știu că-o vei face, mi-ai dovedit,
Că Tu m-ai iubit, nespus, Cel-dintâi.
Ferice de cine Te-a dobândit!